

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PSYCHOLOGICKÉ, SOCIÁLNÍ, ZDRAVOTNÍ
A PRÁVNÍ ASPEKTY DOMÁCÍHO NÁSILÍ**

Autor práce: Štěpánka Mikutová
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Milan Veselý
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. et Bc. Milanovi Veselému za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Poděkování patří rovněž Mgr. Aleně Mikutové a Bc. Kateřině Koubové za jejich morální podporu a pomoc, kterou mi po celou dobu poskytovaly.

ABSTRAKT

MIKUTOVÁ, Š. *Psychologické, sociální, zdravotní a právní aspekty domácího násilí : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2011. 134 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. et Bc. Milan Veselý

Klíčová slova: domácí násilí, oběť, agresor, zdraví, právo, sociální, psychologie, aspekt, institut vykazání, intervenční centrum, prevence

Cílem bakalářské práce je přispět ke zmapování problému domácího násilí a analyzovat možnosti prevence v oblasti domácího násilí nejen na úrovni jednotlivce, rodiny, pracovního kolektivu a sociální skupiny, ale i neziskových organizací a státních institucí a státních orgánů zabývajících se ochranou a pomocí obětem domácího násilí a působících na teritoriu města České Budějovice.

Teoretická část bakalářské práce vymezuje základní pojmy a příčiny vzniku domácího násilí, charakteristiky osobnosti oběti a pachatele, instituce, které poskytují pomoc obětem a možné způsoby prevence domácího násilí v psychologických, sociálních, zdravotních a právních aspektech života obyvatel města České Budějovice.

V praktické části je podle výsledků zjištěných vyhodnocením dotazníků od respondentů malého průzkumu k problematice prevence domácího násilí zjištěna povědomost o dané problematice a na základě statistických údajů je provedena analýza výskytu a charakteru domácího násilí v jednotlivých skupinách obyvatel města České Budějovice. Na základě zjištěných výsledků jsou v závěru bakalářské práce vymezeny způsoby využití možných preventivních opatření k zabránění vzniku či pokračování domácího násilí vůči jeho obětem.

ABSTRACT

MIKUTOVÁ, Š. *Psychological, social, health and legal aspects of domestic violence : Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2011. 134 p. Supervisor : Mgr. et Bc. Milan Veselý

Key words: domestic violence, victim, aggressor, health, legal, social, psychology, aspect, expel institution, interventional centre, preventiv

The aim of my bachelor thesis is to try to describe the problem of domestic violence and to analyse the possibilities of prevention in the range of domestic violence not only on the level of a single person, a family, a working group and a social group but even non-profit-making organizations and state institutions and state agencies dealing with the protection and help of the victims of domestic violence operating in territory of České Budějovice.

Theoretical part of my bachelor thesis determines fundamental terms and causes for rise of domestic violence, characteristics of personality of a victim and an offender, institutions which provide help to the victims and possible ways of prevention of domestic violence with psychological, social, health and legal aspects of life of inhabitants of České Budějovice.

In the practical part of this bachelor thesis is found out the knowledge about the problematic according to the results which were got by evaluation of questionnaires from respondents of a small research connected with the problem of prevention of domestic violence and on the basis of statistic data was made an analyse of appearance and character of domestic violence in particular groups of inhabitants of České Budějovice. On the basis of the found out results are determined the ways of usage of possible preventive precaution that should prevent the rise or continuing of domestic violence to its victims. It is all mentioned at the end of my bachelor thesis.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce.....	10
2 Domácí násilí	11
2.1 Vymezení pojmu domácí násilí.....	11
2.2 Dynamika násilí v partnerském vztahu	12
2.3 Znaký domácího násilí	14
2.4 Formy a druhy domácího násilí.....	16
2.5 Příčiny domácího násilí	17
3 Pachatel domácího násilí.....	21
3.1 Profil pachatele	21
3.2 Typologie pachatele	22
3.3 Práce s pachatelem domácího násilí.....	25
4 Oběť domácího násilí	26
4.1 Profil oběti.....	27
4.2 Viktimologie oběti.....	28
4.2.1 Primární viktimizace.....	30
4.2.2 Sekundární viktimizace	30
4.2.3 Terciární viktimizace	31
4.3 Práce s obětí domácího násilí	31
4.3.1 Organizace pomáhající obětem domácího násilí	34
5 Aspekty domácího násilí.....	37
5.1 Psychologické aspekty	37
5.1.1 Posttraumatická stresová porucha	38
5.1.2 Stockholmský syndrom	38
5.1.3 Syndrom týrané ženy	38
5.2 Sociální aspekty.....	39
5.3 Zdravotní aspekty	41
5.4 Právní aspekty	41
5.4.1 Ochrana oběti před domácím násilím v českém právním řádu	41
5.4.2 Listina základních práv a svobod	42
5.4.3 Zákon č. 40/2009 Sb. – Trestní zákoník.....	42

5.4.4	Zákon o přestupcích.....	49
5.4.5	Zákon 135/2006 Sb.....	50
5.4.6	Zákon 257/2000 Sb.....	53
5.4.7	Zákon 209/1997 Sb.....	54
6	Prevence domácího násilí	56
6.1	Prevence zaměřená na společnost	58
6.2	Preventivní programy navrhované kriminologickými teoriemi	62
7	Vlastní výzkum vybraného vzorku respondentů	68
7.1	Cíl práce a stanovení hypotéz.....	68
7.2	Metodika průzkumu	68
7.2.1	Nástroje sběru dat	68
7.2.2	Popis vzorku respondentů.....	69
7.3	Rozbor výsledků získaných dotazníkovou metodou	70
7.3.1	Rozbor 1. části dotazníku	70
7.3.2	Rozbor 2. části dotazníku	75
7.3.3	Rozbor 3. části dotazníku	80
7.4	Ověření hypotéz	89
7.5	Návrhy na zlepšení	92
	Závěr.....	96
	Seznam použité literatury.....	98
	Přílohy	104

Úvod

Domácí násilí je stále aktuální a diskutovaný problém. Je předmětem zájmu odborníků z nejrůznějších oblastí, ale i laické veřejnosti. Velkým posunem v chápání a snaze zabývat se řešením domácího násilí je přijetí zákona č. 135/2006 Sb., čímž se Česká republika zařadila mezi evropské země s komplexním systémem ochrany před domácím násilím prostřednictvím státu.

Problematika domácího násilí je velice složitá a náročná. Obětí násilí se může stát kterýkoli člen rodiny. Pokud dojde k poruše socializačně výchovné funkce, rodina pak přestává plnit roli útočiště a stává se nebezpečným místem.

Potencionální agresor si do svého dalšího života přináší vzory chování a jednání ze své původní rodiny, z prostředí, ve kterém byl vychováván. Měli bychom si uvědomit, že se s násilím mohou setkat lidé v našem okolí, naši blízcí, naše děti, ale i my samotní. Domácí násilí postihuje nejen přímou oběť, ale celou rodinu a zanechává nejen fyzické známky na těle, ale i na duši. V dnešní době vidí společnost tento jev jako nepřijatelný, porušující lidská práva.

Existuje mnoho organizací, které se tomuto jevu věnují. Je potřeba, aby byli lidé schopni podat pomocnou ruku obětem domácího násilí. Pozornost je potřeba také věnovat pachatelům a pokusit se zastavit a napravit jejich agresivní chování, což je záležitostí příslušných odborníků.

V případě rodinných konfliktů je velmi těžké jednoznačně stanovit, kdo je skutečná oběť a kdo pachatel. Oběť zůstává u násilného partnera z několika důvodů. Snaží se zachovat úplnou rodinu, stále chová citový vztah k násilnému partnerovi a mnohdy se také obává dalšího fyzického útoku. Každá trpící oběť, která hledá pomoc, si zaslouží naši důvěru, pochopení a podporu.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou. V teoretické části bakalářské práce se zabývám formami a příčinami domácího násilí, profily oběti a její viktimizací, typologií a profilem pachatele, psychologickými, zdravotními, sociálními a právními aspekty domácího násilí a v neposlední řadě prevencí. Při vypracovávání teoretické části bakalářské práce jsem převážně čerpala z literárních zdrojů. Podklady jsem také získala z odborných článků a internetových odkazů.

V úvodu empirické části je stanoven cíl práce a hypotézy. Ke zjištění potřebných dat na zpracování problematiky je použita technika sběru dat pomocí dotazníkové

metody. Popisuje metodiku, průběh a výsledky dotazníkového šetření. V empirické části je provedeno vyhodnocení získaných výsledků a v závěru ověření hypotéz a navržena doporučení ke zlepšení v oblasti prevence domácího násilí.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala po přečtení knihy „Svobodná, i když za mřížemi“ od Kamily Velikovské. Autorka ve své autobiografii popisuje násilný vztah se svým manželem, který vyústil na základě domácího násilí až ve vraždu manžela. Za svůj čin byla odsouzena na osm let do vězení, a i když je „za mřížemi“, cítí se být svobodná.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Technikou obsahové analýzy budou v bakalářské práci zpracovány dokumenty tak, aby bylo možné validně zpracovat danou problematiku.

Empirická část bakalářské práce bude zaměřena na prozkoumání způsobů provádění prevence státními orgány, organizacemi a institucemi a veřejně prospěšnými neziskovými soukromoprávními organizacemi ve vztahu k zabránění projevům domácího násilí vůči ženám, mužům, dětem a seniorům. V jejím rámci bude proveden průzkum dotazníkovou metodou u občanů města České Budějovice, zaměřený na znalost problematiky prevence domácího násilí a jejich úroveň znalostí preventivních opatření a schopností k ochraně obětí domácího násilí.

Bakalářská práce bude zaměřena na zpřehlednění základních teorií, které se váží k problematice domácího násilí a podání výkladu pojmů z této oblasti a na základní charakteristiky pachatelů a obětí a na jejich klasifikaci. Budou uvedeny následky, psychické a sociální, problematika jednání s obětí domácího násilí, provádění jejího výslechu a následné možnosti psychoterapie. V práci budou zpřehledněny právní aspekty související s projevy domácího násilí a možnosti jejich využití ve vztahu k zabránění jeho vzniku a pokračování i v pomoci oběti. Uvedeny budou statistické údaje a kazuistiky.

V rámci průzkumného vzorku (50 – 70 probandů) bude dotazníkovou metodou zjištěno, do jaké míry jsou občané seznámeni s preventivními opatřeními a do jaké míry jsou ochotni pomoci k odhalení nebo k zabránění vzniku či pokračování domácího násilí. Získaná data budou tabelována a komentována ve vztahu k přijatým hypotézám.

2 Domácí násilí

2.1 Vymezení pojmu domácí násilí

Z psychologického ani právního hlediska zatím nebyla stanovena jednotná definice pojmu domácí násilí, která by byla shodně používána při výzkumu a v odborných publikacích. Domácí násilí obecně zahrnuje všechny druhy sexuálního, fyzického, psychického a ekonomického násilí, nejčastěji však dochází ke kombinaci těchto druhů. Charakteristickým znakem je opakování, dlouhodobost, zvyšování intenzity násilí a skutečnost, že se obětí i pachatelem může stát kterýkoli člen rodiny.¹

Násilí v nejobecnějším slova smyslu definovala Světová zdravotnická organizace, jako úmyslné použití či hrozbu použití fyzické síly nebo moci proti sobě, jiné osobě, proti skupině či komunitě, a to síly (moci), která má, nebo s vysokou pravděpodobností bude mít, za následek poranění, smrt, psychickou újmu, poruchu vývoje či osobnosti.²

Definici domácího násilí použilo mimo jiné i občanské sdružení Rosa. Domácím násilím je rozuměno chování, které u jednoho z partnerů způsobuje strach z druhého. Skrze užití moci, kterou tento strach poskytuje, kontroluje násilný partner chování druhého.³

Obecně lze domácí násilí rozlišit na partnerské a mezigenerační. Za mezigenerační je považováno násilí směřující od rodičů k dětem a naopak. Partnerským násilím se rozumí násilné chování v intimních vztazích.⁴ Násilí lze také definovat jako agresivní jednání člověka k druhému člověku a následný vznik újmy, nebo vyvolání hrozby jejího vzniku.⁵

Jednání pachatele domácího násilí, agresora, zahrnuje veškeré útoky, směřující proti tělesné a duševní integritě napadeného člověka, oběti domácího násilí. Důsledkem je konkrétní narušení daných integrit. Především pak fyzického, psychického, sexuálního či ekonomického charakteru.⁶

¹ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 26.

² HAŠKOVCOVÁ, H. *Manuálek o násilí*. Brno, 2004, s. 29.

³ ROSA-OS. *Co je domácí násilí*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasilí/co-je-domaci-nasilí/>.

⁴ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 28.

⁵ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 13.

⁶ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 21.

Domácí násilí začíná opakujícími se útoky proti lidské důstojnosti, dále se přidávají i útoky proti zdraví a na samém závěru jde o lidský život.⁷

Domácí násilí se liší od ostatních forem delikventního chování tím, že je násilím vycházejícím ze vztahu osob. Vytváří vztah závislosti oběti na pachateli, kdy pachatel získává nad obětí moc. Charakteristickým rysem je skutečnost, že pro svou trvalost a intenzitu se stává součástí běžného života.⁸

Domácí násilí je vědomá činnost, ke které docházelo již mnohem dříve, než začalo být tematizováno jako relativně novodobý fenomén. Existuje ve všech historicky známých společenských útvarech bez ohledu na náboženské či kulturní odlišnosti. Zájem o problematiku domácího násilí vykazuje poslední dobou vzestupnou tendenci, a to zejména díky tomu, že se postupně mění pohled na násilí mezi blízkými osobami. Na jistá specifika násilí mezi blízkými osobami nebyl dříve kladen dostatečný důraz. Poté, co se zjistilo, že násilí mezi osobami blízkými má jiná specifika než násilí mezi osobami cizími, se razantněji změnil názor společnosti. Přestal přetrvávat obecně zažitý názor, že násilí v rodině či mezi partnery patří čistě do privátní sféry soužití. V nedávné minulosti bylo domácí násilí tolerováno až na výjimečné případy, které překročily hranice závažných trestných činů.⁹

K násilí nedochází jen v rodinách sociálně znevýhodněných, kde členové mají nižší vzdělání, ale dopouští se ho i středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní lidé se slušným nebo vynikajícím materiálním zázemím. Obecně existuje celá řada mýtů o domácím násilí, jak je uvedeno v příloze 1.

2.2 Dynamika násilí v partnerském vztahu

Partnerské násilí se nevyskytuje jako ojedinělý akt, ale jedná se o způsob chování, které zpravidla začíná verbální agresí, jež v delším časovém období přerůstá ve fyzické násilí. Agresor většinou netýrá oběť neustále a soustavně, ale nastává i určité období klidu. Vytváří se pouto vzájemné závislosti, kdy ani jedna strana nehodlá nerovný vztah opustit. Je zjištěno, že v počátečních stádiích cyklu násilí k sobě partneri cítí vzájemné pozitivní emoce.¹⁰

⁷ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 33.

⁸ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti*. Praha, 2005, s. 8.

⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí: fakta a paradoxy*. In *Sociální práce: Domácí násilí* [online]. 2006 č. 2 [cit. 2011-02-20] Dostupné z http://www.socialniproace.cz/soubory/2006-2_090221133657.pdf. ISSN 1213-6204.

¹⁰ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 58.

Pro domácí násilí je typická cykličnost tzn., že násilné události se cyklicky opakují a vytváří začarovaný kruh násilí.¹¹

Dle Marvánové-Vargové (2008) oběť i pachatel vykazuje během cyklu specifické projevy chování. Cyklus násilí se skládá ze tří oddělených a odlišných fází:

1. **fáze narůstání tenze** – zahrnuje mírné incidenty, verbální agresi, mírné fyzické napadání, vrůstá žárlivost a potřeba kontroly, vzrůstá obava z odchodu oběti. U oběti se zvyšuje napětí a strach, snaží se odvrátit budoucí eskalaci násilí, omlouvá chování agresora, přičítá si odpovědnost za chování partnera a odcizuje se od okolí.
2. **fáze násilí** – relativně krátká fáze, má za následek zranění, popřípadě smrt, pachatel se přestává kontrolovat, stává se nepředvídatelným, omlouvá své chování a na konci období se dostavuje emocionální vyčerpanost. Oběť násilí pasivně přijímá, emočně se hroutí (o 24 až 48 hodin později), odmítá uvěřit násilné události a propadá do depresí, apatie a izolace, což má za následek snížení sebeúcty.
3. **fáze klidu** – tzv. líbáanky, situace se uklidní, agresor projevuje lítost, nebo připisuje vinu oběti. Pachatel je vlídný, slibuje, že se jeho chování změní. Oběť může propadat pocitům viny při představě odchodu agresora, ztotožňuje se s rolí oběti, přebírá odpovědnost za násilí a věří ve změnu agresorova chování.¹²

Přesto, že se jednotlivé fáze střídají v cyklu, je obtížné předvídat začátek a konec jednotlivých etap.

Hirigoyenová (2002) vysvětluje dynamiku partnerského násilí tak, že v první fázi dochází ke svedení a polapení oběti a ve fázi druhé k aktu vlastního násilí. V počátku přípravy a v jejím průběhu je oběť znejistěna a destabilizována, až postupně ztrácí sebedůvěru. Dochází tak k tzv. „vymývání mozku“. Na oběť agresor působí těmito faktory:

- a) **svádění** – spočívá v připoutání oběti k násilníkovi, ale také v právním smyslu ve zkorumpování oběti a svedení ji k nesprávnému jednání. Násilník vše překrucuje, jedná skrytě a překvapivě, útočí přímo. Nejedná se o žádné pobláznění, jako v případě idealizace milovaného partnera,

¹¹ PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách*. Praha, 2004, s. 113-114.

¹² MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 63-65.

kdy člověk odmítá vidět chyby a slabosti milované osoby, ale o včlenění oběti do vlivu násilníka s cílem ji zničit.

- b) **vliv násilníka na oběť** – spočívá v donucení oběti myslet, rozhodovat nebo se chovat jinak, než je její přirozeností. K tomuto ovlivňování dochází skrze svádění a manipulaci.
- c) **ovládnutí** – je získání intelektuální nebo morální převahy násilníka nad obětí. Oběť je k násilníkovi připoutávána a nucena k závislosti, souhlasu, přitakávání.

Proces ovládnutí obsahuje destruktivní složku, protože neutralizuje přání oběti a ničí její jedinečnost. Odolnost oběti a její možnost odporu postupně slábnou, oběť ztrácí veškerou schopnost kritiky a není schopna myslet. V této strategii nelze oběť hned zničit, násilník si ji musí postupně podmanit a udržovat ji „ve svých službách“. Násilník si musí uchovat moc a mít vše pod kontrolou.¹³

2.3 Znaky domácího násilí

Z mnoha definic, které jsou předkládány laickou i odbornou veřejností, lze vyčíst základní znaky spojené s pojmem domácího násilí.

V České republice prozatím neexistuje jednotná definice domácího násilí. Tuto definici nepřinesl ani zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Termínu domácí násilí je používáno pouze v důvodové zprávě tohoto zákona.¹⁴

Trestnost domácího násilí je upravena v zákonu č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Dle § 199 je týráním myšleno zlé nakládání (jde o působení fyzických útrap, ale i o zlé nakládání v oblasti psychické) vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které týraná osoba pociťuje jako těžké příkoří. Trvalost jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvajících. Předmětem útoku je nejen osoba blízká, ale i příbuzný v pokolení přímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec, manžel a partner. Jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké jen tehdy, kdyby újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně

¹³ HIRIGOYENOVÁ, M. F. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Praha, 2002, s. 62-63.

¹⁴ ŠEDIVÁ, M., a kol. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*. Praha, 2007, s. 18.

pociťovala jako újmu vlastní, ale i jiná osoba, za podmínky, že žije s pachatelem ve společném obydlí.¹⁵

Jedním z hlavních znaků je násilí jako takové.¹⁶ Násilí lze rozdělit do různých typů, jako je např. násilí absolutní, kdy složka vůle u oběti chybí, a násilí kompulzivní, kam spadá právě domácí násilí.¹⁷

Cílem kompulsivního násilí je přinutit oběť podrobit se nátlaku ze strany násilníka. K tomu násilník využívá především fyzické síly nebo psychologického nátlaku. Jelikož oběť není schopná nátlaku dlouhodobě odolávat, agresor pokračuje v násilné činnosti, dokud se oběť této činnosti zcela nepodvolí.¹⁸ K domácímu násilí může docházet mezi lidmi nezávisle na ekonomické situaci, ve které se momentálně nacházejí, sociálním postavení, úrovni vzdělání či etnické a rasové příslušnosti.¹⁹

Další znaky násilí a agrese v domácím násilí jsou:

- a) **dlouhodobost a opakovanost** – nejedná se o ojedinělý a jednorázový incident, násilí se stále opakuje a vytváří určitou historii. Projevy domácího násilí mohou přetrvávat i několik let, v čemž právě spočívá nebezpečnost tohoto násilí.
- b) **soukromí jako místo činu páchaného násilí, neveřejnost** – soukromí bytu, domu, či na jiných uzavřených místech. Děje se tak mnohdy beze svědků, s výjimkou dětí.
- c) **eskalace násilí** – intenzita násilí vzrůstá, zvyšuje se agresivita útoků.
- d) **vzájemná blízkost osob** – pachatel se zaměřuje na blízké osoby, které jsou citově, sociálně či ekonomicky s ním spojeny.
- e) **uplatnění moci a kontroly** – charakteristické pro domácí násilí je nerovné postavení oběti a pachatele, jejich role se v průběhu násilí nemění.
- f) **složitý, ambivalentní postoj oběti k pachateli** – oběti jsou poškozeny známým pachatelem, blízkou osobou, a proto se chovají zcela odlišně než oběť cizího pachatele.

¹⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009.

¹⁶ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti*. Praha, 2005, s. 8.

¹⁷ POSTRÁNECKÁ, H. *Problematika objasňování domácího násilí*. České Budějovice, 2010, s. 35-36.

¹⁸ HRUŠKOVÁ, M., KOZLOVÁ, L. *Násilí na ženách: současný stav*. Praha, 2003, s. 156.

¹⁹ ROSA-OS. *Co je domácí násilí*. [online]. [cit. 2010-05-20]. Dostupné z <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/co-je-domaci-nasili/>

Domácí násilí není soukromým, ale celospolečenským problémem. Tento druh násilí je většinou latentní, ale nelze ho přehlížet. Je stejně závažné jako jiné formy násilí. Nebezpečnost domácího násilí spočívá právě v tom, že je páchané v soukromí, kdy je oběť izolována od pomoci zvenčí. Dochází při něm k porušování lidských práv, a proto je věcí veřejnou.²⁰

Oběti domácího násilí velmi dobře znají svého pachatele. Nejčastěji je to pro ně ten nejbližší člověk a tím se právě odlišují od obětí jiných trestných činů. Tato blízkost jim brání násilí oznamovat a spolupracovat s policií a soudy. Celkově jim bere možnost vymanit se ze závislosti na pachateli, zastavit páchané násilí a začít nový život.

2.4 Formy a druhy domácího násilí

Fenomén domácího násilí není mimořádný pro násilí jako takové, ale pro okolnosti, za kterých je pácháno. Jedná se například o intimitu mezi násilníkem a obětí, kteří jsou spojeni citovými nebo manželskými pouty, společnými dětmi, majetkem, bydlištěm, ekonomickou provázaností, příbuznými. Domácí násilí je popřením toho, co rodina znamená. Voňková (2004) rozlišuje druhy a formy domácího násilí.

Jako základní druhy násilí uvádí tyto:

- a) **fyziké** – strkání, fackování, bití pěstmi, tahání za vlasy, pálení, kopání, smýkání, ohrožování zbraní nebo nožem, házení předmětů, znehybňování oběti
- b) **psychické** – slovní týrání, ponižování, zesměšňování na veřejnosti i v soukromí, výslechy, vyhrožování zmrzačením
- c) **sexuální** – zahrnuje všechny sexuální činy, které oběť postupuje nedobrovolně či s nechutí
- d) **ekonomické** – zamezení možnosti oběti disponovat finančními prostředky²¹

Za formy násilného jednání Voňková (2004) považuje:

- a) **sociální izolace** – znamená absolutní uzavření rodiny, zákaz styku s příbuznými, zákaz telefonování, vycházení, jde o kontrolu celého života oběti

²⁰ SZCZEPANIKOVÁ, A., ŽÁKOVÁ, M. a kol. *Jak jednat v případech domácího násilí*. Brno, 2004, s. 3-6.

²¹ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 21-23.

- b) **zастраšování** – použití křiku, demonstrace síly, vyvolávání strachu, gesta, ničení majetku, týrání zvířat, používání výhrůžek typu opuštění rodiny, spáchání sebevraždy
- c) **vyčerpávání** – odpírání spánku, potravy, tekutin
- d) **citové týrání** – permanentní nadávky, kritizování, sekýrování, demonstrace milostného poměru s jinou osobou
- e) **ekonomické týrání** – zákaz získání nebo udržení zaměstnání, přidělování kapesného, kontrola nákupu, vystavování rodiny hladu, nerespektování a popírání potřeb dětí
- f) **vydírání** – nástrojem jsou zejména děti, navádění dětí proti druhému rodiči
- g) **zneužívání „práv“ útočníka** – zacházení s obětí jako se služkou, nadřazené a povýšené chování, osvojení si právo o všem rozhodovat.²²

Násilné incidenty v domácím násilí mohou být v různých formách, většinou se však jedná o jejich kombinaci. Nejčastější formou násilí je spojení fyzického a psychického násilí. Nejedná se pouze o fyzické akty, součástí je celá řada různých jednání agresora za účelem získat moc. Všechny formy a druhy domácího násilí doprovází vždy psychické násilí, čím je negativně ovlivňována osobnostní složka každého týraného jedince.²³

2.5 Příčiny domácího násilí

Domácí násilí vzniká z mnoha důvodů, je ovlivněno určitými faktory a nelze stanovit jeho konkrétní příčinu. Jedná se vždy o souhrn více jevů, které k tomuto chování a jednání vedou.

Označení příčin domácího násilí je často velmi složité. Někdy i sama oběť často nemůže určit, jak a kdy domácí násilí vlastně začalo. Mezi obecně uváděné příčiny je zahrnuto hlavně osobnostní a povahové založení a tzv. zlomový okamžik např. těhotenství nebo porod partnerky. Dále je to alkohol, domácí drobné hádky, psychická nemoc, vliv rodičů, nezdary v práci, závislost na psychotropních látkách nebo patologické hráčství.²⁴

²² HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 25-26.

²³ STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava, 2009, s. 15.

²⁴ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 117-118.

Domácí násilí se od jiných trestných činů liší specifickými znaky. Hrušková (2003) i jiní autoři jako specifické znaky uvádějí:

1. **Neveřejnost** – k domácímu násilí dochází v soukromí, nebo výjimečně jinde v ústraní, stranou společenské kontroly. Nejčastěji je takovým místem společný byt.
2. **Eskalace** – domácí násilí začíná nejprve jednotlivými urážkami, dále pokračuje častějšími útoky na psychiku oběti, snižování její důstojnosti. Postupně se násilí stupňuje k fyzickým útokům a závažným trestným činům, které ohrožují zdraví a život.
3. **Opakování a dlouhodobost** – u domácího násilí se jedná o útoky, které se cyklicky opakují. Nelze tedy po jediném útoku soudit, zda jde o domácí násilí, avšak může to být jeho začátek. Charakteristická je dlouhodobost násilného jednání.
4. **Rozdělení rolí** – v případě domácího násilí se postavení osoby ohrožené a násilné nemění, role se nestřídají. Útoky jsou vždy vedeny jednostranně. Jednoznačně je určená osoba pachatele a osoba ohrožená.²⁵

V konkrétních případech domácího násilí se projevují různé příčiny. Příčiny domácího násilí byly shrnuty do různých teorií. Původně se jednalo o teorie jednofaktorové a nyní se hovoří o teoriích multifaktorových.

Jednofaktorová teorie dělí příčiny takto:

1. **psychologická teorie** – zaměřuje se na psychiku agresora, předpokládá, že příčina domácího násilí je povahová zvláštnost pachatele, porucha jeho osobnosti
2. **biologicko-genetická teorie** – vysvětluje obecné predispozice k agresivnímu chování
3. **sociologická teorie** – vnímá domácí násilí jako uplatňování moci ve společnosti

Multifaktorová teorie uvádí příčiny domácího násilí, které spočívají:

1. **v makrosystému** – násilí je ovlivněno hierarchií hodnot, kde vůdčí úlohu mají muži

²⁵ HRUŠKOVÁ, M., KOZLOVÁ, L. *Násilí na ženách: současný stav*. Praha, 2003, s. 109-111.

2. **v exosystému** – jde o působení formálních i neformálních struktur a životní situace, např. nezaměstnanost, nízký příjem, nedostupnost sociální sítě, nízká vzdělanost
3. **v mikrosystému** – představuje ho rodina a rizika plynoucí z podstaty rodinného života, partneři vědí, co si mohou dovolit, jak zranit, jak utěšit
4. **v ontogenetické teorii** – přihlíží k individuálním charakteristikám pachatele a oběti, jejich vzájemné interakci²⁶

Dále Voňková (2004) uvádí teorii delikventních subkultur. Skupiny, které vznikají ve vrstvách společnosti, si uvědomují, že nemohou postoupit na společenském žebříčku. A právě ty osoby se dopouštějí trestné činnosti. Z těchto poznatků se dále dělí další teorie.

1. **Teorie socializace** - z této teorie vzniká předpoklad, že pokud jsou děti svědky domácího násilí ve své rodině, budou toto chování napodobovat ve vlastních vztazích a budoucí rodině. Také ženy, které vyrůstají v rodině, ve které dochází k násilnému chování, spíše tolerují násilí a očekávají ho ve svých partnerských vztazích.
2. **Teorie sociální kontroly** - prosazuje se zde kontrola zločinnosti pomocí pozitivních podnětů a negativních sankcí, tzv. odměna a trest. Vedle státního úsilí kontrola zločinnosti zahrnuje veřejné mínění, svépomocné organizace a společenské snahy občanských iniciativ.
3. **Teorie sociální anomie** - poukazuje na to, že v době změn ve společnosti, se otrásají tradiční hodnoty, ale nové normy a hodnoty zatím nevznikly. Psychologický prvek sem vnáší tzv. koncepci napětí. Jedinec nemůže dosáhnout toho, co chce a potřebuje a vznikají u něj pocity deprese, frustrace, zklamání a vzteku. Takový jedinec pak přistupuje k násilí jako instrumentální volbě při uspokojování vlastních potřeb.
4. **Teorie viktimologické** - příčiny kriminality z postoje oběti a situačních faktorů. Mezi tyto teorie patří:
 - a) teorie životního stylu. Zaměřuje se na rozdíly mezi životním stylem lidí a rizikovostí určitého životního stylu, dále na rozdíly v rolích, které jedinec zastává a na určité vzorce chování.

²⁶ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 41-53.

b) teorie rozdílných struktur příležitostí: vymezuje prvky, které vedou ke kriminálnímu skutku. Jako je např. motivovaný pachatel, vhodný objekt, nepřítomnost strážce.

5. **Kriminologické teorie** - tato teorie studuje násilí mezi partnery bez ohledu na pohlaví pachatele a oběti. Pachatelem domácího násilí nemusí být výhradně jen muž. Z výzkumů se zjistilo, že oběťmi domácího násilí u lehčích forem byli muži a u závažných útoků byly oběťmi ženy.
6. **Feministické teorie** - uvádí, že v partnerských vztazích, ve kterých dochází k domácímu násilí, je charakteristické, že agresory bývají většinou muži. Hlavní příčinou týrání žen je snaha mužů získat a udržet si kontrolu a dominantní postavení ve vztahu. K násilí v partnerském vztahu nedochází v důsledku ztráty kontroly násilníka nad svou obětí. Týrání partnera je volbou. Jde tedy rozhodnutí pachatele, zda se bude nebo nebude chovat násilně.²⁷

Obecně lze říci, že k domácímu násilí vede vztahová nespokojenost, negativní hodnocení chování oběti, konfliktní životní styl, časté rozepře a útoky, snižování sebeúcty, atd. Čím nižší je sebedůvěra partnera, tím vyšší je pravděpodobnost agresivní reakce.

²⁷ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 56.s

3 Pachatel domácího násilí

Problematika agrese a násilí poutá stále větší pozornost mnoha vědních disciplín. Intenzita a formy agresivního jednání mají vzrůstající tendenci a posouvají se poměrně rychle do nižších věkových kategorií. Proto se hledají příčiny a analyzují činitele podmiňující vznik tohoto násilného chování. Pro účely pojmového vymezení je nejužívanější pojetí agrese, jako konkrétní násilná aktivita jedince vycházející z agresivity nebo hostility, na rozdíl od agresivity chápané spíše jako trvalý osobnostní rys s tendencí prosazovat vlastní osobnost a vlastní zájmy bez ohledu na okolí. Pojem agresivita na rozdíl od agrese, je vymezována jako tendence k útočnému jednání vůči druhé osobě nebo okolí. Hostilita je chápána jako nepřátelský postoj, tendence k nepřátelskému chování vůči lidem a vůči společnosti.²⁸

3.1 Profil pachatele

U potenciálního pachatele se objevují varovné signály, které ukazují na možná nebezpečí. Mezi tyto signály patří:

- a) **nadměrná naléhavost** – vynucování připoutání oběti k sobě, např. sňatek, děti, byt, apod.
- b) **velká dominance** – pachatel rozhoduje o životě oběti, např. o oblékání, zábavě, přátelích, apod.
- c) **vnímání druhého člověka jako méněcenné bytosti** – povyšování, neuznávání, používání hanlivých výrazů
- d) **narcistické zaměření osobnosti** – pocit jedinečnosti, výjimečnosti, nedokáže se vcítit do pocitů druhých, uznává jen sám sebe
- e) **nadměrná kontrola** – potřeba stoprocentní kontroly nad každodenní činností oběti
- f) **snaha o pozvolnou izolaci od sociálních kontaktů** – nespokojenost se sociálními kontakty a volnočasovou aktivitou
- g) **nadměrné požívání alkoholu** – soustavná konzumace, opíjení se v pravidelných intervalech
- h) **experimentování s drogami nebo užívání drog** – časté i nucení oběti k užívání omamných látek
- i) **kriminální minulost** – přetrvávající asociální vztahy

²⁸ VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc, 2001, s. 15.

- j) **rizikové chování** – nezodpovědné chování bez pudu sebezáchovy, např. rychlá jízda autem, rvačky, kombinace alkoholu a léků
- k) **obdiv k síle a moci** – uznávání síly jako prostředku k dosažení cílů, zhlížení se v diktátorských režimech, bojových sportech
- l) **manipulativní chování** – vzbuzování pocitů viny, věčná nespokojenost²⁹

Rozlišují se tři základní zdroje agresivního chování násilníka:

1. **zdroj agresivity je v trvalém osobnostním založení** – jedná se o dědičnost, výchovu, vliv okolí, u agresora chybí lítost, omluva, pokora, vlídnost
2. **agresivní jednání podmiňují drobná mozková poškození či epilepsie** – násilník si uvědomuje své chování a lituje
3. **zdroje agrese jsou diadické** – vzájemné působení obou partnerů, agresora a oběti, střídá se provokace s reakcí³⁰

Násilníci pocházejí ze všech socioekonomických, etnických, rasových a náboženských skupin. Pachatelům domácího násilí často v dětství chyběla pozitivně vnímaná postava otce, násilníci často žili v rodině s extrémně patriarchální strukturou. Chování násilníků doma se velmi liší od jejich chování na veřejnosti. Jsou extrémně žárliví, majetničtí, neustále oběť kontrolují.³¹

3.2 Typologie pachatele

Řada pachatelů domácího násilí má velmi rigidní představy o partnerském vztahu či o rozdělení ženských a mužských rolí. Mnozí pachatelé byli sami v dětství týráni, byli svědky násilí vůči matce, anebo zažívali závažnou citovou deprivaci. Během socializace se naučili, že je za určitých okolností třeba užít násilí, anebo že je pro ně výhodné a prospěšné být agresivní. Stejně jako neexistuje typická oběť, neexistuje i typický násilník. Je známa řada pohledů na typ pachatele.³²

Lze popsat dva základní typy násilníků:

1. **emocionálně kreativní typ** – vyskytuje se velmi často, jde o člověka s nižším vzděláním, vysokou impulzivitou, který je připraven k agresivní

²⁹ BEDNÁŘOVÁ, Z. *Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha, 2009, s. 64-65.

³⁰ MACH, J., ŠMOLKA, P. *Když vás trápí někdo blízký*. Praha, 1999, s. 57-58.

³¹ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 46.

³² MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 116.

reakci. Není schopen ovládat své emoce, kontrolovat své chování. Projevy násilí nejsou selektivní.

2. **instrumentální typ** – jde o člověka s vyšším vzděláním, tzv. „muž dvou tváří“. Jeho agresivita je zaměřena výběrově, své jednání ovládá.³³

Na základě výzkumu, ve kterém byly srovnávány páry s výskytem domácího násilí s páry bez partnerského násilí, se rozlišují dva typy pachatelů:

1. **Kobra** – sadistický, vnitřně klidný typ, chladný a velmi nebezpečný. Je sobecký bez pocitu viny, neschopný empatie, agresivní i mimo domov. Partner ho nezajímá, očekává od něj pouze sex, peníze, zábavu.
2. **Pit Bull** – je nejistý, silně závislý na partnerce, touží po lásce, má strach z opuštění, je výbušný, neovládá své emoce.³⁴

Někdy se stává, že na vývoj domácího násilí má vliv nemoc, negativní životní událost, které násilí nastartují. Partner nebyl primárně agresivní, ale vlivem událostí se změnil. Agrese funguje jako určitá kompenzace, náhradní uspokojení potřeb, seberealizace v zaměstnání. Podle Voňkové (2004) lze rozlišit pachatele násilné trestní činnosti na:

1. **Nedostatečně se kontrolující** – je to osoba, která se nechává strhnout děním okolo sebe, neklade si žádné zábrany v jednání. Nesnaží se nijak regulovat své jednání, nijak se neovládá.
2. **Nadměrně se kontrolující** – snaží se regulovat veškeré své jednání. Přemíra kontroly vlastních projevů neumožňuje odreagování a u jedince dochází k hromadění agrese. Jsou to osoby, které jsou intenzivně doháněny k agresi, ale potlačují jakékoliv otevřené projevy agrese. V jejich životě se téměř nevyskytují agresivní situace. Tito lidé jsou svým okolím vnímáni jako slušní, a s dobrými mravy. Dlouho trpí tím, že skrývají svoji zášť či vztek vůči ostatním a mohou kdykoliv uvolnit svou agresi a zacílit ji na oběť a stát se tak pachatelem trestného činu.³⁵

³³ BEDNÁŘOVÁ, Z. *Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha, 2009, s. 25.

³⁴ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 116-117.

³⁵ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 49.

Základní typy pachatelů domácího násilí dle Bílého kruhu bezpečí:

- a) **Domácí násilník** - pedant bazírující na maličkostech, pro okolí slušný člověk, fenomén dvojí tváře
- b) **Stresovaný slaboch** - spouštěčem může být domnělá či skutečná životní krize, sám potřebuje podporu, používá partnera jako nástroj na odreagování
- c) **Rozpadlý alkoholik** - závislost způsobuje narušenost osobnosti a schopnost vnímat nebezpečné následky svých činů
- d) **Nepolepšitelný násilník** - hovoří se o tzv. sociálním sadistovi.³⁶

Zvláštním případem v procesu domácího násilí je pachatel žena. Většina autorů o ženě jako o pachateli domácího násilí příliš nehovoří. Žena je v domácím násilí vnímána spíše jako oběť. Pokud odborníci mluví o pachateli, často místo označení pachatel užívají k pojmenování právě označení muže. Popisují, že ve většině případů domácího násilí je pachatelem muž a obětí žena. V minulosti se o muži jako o oběti domácího násilí příliš nehovořilo. Tato problematika nebyla řešena, ani se příliš nezveřejňovala.³⁷

I ženy vůči svým mužům mohou jednat násilnicky, mohou vystupovat jako agresorky. Násilí může vycházet od ženy, ale není zpravidla tak nebezpečné jako mužské násilí vůči ženám.³⁸ Přiznat si skutečnost, že se člověk stal obětí domácího násilí, je pro většinu lidí ponižující. Bojí se, že jim okolí neuvěří, stydí se za to, co se jim stalo. Pro muže je přiznání o to horší, že v naší společnosti stále ještě přežívá představa o muži jako silné, nezávislé a vůdčí osobnosti, která nepotřebuje pomoc na rozdíl od slabé ženy. Týrání ženou je o to více vnímáno jako ponižující.³⁹

Je však nutné připomenout, že většina násilí pocházejícího ze strany žen má charakter sebeobrany. Vzhledem k tělesné konstituci, ženy nezpůsobují tak závažná poranění jako muži. Výzkumy přitom opakovaně dokládají, že případy zranění intimními partnery jsou častější a vážnější u žen než u mužů. Ženy jsou také svými mužskými partnery častěji zabíjeny než muži. Mezi ženami i muži, kteří páchají na

³⁶ DOMÁCÍ NÁSILÍ. *Program pro osoby s násilným chováním ve vztazích*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/nasilne-osoby/program-pro-osoby-s-nasilnym-chovanim-ve-vztazich/r218>.

³⁷ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 9-10.

³⁸ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 53.

³⁹ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 118-119.

svých partnerech násilí, existují povahové podobnosti, jako je nízké sebehodnocení, agresivita, deprese, nedostatek komunikačních dovedností a mizivá míra asertivity.⁴⁰

I když zkušenost s násilím v rámci interpersonálních vztahů může pocítit žena i muž, ženy mají podstatně více zkušeností s opakovanými a těžkými formami násilí. Pravděpodobně jsou také častěji stíženy psychickým, psychologickým a emocionálním týráním, nebo násilí s následky zranění či smrti. Domácí násilí není možné akceptovat ani nesmí být tolerováno, ať jsou oběťmi muži nebo ženy. Každá osoba má právo žít svobodný život bez násilí.⁴¹

3.3 Práce s pachatelem domácího násilí

Aby se zamezilo opakovanému násilí mezi partnery, je nutné pracovat i se samotnými pachateli partnerského násilí. Je nutné zřídit intervenční systém institucí bojujících společně za eliminaci násilí. Součástí tohoto systému by měly být i terapeutické programy pro pachatele partnerského násilí. Cílem terapie pachatelů partnerského násilí je eliminace jejich chování pomocí cvičení, během kterých je klient konfrontován se svým násilím. Při prvním setkání se klient požádá, aby vlastními slovy sdělil, proč vyhledal pomoc, jak svůj příběh vnímá a prožívá.

Je nutné zjistit tyto údaje:

- a) druh a závažnost násilí klienta k určení stupně rizika nebezpečí
- b) sklony k destruktivnímu a sebedestruktivnímu chování
- c) užívání alkoholu, drog a problémy psychického zdraví
- d) ověřit pravdivost výpovědi klienta srovnáním s výpověďmi dalších zainteresovaných osob
- e) posoudit vhodnost pro skupinovou terapii, zjistit komunikativnost a sociální inteligenci

Úkolem rozhovoru je motivovat klienta ke spolupráci. Vychází se z jeho současné situace, řeší se problém, který byl podnětem agresivního chování. Je nutné zjistit žebříček životních hodnot, o něž se lze opřít, např. zájem žít ve spokojeném manželství, vztah k dětem, k majetku, kariéra. K zahájení terapie oběti je nutný souhlas a písemné prohlášení, které určuje mantinely a chování na terapii.⁴²

⁴⁰ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 109.

⁴¹ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 53.

⁴² MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 129-132.

4 Oběť domácího násilí

Domácí násilí patří mezi závažné patologické jevy se značným společenským dopadem. Výskyt tohoto fenoménu vykazuje v posledních letech vzestupnou tendenci. S domácím násilím může být konfrontován jakýkoliv člen rodiny, ať se jedná o dítě, ženu, muže či seniora.⁴³

Dítě se stávalo obětí tělesného týrání od nepaměti, kdy bylo považováno za majetek rodičů, jež s ním mohli nakládat dle svého uvážení. Touto problematikou se začali až v 70. letech 20. století zabývat pediatři z USA, aby následně zjištěné příznaky týraného dítěte shrnuli pod pojmem syndrom bitého dítěte.⁴⁴ Méně často bývá identifikováno samostatné psychické týrání, většinou se vyskytuje jako doprovodný znak jiné formy domácího násilí, ať už tělesného či sexuálního charakteru a lze je jen velmi těžko prokázat. Samostatnou kapitolu násilí na dětech tvoří problematika pohlavní zneužívání. Zde dominuje heterosexuální zneužívání, více zneužívané jsou dívky a pachatel bývá až ze dvou třetin z okruhu přátel, rodiny, sousedů či vychovatelů. V roli pachatele polovina případů figuruje otec, ať už vlastní či nevlastní. Tzv. Münchansenův syndrom představuje specifickou formu domácího násilí na dětech. Rodiče těchto dětí je nadměrně vystavují lékařským vyšetřením, popř. sami provádí u svých dětí nevhodnou medikaci. Toto vede ke značnému stresu oběti a nezdědky i k vážným zdravotním komplikacím.

Ženy v roli obětí domácího násilí bývají nejčastěji středoškolsky či vysokoškolsky vzdělané ve věku od 40 do 49 let nebo mladší. Jako nejčastější pachatelé se vyskytují muži se středoškolským vzděláním či vyučením, ve věkovém rozmezí 45 až 54 let, nebo 35 až 39 let a výše. Ženy bývají vystaveny všem formám domácího násilí, nejčastěji v nejrůznějších kombinacích. Od fyzického a sexuálního násilí, po různé zákazy, omezování osobní svobody či vyhrožování únosem dítěte. Týraná žena zpravidla není schopná svou situaci sama zvládnout. Uvědomuje si svou závislost na partnerovi, ať už materiální či psychickou a obává se společenské újmy na své rodině v případě zveřejnění. Týrané ženy mohou hledat cestu ze své situace pomocí alkoholu, omamných látek či pokusem o sebevraždu. Často pak končí v péči psychiatrů. V tomto stádiu se jejich psychický stav již vyznačuje značnou citovou vyhaslostí a otupělostí. Tento stav se souhrnně označuje jako syndrom týrané ženy.

⁴³ VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc, 2001, s. 34.

⁴⁴ VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc, 2001, s. 36.

Ačkoliv nejčastěji vystupuje jako agresor muž vůči ženě a dítěti, může se i on stát obětí domácího násilí. Nejčastěji je muž jako oběť vystavován zesměšňování, ponižování, výhrůžkám či vydírání ze strany partnerky. Tyto projevy mohou vygradovat až ve fyzické ataky, většinou pomocí nějakého nástroje či v pokus o poškození zdraví nebo zabití, a to často pomocí různých prostředků (toxické látky, chemikálie, apod.). Vzhledem k tomu, že muži se za roli oběti domácího násilí stydí a průběh v tomto případě bývá v drtivé většině případů latentní, je tato problematika velmi málo popsána.

Poslední dobou se dostává do popředí i dříve méně diskutované násilí na seniorech. Nejčastějšími agresory jsou v těchto případech vlastní děti, partner, popř. další příbuzní. Díky geriatrickým změnám organismu se senior stává snáze manipulovatelným, zranitelným a méně obranyschopným, což z něj činí snazší oběť. Senioři bývají vystaveni násilí fyzickému i psychickému. Ženy seniorky bývají méně často napadány zbraní, jelikož snáze podléhají zastrašování a nátlaku než muži senioři. K dalším způsobům násilného chování vůči seniorům patří majetkové vykořisťování, neposkytnutí pomoci, nebo záměrné zanedbávání péče o nemocného či nepohyblivého seniora. Vysoké procento domácího násilí na seniorech probíhá latentně, většina případů není zveřejněna a tedy ani řešena, což poskytuje potencionálním agresorům širší pole působnosti.⁴⁵

4.1 Profil oběti

Rozpoznat týranou osobu není jednoduché, pokud sama osoba svou tíživou situaci nepřizná. Většinou hraje svou roli stud a popření příčiny svých potíží. Syndrom týraného jedince je definován na základě rozvoje charakteristických fyzických, psychických a sociálních symptomů jako jsou deprese, nízké sebevědomí, izolace. Dále znovuprožívání traumatu, naučená bezmocnost, které jsou důsledkem přímé osobní zkušenosti s opakovanými násilnými útoky. Zejména rozporuplného a proměnlivého chování pachatele a snížené možnosti oběti ovlivňovat vlastní život.⁴⁶

Oběti domácího násilí ať už je to muž, žena nebo dítě mají určité společné znaky. Často se cítí opuštění, rozpolcení, zmatení a sociálně izolovaní. Mnohdy trpí pocitem viny a obviňují se z vyprovokování a zodpovědnosti za násilí. Mají pocit bezmoci a pocit, že nemají kontrolu nad danou situací. Jsou v rozpacích, pokud mají přiznat, že jsou týráni nebo že zůstávají i dále v násilném vztahu. Trpí nízkým

⁴⁵ VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc, 2001, s. 49-52.

⁴⁶ BEDNÁŘOVÁ, Z. *Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha, 2009, s. 16-17.

sebevědomím a věří, že nejsou schopni přežít bez cizí pomoci. Věří v mýty o domácím násilí a v tradiční stereotypní role muže a ženy. Popírají hněv zapříčiněný týráním, ale jsou schopni vybuchovat kvůli maličkostem. Upřednostňují potřeby ostatních členů rodiny před svými a mají pocit bezmoci a neexistence možnosti řešení. Oběť není v násilném vztahu pouze pasivním objektem, ale její vnímání vztahu prochází vývojem.

Fáze, kterými oběť prochází, jsou:

1. **popření** – oběť odmítá přiznat okolí i sobě, že ve vztahu existuje násilí, jednotlivé incidenty jsou náhody. Omlouvá partnera a věří, že agrese se nebude opakovat.
2. **vina** – oběť si uvědomuje problém, ale odpovědnost za něj připisuje sama sobě. Myslí si, že si násilí zasloužila.
3. **získání náhledu** – oběť si začíná uvědomovat, že násilí do vztahu nepatří a domnívá se, že lze manželství udržet a situaci vyřešit.
4. **odpovědnost** – oběť se rozhoduje vztah ukončit a začít nový život bez násilí.

Oběť domácího násilí má komplikované sociální postavení, je často bez finančních prostředků a možnosti jiného bydlení. Žije v sociální izolaci, bez sociálních kontaktů. Nemá právně vyřešené partnerské soužití, péči o děti a majetkové poměry. Nedostatečně se orientuje v sociálním prostředí a má nízké právní povědomí. Soužití s násilníkem ovlivňuje také psychický stav oběti. Projevuje se dlouhodobým emocionálním traumatem a bezmocí. Trpí pocity strachu, úzkosti, bezpráví.⁴⁷

4.2 Viktimologie oběti

Viktimologie je poměrně mladá vědní disciplína, je považována za součást kriminologie. Předmětem viktimologie je oběť trestného činu a její role v genezi trestného činu. Za oběť ve viktimologickém smyslu se pokládají jen fyzické osoby bezprostředně dotčené trestným činem. Trestní právo termín oběť nezná, zatímco ve viktimologii je centrální veličinou.

Viktimologie oběti domácího násilí se zabývá:

- a) **osobou oběti** – může jí být žena, muž, dítě, senior. Neexistuje žádný konzistentní profil oběti. Za rizikový faktor bývá považována etapa dětství, horší psychické a fyzické zdraví.

⁴⁷ VOLKOVÁ, V. *Sociálně psychologické a právní aspekty domácího násilí*. Zlín, 2009, s. 51-52.

- b) **vztahy mezi obětí a pachatelem** – pro domácí násilí je typický komplikovaný vztah, které právo označuje jako osoby blízké. Většina žen odvozuje pocit vlastní hodnoty od své schopnosti udržet párový vztah. Stupňující násilí je typické v momentě, kdy se chce oběť odpoutat od dominantní osoby.
- c) **procesem viktimizace** – domácí násilí je charakterizováno cykly lásky a nenávisti. Vnímání oběti je ovládáno patologickou logikou násilného vztahu, oběť cítí lojalitu vůči násilníkovi. Domácí násilí je nástrojem k prosazení mocenské pozice.
- d) **rolí obětí v trestním řízení** – jedná se o odhalování, vyšetřování a soudní projednávání. Je nutný souhlas oběti se zahájením trestního stíhání a ochota vypovídat před soudem.
- e) **pomocí oběti** – jedná se o pomoc poraden, azylů, včetně právního poradenství.
- f) **ochranou před sekundární viktimizací** – uskutečňující se cílené vzdělávací aktivity, jak přecházet domácímu násilí.⁴⁸

Viktimologie domácího násilí je důležitá a má velký význam pro práci s oběťmi. Odlišnosti v páčání a následcích tohoto typu násilí jsou základem pro zpracovávání modelů a postupů při pomoci obětem domácího násilí.

Viktimologie se vyvinula v 50. letech 20. století. Zabývá se obětí, jejím vztahem k pachateli, rolí, kterou hraje při páčání kriminality a vztahem k trestné činnosti. Vypracovává poznatky, jak se vyhnout roli oběti a jakými prostředky lze snížit riziko možnosti být obětí. Hledá specifické znaky, které způsobují, že je osoba objektem trestného činu.

V českém právu se s tímto pojmem setkáváme pouze v zákoně č. 209/1997 Sb., o peněžité pomoci obětem trestné činnosti. V dnešní době může být každý obětí trestného činu. Někdo má však takové vlastnosti, které toto riziko zvyšují.

Viktimnost je pojem, který se používá k vyjádření míry rizika stát se obětí. A také jaké predispozice má jedinec nebo určitá skupina jedinců stát se obětí trestného činu. Vlastnosti, které ovlivňují viktimnost, jsou například věk, profese, psychické vlastnosti, příslušnost k etniku nebo mentální retardace.

⁴⁸ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 71-73.

Jako viktimizace je označován proces, při kterém se z potencionální oběti stává oběť skutečná. Při páchání kriminality dochází vždy k újmě, která je způsobená kriminálním chováním pachatele.⁴⁹

4.2.1 Primární viktimizace

Při procesu viktimizace se v rámci primární viktimizace, rozlišují tzv. primární rány. Ty se projevují jako fyzická, psychická, emocionální či finanční újma.

Emocionální újma je psychickou záležitostí, kterou oběť cítí, aniž by došlo k narušení tělesné integrity nebo poškození či ztrátě majetku. Jsou to především následky ztráty pocitu bezpečí v nejbližším okolí, pocitu důvěry v osoby blízké, ztráta pocitu autonomie, faktu, že mohu o sobě rozhodovat, že mohu volit různé způsoby svého jednání a že jsem schopen vlastní aktivitou usměrňovat svůj život.

Při narušení fyzické integrity hovoříme o fyzické újmě. Ze začátku to bývají lehčí zranění a pomalu vše směřuje k těžkým ublížením na zdraví či usmrcením. Při újmě finanční jde o poškození či ztrátu majetku, ale též ušlý zisk či náklady na léčení.

Újma psychická vzniká v momentě, kdy si oběť agrese uvědomí, je zraněna a svět se jí pomalu hroutí. Oběť je většinou překvapená a nepřipravená a vzrůstá u ní traumatický šok z toho, že se ocitla v moci agresivního násilníka. Na hrozbu mohou reagovat oběti různě. Některé se snaží podřídit se partnerovi, akceptovat dominanci nebo se vzbouřit a odejít. Rozcházejí se pouze oběti, agresor vztah většinou neopouští.⁵⁰

4.2.2 Sekundární viktimizace

Následuje proces sekundární viktimizace, který přináší tzv. sekundární rány.

Z právního pohledu nemá sekundární viktimizace materiální znaky. Jedná se především o pocit nespravedlnosti. V tomto procesu je většinou nutné násilí oznámit a dát souhlas se zahájením trestního stíhání osoby blízké. Spolu se stíháním často probíhá často i řízení o rozvod manželství a o tom, komu budou děti svěřeny do péče.

Další pocit, který oběť prožívá v sekundární viktimizaci je pocit provizoria, ve kterém se oběť nachází při eventuálním umístění v azylu, zatímco násilný partner zůstává v bytě. V této fázi, by měla oběť dostat odbornou sociální pomoci. Jde o poradu, jak postupovat dále a především o emocionální podporu. Tyto aktivity by

⁴⁹ KUDĚLKOVÁ, K. Domácí násilí-sociální a právní aspekty. Brno, 2010, s. 63.

⁵⁰ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Praha, 2007, s. 29-32.

postupně měly vést k částečné nápravě nevýhodné sociální, ekonomické i právní situace, ve které se oběť ocitla. V některých případech lze dosáhnout úplné společenské rehabilitace.⁵¹

4.2.3 Terciární viktimizace

Pokud nelze dosáhnout společenské nápravy, nastupuje fáze terciární viktimizace, kdy se oběť s traumatem nevyrovná do konce života. U řady obětí se setkáváme s nepochopitelným soucitem. Mají potřebu pachatelů pomáhat a omlouvat ho. Oběť zažívá neskutečný strach z utrpení, který je tak silný, že ji doslova paralyzuje a brání odchodu. Dále je zde pocit studu, zneuctění, pocit nespravedlnosti. Strach ze sociální izolace a společenského nepochopení a odsouzení.

Dále je známý tzv. syndrom připoutání, vyznačující se loajalitou k násilníkovi, neschopností vyhledat pomoc venku, opustit vztah. Oběti mohou mít pocit ponížení a ztráty lidské důstojnosti, zejména při netaktním až nedůstojném průběhu vedení trestního řízení. Je tu i snaha přenést část odpovědnosti za spáchaný trestný čin na oběť. Je to podvědomá ochrana okolí před soucitem s obětí. Výsledným pocitem předchozího dění je pocit izolace, která z části vychází i z postojů samotné oběti.⁵²

4.3 Práce s obětí domácího násilí

Práce s obětí domácího násilí obsahuje určitá specifika vycházející z jejího prožívání a jednání. Tato specifika lze shrnout do několika zásad, které je třeba při styku s obětí dodržovat. Lze pak získat její důvěru a cíleně jí pomoci.

Obecné zásady při rozhovoru s obětí jsou:

- a) postupovat citlivě, být trpělivý, nespíchat
- b) vyprávění nepřerušovat
- c) vnímat potřeby oběti, nevymáhat detailní informace v době, kdy není připravena o nich mluvit
- d) ujistit ji, že věříme tomu, co říká, i když to může znít nepravděpodobně
- e) ocenit ji, že vyhledala pomoc
- f) potvrzovat emoce, ujistit ji, že má nárok na pláč, dát najevo pochopení
- g) projevovat zájem na verbální i neverbální úrovni
- h) pojmenovat domácí násilí a jeho neakceptovatelnost

⁵¹ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 105.

⁵² ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň, 2004, s. 264.

- i) neudílet rady, aktivizovat k nalezení vlastní pravdy
- j) respektovat rozhodnutí oběti i v případě, že s ním nesouhlasíme
- k) pravdivě informovat, nedávat plané naděje, neslibovat nesplnitelné
- l) zajistit bezpečnost oběti a jejích dětí, vypracovat tzv. bezpečnostní plán, který je uveden v příloze II.
- m) je vhodné, když rozhovor vede osoba stejného pohlaví jako je oběť

Při rozhovoru s obětí je nutné se vyvarovat následujících chyb:

1. utěšování
2. litování
3. vyčítání, obviňování
4. používání nevhodných komentářů
5. milosrdné lži, plané sliby
6. spěch a neklid
7. používání cizích slov

Práce s obětí domácího násilí lze rozdělit do určitých úseků v závislosti na tom, ve které fázi se pracovník s obětí dostává do kontaktu.

Jedná se o následující části:

1. první kontakt
2. motivace k řešení
3. krizová intervence
4. systematická pomoc při řešení domácího násilí
5. podpora nastartovaného způsobu života⁵³

Z hlediska rozmanitosti a individuality jednotlivých případů domácího násilí a s přihlédnutím k osobnostním a profesionálním dispozicím každého specializovaného pracovníka, který zrovna řeší jednání nesoucí prvky domácího násilí, nelze vytvořit obecný postup, který by se obecně aplikoval.

Mezi hlavní zásady pro jednání s obětí patří důvěra a porozumění. Oběť si zaslouží respekt, trestný čin nespáchala. Je potřeba jí to dát najevo svým chováním, být trpělivý a ptát se bezprostředně po činu, zda jí lze v tuto chvíli pomoci. K dalším důležitým aspektům patří navození pocitu bezpečí. Oběť má bezprostředně po činu, ale

⁵³ BEDNÁŘOVÁ, Z. *Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. Praha, 2009, s. 41-42.

i později velký strach. Je třeba postupně navázat kontakt a obnovit ztracený pocit bezpečí. Důležité je v případě jednání s obětí empatické cítění osob jednajících s obětí.

Nezbytnou součástí práce s obětí je podání základních informací např. o tom, co se bude dít v nejbližších hodinách, co později, kde oběť získá další informace, informace o právech v trestním řízení, zejména o institutu zmocněnce a o peněžité pomoci státu, informace o místech psychologické pomoci a podpory.⁵⁴

Dále lze doporučit poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, pedagogicko-psychologické poradny. Ve školách fungují výchovní poradci. Tato sociální zařízení se zabývají výchovou dětí a mládeže a poradí rodičům, kteří si nevědí rady se svými dětmi. Rodiče mohou být v rámci různých sezení seznámeni s alternativními metodami výchovy, účinnými komunikačními prostředky a způsoby jednání s dětmi, které neunesou jakékoli formy násilí, ale přesto působí na dítě výchovně. Naučí je řešit běžné problémy, konflikty a krize.⁵⁵

Neméně důležitá je laická pomoc osobě ohrožené domácím násilím. První, komu se oběť domácího násilí většinou svěří, jsou přátelé, členové rodiny, kolegové z práce či lidé z nejbližšího okolí. V tomto případě hovoříme o laické pomoci oběti domácího násilí. Pomoc a podpora blízkých lidí je pro oběti často důležitá, aby se odhodlaly svoji nelehkou situaci vůbec řešit. I přesto, že je mezi těmito osobami blízký důvěrný vztah, mohou být tito lidé bezradní, protože neví, jak mají s obětí domácího násilí jednat, komunikovat a jak jí co nejlépe pomoci. Bagatelizace problému, zpochybňování závažnosti situace či odmítnutí pomoci, vrací ohrožené osoby zpět do násilného prostředí. Někdy je těžké uvěřit, že člověk, který se jeví sympaticky, by mohl být doma tak bezohledný a agresivní, avšak je důležité si uvědomit, že skutečná oběť domácího násilí vždy ve svém vyprávění minimalizuje. Důvodem je zpravidla stud za to, co se doma děje, za to, že tomu nedokáže zabránit a nezřídká i za to, že nedokáže uchránit své děti. Každý člověk by měl mít také na paměti, že oběť žádající o pomoc se cítí ponížená, vystrašená nebo dokonce odpovědná za násilí, jehož se stala terčem. Taková oběť potřebuje podporu zaměřenou na obnovení nebo vybudování její vnitřní síly, potřebuje slyšet, že si nezaslouží být napadána, zneužívána či ponižována.

Přátelé a rodina hrají v těchto komplikovaných životních situacích opravdu velmi důležitou roli. Mohou být pro oběť dobrými a věrnými poradci, kteří s ní probírají

⁵⁴ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 93.

⁵⁵ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 73.

všechny možná řešení, zda uvědomit policii a zažádat o vykázaní násilníka, zda se obrátit na poradnu a na jakou, zda kontaktovat azylový dům, apod. Mohou být také nápomocni v praktických záležitostech, jako je doprovod k lékaři, k advokátovi či do poradny, vypracování bezpečnostního plánu pro opuštění násilného vztahu, atd.

Skutečně nutné je, aby lidé, kteří se snaží oběti pomoci, nikdy nepodnikali nějaké kroky bez jejího vědomí či souhlasu, nebo dokonce proti její vůli. Nehraje roli, jestli mají na řešení jiný názor než oběť, nebo jestli s jejím rozhodnutím a přáním nesouhlasí. Přijatá nebo doporučená opatření nesmí zhoršit situaci oběti a vyvolat další násilí.⁵⁶

4.3.1 Organizace pomáhající obětem domácího násilí

Nezastupitelnou úlohu v boji proti domácímu násilí sehrává rovněž systém pomoci poskytovaný obětem domácího násilí prostřednictvím nejrůznějších specializovaných poradenských center, azylových domů a následné terapeutické péče.

Potřeby oběti domácího násilí jsou ve skutečnosti mnohem rozsáhlejší, než se předpokládalo. Praxe poradenských center provozovaných nestátními neziskovými organizacemi přinesla zjištění, že vyřešením všech právních otázek spojujících oběť s násilníkem, problémy nekončí. Je nezbytné vytvoření dostupné sítě následné terapeutické pomoci pro tyto oběti. Jedná se například o tyto instituce:

DONA linka

DONA linka patří mezi pracoviště akreditované Českou asociací pracovníků linek důvěry. Vznikla v roce 2001 a zřizovatelem je Bílý kruh bezpečí. Je v nepřetržitém provozu již osmým rokem. Tým pracovníků pomáhá řešit problémy uživatelů služby telefonické krizové pomoci. V příloze III jsou uvedena přijatá volání od roku 2001, z čehož vyplývá, že četnost klientů rok od roku roste. Tato specializovaná linka důvěry je zaregistrována podle rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy a zákona o sociálních službách.⁵⁷

⁵⁶ BUDAŘOVÁ, L. *Domácí násilí a jeho řešení ve společnosti*. České Budějovice, 2008, s. 40.

⁵⁷ DONA LINKA. *Základní informace*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348.

Bílý kruh bezpečí

Byl založen v roce 1991 a má působnost v celé České republice. Zabývá se třemi cíly, a to poskytovat přímou pomoc obětem a svědkům, podílet se na prevenci kriminality a usilovat o zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení. Bílý kruh bezpečí poskytuje v šesti poradnách v České republice odbornou, bezplatnou, nestrannou a diskrétní pomoc obětem. Přímá pomoc je založena na osobním kontaktu s dvojicí konzultantů – odborníka a právníka a je zaměřena na psychologickou pomoc.⁵⁸

Linka důvěry

Jedná se o organizaci, která pomáhá obětem domácího násilí. Je to pracoviště krizové intervence a má více než čtyřicetiletou tradici. V současné době je v České republice téměř čtyřicet Linek důvěry, které pracují na stejném principu. Nabízejí anonymní telefonický kontakt za účelem rozhovoru o aktuálních problémech naléhavého charakteru. Linky také poskytují informace o službách a kontaktech vhodných navazujících zařízeních. Dále je nápomocná v prevenci depresivních stavů, psychických poruch, nemocí a v prevenci sebevražd. Největší část klientely tvoří lidé v krizových stavech.⁵⁹

Poradna Eva

Cílovou skupinou jsou všechny ženy a dívky, které se ocitly v těžké životní situaci, kdy je ohrožena jejich důstojnost, sociální zajištění, zdraví nebo život. V důsledku této situace je snížena jejich schopnost vlastními silami prosazovat své zájmy a práva. Při spolupráci s těmito klientkami poradna velmi často zasahuje celou jejich rodinu, včetně dětí.⁶⁰

Intervenční centra

Existují od 1. 1. 2007 a poskytují krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím. Dále poskytují individuální sociálně právní pomoc v konkrétních případech a zároveň koordinují spolupráci mezi dalšími navazujícími službami na úrovni kraje. V případech vykazání spolupracují s Policií České republiky. Policie informuje do 24 hodin toto centrum od okamžiku vykazání. Jejich činnost je personálně zajištěna proškolenými pracovníky. Intervenční centrum je určeno osobám, které jsou ohroženy

⁵⁸ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Základní principy činnosti*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=243.

⁵⁹ ČESKÁ ASOCIACE PRACOVNÍKŮ LINEK DŮVĚRY. *O linkách důvěry*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.linkyduvery.cz/show.php?sk=4>.

⁶⁰ EVA PORADNA PRO ŽENY. *Kdo jsme*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.charitacb.cz/index.php?id=&site=stranky&kategorie=4&element=27>.

domácím násilím a jsou v ochranném režimu vykázání, tzn., že násilná osoba byla ze společného bydliště vykázána, nebo jí byl zakázán vstup. Centrum je dále určeno osobám ohroženým domácím násilím, které svou situaci chtějí řešit a hledají pomoc, radu a informace.⁶¹ V příloze IV je uveden adresář intervenčních center v České republice.

Manželská a předmanželská poradna

Poradna se zabývá výchovnou a poradenskou činností v rodinných, manželských a mezilidských vztazích. Klientům nabízí odborné sociální služby a pomáhá při řešení problematiky partnerských a rodinných vztahů. Dále poskytuje krizovou intervenci, diagnostiku, psychoterapii, sociálně právní poradenství v případech domácího násilí. Služby jsou bezplatné a diskrétnost je zaručena.⁶²

Rosa

Občanské sdružení Rosa se specializuje na poskytování pomoci ženám, obětem domácího násilí. Zahrnuje psychosociální poradenství, právní konzultace a azylové ubytování. Vznikla v roce 1993 jako nadace, v roce 1998 došlo k přeregistrování na občanské sdružení.⁶³

V příloze V jsou uvedeny webové stránky institucí, kam se mohou oběti domácího násilí obrátit s prosbou o pomoc.

⁶¹ DOMÁCÍ NÁSILÍ. *Informace, jaké služby poskytují a nabízí*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/intervencni-centra/intervencni-centra-informace-jake-sluzby-poskytuji-a-nabizi/r89>.

⁶² BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Navazující služby v ČR*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=243.

⁶³ ROSA-OS. *Kdo jsme*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.rosa-os.cz>.

5 Aspekty domácího násilí

5.1 Psychologické aspekty

Dopad domácího násilí na oběť má bezprostřední a dlouhodobé následky. Mezi krátkodobé následky řadíme zklamání, frustraci a pocit zrady. Z psychologického hlediska je krize důsledek střetu s překážkou, kterou oběť nemůže vlastními silami zvládnout. Krize má subjektivní charakter, pro každého znamená něco jiného. Může se týkat jedince i celého rodinného systému. Nevládnutý krizový stav vede k syndromu psychického ohrožení.

Mezi dlouhodobými oběťmi domácího násilí nalézáme zvýšenou psychickou zranitelnost, ztrátu sebevědomí, ztrátu životních iluzí, pocit bezmoci, osamělosti, pocit viny a strach, oddanost vůči trýzniteli, emocionální labilitu, vymizení radosti ze života, ztrátu osobních perspektiv, depresivní nálady. Oběť začíná vnímat realitu zmanipulovaným úhlem pohledu, snaží se agresorovi ve všem vyhovět.⁶⁴

Oběti týrání mají tendenci reagovat na stres výraznými psychosomatickými potížemi a objevují se závislosti na psychotropních a návykových látkách. Obvykle bývají vedeny v evidenci psychologů a psychiatrů. U oběti vzniká pocit dezorientace, nedokáže rozeznat, co je v mezích normy. Oběti domácího násilí bývají agresorem manipulovány, často drženy v izolaci od vnějšího okolí, aby jim byl znemožněn kontakt s osobou, jež by jim mohla v jejich svízelné situaci nabídnout pomoc. Oběť trpí nedostatkem sebevědomí, nejistotou a nerozhodností, které týrající agresor vnímá jako hnací motor ke svému jednání. Výsledkem agresorova jednání je defenzivní otupělá reakce zmanipulované submisivní oběti.

Vlivem dlouhodobého působení domácího násilí na oběť může vznikat disociační porucha, která se projevuje emoční disociací, amnézií, derealizací, časovou distorzí, či ztrátou tělesné citlivosti. Extrémním vyústěním celé situace může být suicidální pokus nebo v opačném případě útok na agresora. Oběť jedná v afektu, pod jehož vlivem může násilného partnera i zabít.⁶⁵

⁶⁴ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 76.

⁶⁵ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha, 1999, s. 265.

5.1.1 Posttraumatická stresová porucha

U obětí dlouhodobého domácího násilí se projevuje tzv. posttraumatická stresová porucha. Při zjišťování hloubky dopadu domácího násilí na oběť se vychází ze symptomů pro tuto poruchu uváděných:

- a) vtíravé a neodbytné pocity opakovaného prožívání traumatické události. Tito jedinci mohou vyhledávat situaci podobnou té, která je poškodila. Například ženy týrané v dětství mají tendenci navazovat vztahy s agresivními muži.
- b) únikové příznaky vyhýbání se všemu, co by mohlo vyvolávat vzpomínky na trauma.
- c) nadměrné vzrušení, při kterém je oběť stále citově a tělesně připravená na další trauma. Organizmus není schopen se uvolnit a odpočinout si.

Neléčená posttraumatická porucha může vést ke změně osobnosti. Může se objevit jak v dětství, tak i v dospělosti. Touto poruchou mohou trpět i nepřímé oběti domácího násilí v dlouhodobém soužití.⁶⁶

5.1.2 Stockholmský syndrom

Tento pojem se poprvé objevil v 70. letech po přepadení banky ve Stockholmu. Únosci zadržovali rukojmí několik dní. Po propuštění se u obětí projevovala přízeň k pachatelům a antipatie vůči policistům. Jednalo se o emoční vazbu, pouto vzájemné závislosti mezi zajatcem a únoscem. Tento syndrom se často vyskytuje u dlouholetých obětí domácího násilí. Mezi násilníkem a obětí se vytvoří silný emocionální vztah, oběť se mu snaží zavděčit s cílem chránit si svůj život. Každá oběť není tímto syndromem ohrožena, vyskytuje se pouze v případech, kdy jsou splněny tyto podmínky:

1. život oběti je v ohrožení
2. oběť je přesvědčena, že ze stávající situace není úniku
3. oběť je izolována od lidí
4. oběť pociťuje přechodnou náklonnost k násilníkovi⁶⁷

5.1.3 Syndrom týrané ženy

Vznik tohoto syndromu se projeví jako selhání obranných mechanismů, které mohou mít různé příčiny. Na vzniku syndromu se podílí typ domácího násilí, typ

⁶⁶ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 77-78.

⁶⁷ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 79.

osobnosti, reakce okolí. Týrané oběti bývají svým trýznitelem často ovlivňovány a izolovány. U týraných žen se často mění citové prožívání. Neznají radost, pocítují úzkost, ohrožení, trpí depresemi. K útočnickovi přetrvává citová vazba a tendence ho omlouvat, litovat, tajit a bagatelizovat jeho chování. Navenek to vypadá, že oběť je ve vztahu spokojená a že se jí násilí líbí. Neustálá manipulace agresorem přivádí ženu k přesvědčení, že není schopna uvažovat a zvyšuje se u ní pocit dezorientace. Paradoxní reakce týrané ženy popírat i po zveřejnění závažnosti situace je výrazem zafixovaného postoje vlastní bezmocnosti.⁶⁸

U týraných žen se setkáváme s tzv. s extrémní laskavostí, spíše se projevují nenápadně, neprůbojně a chtějí vyhovět. Syndrom týrané ženy nevypovídá o mentálních schopnostech v jiných oblastech života, jako je péče o děti či zaměstnání. Po ukončení násilného vztahu příznaky obvykle mizí.⁶⁹

5.2 Sociální aspekty

Domácí násilí nemá důsledky pouze pro samotné oběti, případně pro agresora, ale také pro celou společnost. Je problémem z pohledu vztahu mezi příslušníky společnosti. Představuje také problém při výchově dětí a mládeže, na kterou přítomnost v domácnosti s násilníkem má jednoznačně negativní vliv v dalším životě. Bylo také prokázáno, že oběti domácího násilí jsou častěji oběťmi sebevražd a dopouští se patologického sexuálního jednání.⁷⁰ Sociální teorie se zabývá vnějšími faktory prostředí pachatele domácího násilí, jako je struktura rodiny, stres a sociální výchova.⁷¹

William Goode (1971) tvrdí, že oběťmi domácího násilí se nejčastěji stávají ženy, které jsou zcela závislé na manželovi, např. ženy v domácnosti, ženy se zdravotním postižením či nezaměstnané.⁷² Tyto potencionální oběti se musí primárně postarat o své děti, proto mají strach, že by větší finanční zátěž po odchodu od manžela neunesly.⁷³

⁶⁸ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha, 1999, s. 352.

⁶⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha, 2008, s. 86.

⁷⁰ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B. a kol. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 123-125.

⁷¹ SELTZER, J., KALMUSS, D. *Socialization and Stress Explanations for Spouse Abuse*. In *Social Forces* [online]. 1988 [cit. 2011-04-14]. Dostupný z WWW: <http://www.jstor.org/pss/2579191>.

⁷² GOODE, W. *Force and Violence in the Family*. In *Journal of Marriage and the Family* [online]. 1971 [cit. 2011-04-14]. Dostupný z WWW: <http://www.jstor.org/pss/349435>.

⁷³ JEWKES, R. *Intimate partner violence: causes and prevention*. In *Lancet* [online]. 2002 [cit. 2011-04-14]. Dostupný z WWW: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11978358>.

U párů, které zastávají v rodinné hierarchii rovnocenné postavení, je menší pravděpodobnost výskytu konfliktů. Pokud již ke konfliktům dojde, méně často se uchylují k projevům násilí.⁷⁴

Pokud člověk žije v rodinné situaci se zvýšeným tlakem, může docházet k sociálnímu stresu. A to např. v důsledku špatné finanční či materiální situace. Rodina žijící v chudobě má větší pravděpodobnost výskytu gradujícího sociálního stresu zakončeného domácím násilím.⁷⁵

Přehled sociálních následků domácího násilí dle Vykopalové (2001)

- 75% žen, které se léčí ze závislosti na drogách nebo alkoholu, bylo obětí incestu nebo pohlavně zneužito v dětství
- 80% mužů, kteří jsou v dospělosti závislí na drogách nebo alkoholu, bylo pohlavně zneužito v dětství
- 62% dívek ve věku 13 až 16 let bylo pohlavně zneužito v dětství či znásilněno před otěhotněním
- 11 až 20% dívek ve věku 13 až 16 let otěhotní v důsledku trestného činu znásilnění
- ženy, jako oběti trestného činu znásilnění vykazují 9 krát vyšší pravděpodobnost pokusů o sebevraždu
- 50% mužů pohlavně zneužitých v dětství přiznává sebevražedné myšlenky
- 23% mužů pohlavně zneužitých v dětství se pokusilo o sebevraždu
- dívky i chlapci pohlavně zneužití v dětství, vykazují vyšší pravděpodobnost nadměrné obezity nebo bulimie než jejich vrstevníci
- 63% žen trpících nadměrnou obezitou nebo bulimií bylo pohlavně zneužito v dětství
- 60% prostitutek bylo obětí trestného činu znásilnění nebo pohlavního zneužití před dovršením 16 let věku
- 50 až 60% pacientů umístěných v psychiatrických léčebnách bylo pohlavně zneužito v dětském věku
- 40 až 60% ambulantních psychiatrických pacientů bylo pohlavně zneužito v dětství

⁷⁴ STRAUS, M., GELLERS, R. *Physical Violence in American Families*. New Brunswick, 2009, s. 365.

⁷⁵ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 156.

- 3 800 000 dospělých žen trpí duševní poruchou – posttraumatickým stresovým syndromem jako následkem znásilnění⁷⁶

5.3 Zdravotní aspekty

Zdravotní dopady domácího násilí jsou viditelné, oběti však často nepřiznají, že poranění je důsledek soužití s agresorem a uvádějí jinou příčinu poranění. Lékaři mohou často pozorovat vícečetná poranění včetně obranných, zvláště hlavy, obličeje, krku, výjimkou nejsou ani popáleniny způsobené cigaretami. Jako nejčastější zdravotní důsledky vystavení domácímu násilí, které vyžadují lékařskou péči a hospitalizaci jsou uváděny modřiny, zlomeniny, zranění hlavy, tržné rány, a vnitřní krvácení. Dále pak mezi chronická onemocnění, která bývají spojována s obětí domácího násilí, patří artritida, syndrom dráždivého tračníku, chronická bolest, bolesti v pánevní oblasti, vředy, migrény a poruchy příjmu potravy. Vyskytují se také poranění ženy v průběhu těhotenství v oblasti prsou a břicha, je zde i vyšší riziko potratu, předčasného porodu, zranění či smrti plodu.⁷⁷

U oběti vystavené dlouhodobým účinkům domácího násilí může dojít k syndromu vyhoření. Toto je definováno jako emoční vyčerpání, v důsledku zvýšené potřeby energie na zdolávání stresových situací. Mezi nejčastější fyzické příznaky syndromu vyhoření patří bolesti hlavy, únava, snížená funkce imunitního systému a zvýšená podrážděnost. Oběti navštíví lékaře za delší časový úsek a mají zaznamenaná opakovaná zranění v anamnéze. Pokud oběť dá souhlas s trestním stíháním, lékař vystaví lékařské osvědčení o útoku, které je potřebné k důkaznímu řízení.⁷⁸

5.4 Právní aspekty

5.4.1 Ochrana oběti před domácím násilím v českém právním řádu

Základem každé intervence v případech domácího násilí by měla být ochrana oběti. Legislativní opatření a možnosti právní ochrany významným způsobem ovlivňují efektivnost prevence, opakování násilí v rodině a pomoc a ochranu osobě ohrožené domácím násilím. Pojmenování tohoto závažného celospolečenského problému v České republice zcela chybělo a na zavedení pojmu domácí násilí mají zásluhu zejména nestátní neziskové organizace, které se od začátku 90. let minulého století začaly tímto

⁷⁶ VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc, 2001, s. 43-44.

⁷⁷ JONES, R. F.; HORAN, D. L. *The American College of Obstetricians and Gynecologists: a decade of responding to violence against women*. In *International Journal of Gynecology & Obstetrics* [online]. 1997 [cit. 2011-04-14]. Dostupný z WWW: <http://www.sciencedirect.com/science/journal/00207292>.

⁷⁸ MACHÁČKOVÁ, R., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí, právní minimum pro lékaře*. Praha, 2004, s. 43.

problémem zabývat. Ochrana oběti domácího násilí je nyní v českém právním systému obecně zakotvena v rámci občanského práva, zákona o rodině, policejního zákona, zákona o přestupcích a také v trestním zákoně.⁷⁹

5.4.2 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod se stala součástí ústavního pořádku České republiky. Podle čl. 1 jsou lidé svobodní a rovni v důstojnosti i právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. Zaručují se všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka a dalších diskriminujících znaků.

Listina základních práv a svobod v čl. 7 garantuje, že nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena a nikdo nesmí být mučen, ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení, trestu.

Čl. 10 ukládá, že každý má nárok na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a ochrany jeho jména. Stát má tedy povinnost chránit základní práva a svobody svých občanů a nesmí tolerovat žádné přípravy porušování základních práv a svobod, a to ani, pokud k nim dochází v kruhu rodinném.

V čl. 12 je uvedeno, že obydlí je nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí.⁸⁰

Nedotknutelnost obydlí lze nedodržet pouze za určitých podmínek a okolností, které upravuje zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.⁸¹

5.4.3 Zákon č. 40/2009 Sb. – Trestní zákoník

V Zákoně č. 40/2009 Sb. – Trestního zákoníku v Části druhé, zvláštní části se objevují trestné činy, které se vyskytují v souvislosti s problematikou domácího násilí. Trestní zákoník pojem „domácí násilí“ zatím nedefinuje. To, co je trestný čin a zejména, které jednání je při splnění určitých kritérií trestným činem, stanoví pouze zákon. V České republice je to zákon č.40/2009 Sb. trestního zákoníku. Trestní zákoník umožňuje postihovat násilná jednání pouze v tom okamžiku, kdy dosahují intenzity trestného činu. Pojem trestného činu vymezuje § 13 odst. 1 zákona č.40/2009 Sb.: „Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně“

⁷⁹ BUDAŘOVÁ, L. *Domácí násilí a jeho řešení ve společnosti*. České Budějovice, 2008, s. 33.

⁸⁰ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., In *Listina základních práv a svobod, Česká republika*. 1998.

⁸¹ VITOUŠOVÁ, V. *Význam státních a nestátních institucí při pomoci obětem domácího násilí*. České Budějovice, 2010, s. 35.

Z této definice pak vyplývá, že musí být současně splněny podmínky, kterými jsou protiprávnost a znaky uvedené v trestním zákoníku. K odpovědnosti za trestný čin je třeba zavinění. Zavinění může být úmyslné či nedbalostní. Důležitými pojmy v trestním právu vztahující se k domácímu násilí jsou týrání a společné obydlí.

Týrání se týká osob blízkých a osob žijících ve společném obydlí. Pro soudní praxi se týráním rozumí zlé nakládání s osobou, které se vyznačuje vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, a které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří.

Společným obydlím se rozumí byt nebo jiný prostor sloužící k bydlení a prostory k nim náležející tzn. byty, rodinné domky, obytné chaty, hotelové domy, ubytovny, vysokoškolské koleje apod.⁸²

§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo páchá-li takový čin po delší dobu. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo smrt. Za týrání trestní právo považuje úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, které týranou osobou neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují. Trvalost pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvající, stejně jako vznik následků na zdraví. K zahájení trestního stíhání podle § 199 není třeba souhlasu poškozené/ho (oběti).

⁸² PYKALOVÁ, D. *Domácí násilí a jeho pachatelé-psychologické a právní aspekty*. České Budějovice, 2010, s. 31.

§ 198 Týrání svěřené osoby

Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, může být potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, pokud spáchá trestný čin zvláště surovým způsobem, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví nebo páchá-li takový čin delší dobu. Ustanovení chrání osoby, které vzhledem ke svému věku nebo z jiných důvodů jsou v péči nebo výchově jiných osob. Poškozeným může být nejen dítě, ale i osoba zletilá, která pro stáří, nemoc, invaliditu, mentální retardaci, apod. je odkázána na péči jiných osob. Pachatelem může být jen ten, kdo vykonává ve vztahu k týrané osobě péči nebo výchovu (tedy nejen rodiče, ale i příbuzní, vychovatelé, ošetřovatelky, trenéři, přátelé, známí rodičů, kterým je poškozený svěřen jen na určitou dobu).

§ 354 Nebezpečné pronásledování

Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní nebo nejméně dvěma osobám.

§ 145 Těžké ublížení na zdraví

Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dvou a více osobách, těhotné ženě, dítěti mladšímu 14ti let, na svědkovi či opětovně. Na osm až patnáct let bude potrestán, způsobí-li činem smrt. Příprava je trestná. Těžkou újmu na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, kdy za těchto podmínek je těžkou újmu na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyzdění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, delší dobu trvající porucha zdraví - obvykle déle jak 6týdnů. (K otázce těžké újmy se vyjadřuje soudní znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství.)

§ 146 Ublížení na zdraví

Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta. Za „ublížení na zdraví“ můžeme pokládat takový stav - onemocnění, poranění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nezanechává trvalé následky. Jedním v praxi hojně rozšířeným kritériem při posuzování pojmu „ublížení na zdraví“ je pracovní neschopnost, tedy stav, kdy postižený je dočasně vyřazen z pracovního procesu.

§170 Zbavení osobní svobody

Kdo jiného bez oprávnění uvězní nebo jiným způsobem zbaví osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let. Zbavení osobní svobody znamená trvalé nebo alespoň dlouho trvající omezení osobní svobody, které se blíží uvěznění, kdy osvobození je při něm velmi ztíženo a je zvláště obtížné.

§171 Omezování osobní svobody

Kdo jinému bez oprávnění brání v užívání osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin v úmyslu usnadnit jiný trestný čin. Bránění v užívání osobní svobody je zásah, jímž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň se mu zabráňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat. K bránění užívat osobní svobody musí dojít bez oprávnění. (Může jít o omezování na krátkou dobu, které je nesnadno překonatelné.)

§175 Vydírání

Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest let. Pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůžka bezprostředního násilí, tak i pohrůžka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Pohrůžka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného života apod.

§177 Útisk

Kdo jiného nutí, zneužívá jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Pachatel zde neužívá násilí

nebo pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné újmy, ale omezuje se na zneužití něčí tísně nebo závislosti (jde o méně intenzivní zásah do svobodného rozhodování, než je tomu u vydírání). Tíseň je stav, byť přechodný, vyvolaný nepříznivými okolnostmi, které vedou k omezení volnosti v rozhodování. Nepříznivé poměry se mohou týkat osobních, rodinných, majetkových či jiných poměrů, pro něž se utiskovaná osoba ocitá v těžkostech a nesnázích. Závislost je stav, v němž se osoba nemůže svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele.

§ 185 Znásilnění

Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let. Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží na dítěti, nebo se zbraní. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti mladším čtrnácti let, spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy nebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví. Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem smrt. Příprava je trestná. Nezáleží na věku osoby ani na pohlaví a vztahu k pachateli (v tomto smyslu může být obětí malé dítě i manželka). Za násilí se považuje použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu oběti a dosažení soulože proti její vůli. Pohrůžka bezprostředního násilí je taková pohrůžka, z níž by bylo patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená vůli útočníka.

§ 186 Sexuální nátlak

Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

§ 187 Pohlavní zneužití

Kdo vykoná soulož s osobou mladší čtrnácti let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, může být potrestán odnětím svobody na jeden rok až 8 let. Na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví. Není rozhodující, z čí strany vzešla k pohlavnímu zneužívání iniciativa, zda zneužitá

osoba dala k pohlavnímu styku souhlas či nikoliv. Za jiný způsob pohlavního zneužití jsou považovány intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených (např. ohmatávání prsou nebo pohlavních orgánů, líbání na tato místa apod.), které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Nemusí vždy jít jen o aktivní činnost pachatele, ale i o aktivní jednání poškozené osoby (např. ohmatávání pachatelova pohlavního údu). Pohlavního zneužívání jiným způsobem než souloží se může dopustit i osoba stejného pohlaví jako poškozený.

§ 352 Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci

Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Jinou těžkou újmou může být např. i vyhrožování způsobením škody velkého rozsahu nebo na věci vysoké umělecké hodnoty, ke které má navíc poškozený citový vztah anebo vyhrožování usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví i osobě poškozenému blízké apod. Důvodnou obavou se rozumí vyšší stupeň tísnivého pocitu ze zla, kterým je vyhrožováno. Pokud je vyhrožování doprovázeno chováním, které ilustruje odhodlání pachatele vyhrůžky splnit (např. vyhrůžka usmrcením nebo způsobením těžké újmy na zdraví doprovázená šermováním nožem či pozvednutím jiné zbraně), lze dovodit, že je způsobilé vzbudit důvodnou obavu. Není třeba, aby ten, jemuž je vyhrožováno, byl přítomen. Stačí, když je vyhrůžka adresována poškozenému takovým způsobem, že pachatel si je vědom toho, že se poškozený o ní dozví (např. prostřednictvím další osoby, telefonicky, dopisem apod.). Záleží na konkrétních okolnostech, jak subjektivně pociťuje újmu ten, jemuž je vyhrožováno. Je-li pohrůžka usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví nebo jinou újmou prostředkem k vynucení určitého chování, jde o trestný čin vydírání.

§ 353 Nebezpečné vyhrožování

Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin jako člen organizované skupiny, vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní, na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinností, nebo na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost vyplývající z jeho funkce nebo uloženou mu podle zákona.

§ 140 Vražda

Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až 18 let. Kdo jiného usmrtí úmyslně s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na 12 až 20 let. Odnětím svobody na 15 až 20 let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li trestný čin na dvou a více osobách, na těhotné ženě, dítěti mladšího čtrnácti let, obzvláště surovým způsobem, opětovně (např. doživotí). Příprava je trestná. V praxi půjde také o případy pokusu vraždy.

§ 141 Zabití

Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení, strachu, úleku nebo zmatku, anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

§201 Ohrožování výchovy dítěte

Kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že ho svádí vést zahálčivý nebo nemravný život, umožní mu opatřovat prostředky trestnou činností, poruší svou povinnost o ně pečovat, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

§ 202 Svádění k pohlavnímu styku

Kdo nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení dítěte, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplaty, výhodu nebo prospěch, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta nebo peněžitým trestem. Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti mladším 14 let, nebo ze zavrženíhodné pohnutky nebo pokračuje v páčání činu po delší dobu, opětovně.

§178 Porušování domovní svobody

Kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného nebo tam neoprávněně setrvá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, užije-li při činu násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí. Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, jestliže užije při činu násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí a takový čin spáchá se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.

Opuštění dítěte § 195

Kdo opustí dítě, o které má povinnost pečovat a které si samo nemůže opatřit pomoc, a vystaví je tím nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta. Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti mladším tří let, opětovně nebo nejméně na dvou osobách. Odnětím svobody na dvě až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví. Ustanovení chrání řádnou výchovu a výživu dětí ze strany osob, které mají povinnost o ně pečovat. Poškozeným může být jen dítě, které si samo nemůže opatřit pomoc, tedy zpravidla dítě předškolního věku. Může jít ale i o starší dítě, pokud vzhledem ke své nesamostatnosti, stejně jako vzhledem k podmínkám prostředí, kde zůstalo opuštěné, není schopno se samo vymanit z hrozícího nebezpečí.

Zanedbání povinné výživy § 196

Kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, může být potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Kdo se úmyslně vyhýbá plnění své zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta. Jedná se o povinnost, která vyplývá ze zákona o rodině. Povinnost vyživovat nebo zaopatřovat spočívá nejen v poskytování peněžitého plnění (tzv. výživné - alimenty), ale i v povinnosti poskytovat oprávněnému stravu, ošacení, bydlení, pečovat o jeho zdraví, čistotu, vykonávat nad ním dohled a popř. opatřovat další prostředky potřebné pro všestranný rozvoj. (U neplnění výživného formou alimentů soudní praxe vyžaduje neplacení povinné částky po dobu šest měsíců.)

Výše trestu u všech uvedených trestných činů závisí na způsobeném následku a pohnutce jednání pachatele.⁸³

5.4.4 Zákon o přestupcích

V případě domácího násilí může dojít nejčastěji k přestupkům proti občanskému soužití, jako je ublížení na cti, úmyslné narušení občanského soužití vyhrožováním, újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním. Přestupků proti majetku se dopouští osoba, která podle § 50 úmyslně způsobí škodu na cizím majetku krádeží, zpronevěrou,

⁸³ Zákon č. 40/2009 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009.

podvodem nebo zničením či poškozením věcí z takového majetku. Zákon o přestupcích definuje pojem přestupku.

Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.

§ 49 definuje přestupky proti občanskému soužití. Přestupku se dopustí ten, kdo jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch, úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním, omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin, působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.

Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 5 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. b) až e) pokutu do 20 000 Kč.

Obviněný z přestupku má právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu a k důkazům o nich, uplatňovat skutečnosti a navrhopvat důkazy na svou obhajobu, podávat návrhy a opravné prostředky. K výpovědi ani k doznání nesmí být donucován.

Ústředním orgánem státní správy ve věcech přestupků je ten ústřední orgán státní správy České republiky, do jehož působnosti náleží úsek státní správy, na němž došlo k porušení povinnosti zakládajícímu přestupek. Pokud nelze takto určit ústřední orgán státní správy, je jím ministerstvo vnitra České republiky ve věcech, k jejichž projednání jsou příslušné obce.⁸⁴

5.4.5 Zákon 135/2006 Sb.

Zákon byl přijat dne 14. března 2006 a mění zákony, které souvisí s domácím násilím. Mezi tyto zákony patří zákon o Policii České republiky, občanský soudní řád,

⁸⁴ Zákon č. 200/1990 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1990.

trestní zákon, zákon o sociálním zabezpečení, zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.⁸⁵

5.4.5.1 Zákon 257/2000 Sb.

Zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky je nově upraven institut vykázání, a to s platností od 1. 1. 2009.⁸⁶

Policie České republiky může podle §§ 44-47 vykázat podezřelého na deset dnů ze společného obydlí nebo z bezprostředního okolí. Takto lze jednat i v nepřítomnosti podezřelého. Policie tak může učinit, pokud je pravděpodobné, že se podezřelá osoba dopustí útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo se dopustí zvlášť závažného útoku proti lidské důstojnosti. Dobu vykázání nelze zkrátit, a to ani se souhlasem ohrožené osoby.⁸⁷

O vykázání informuje policista vykázanou i ohroženou osobu a proti podpisu jim předá potvrzení o vykázání. Součástí tohoto potvrzení je také vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby, uvedení totožnosti osob a adresa útvaru policie. Pokud vykázaná osoba nesouhlasí s vykázáním, může na místě podat námitky a policista je zaznamená také do tohoto potvrzení o vykázání. Námitky předá policista co nejdříve krajskému ředitelství a vykázaná osoba může ještě do tří dnů podat ke krajskému ředitelství námitky písemně.

Vykázání je ukončeno, pokud krajské ředitelství shledalo, že podmínky nebyly splněny. Pokud je osoba vykázána, musí: opustit prostor vymezený policistou, nesmí znovu do tohoto prostoru vstoupit, nesmí navazovat kontakt s ohroženou osobou a musí vydat policistovi klíče od společného obydlí. Z tohoto obydlí si může vzít své osobní věci, cennosti, doklady, v průběhu vykázání pak věci nezbytné pro podnikání nebo pro výkon povolání. Je možné tak učinit pouze jednou, a to za přítomnosti policisty, který předem informuje ohroženou osobu. Policista má povinnost do 24 hodin od vstupu do společného obydlí zaslat kopii úředního záznamu intervenčnímu centru a soudu. Pokud ve společném obydlí žije nezletilá osoba, doručí se kopie úředního záznamu o vykázání i orgánu sociálně-právní ochrany dětí.⁸⁸

⁸⁵ Zákon 135/2006 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2006.

⁸⁶ THEIA - občanské sdružení. *Institut vykázání v České republice* [online]. 2009[cit. 2011-02-16]. Dostupné z WWW: <http://www.theia.cz/zakonyparagrafy/institut-vykazani-v-ceske-republice.htm>.

⁸⁷ CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 144.

⁸⁸ Zákon č. 273/2008 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008.

Vzhledem k tomu, že je velmi těžké uhlídat společné obydlí, hrozí za porušení přísný postih. Trestným činem je podle § 337 trestního zákoníku maření výkonu úředního rozhodnutí o vykázání, pokud vykázaná osoba závažně nebo opakovaně jedná proti vykázání. Pachateli hrozí odnětí svobody až na pět let nebo peněžitý trest.⁸⁹

Přehled počtu vykázání v jihočeském kraji od roku 2007-2010 uvádí příloha VI.

5.4.5.2 Občanský soudní řád

„Je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, může předseda senátu předběžným opatřením uložit účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval, zdržel se setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.“ Výjimky stanoví soud. Předběžné opatření trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Pokud soud nařídí předběžným opatřením, aby povinný opustil společné obydlí, jeho bezprostřední okolí, aby se zdržel setkávání s osobou označenou v usnesení a nenavazoval s ní kontakty, zajistí soud také bezodkladný výkon.

Výkon rozhodnutí je prováděn v součinnosti se státními orgány, které vykážou povinného ze společného obydlí, odeberou mu klíče.⁹⁰

5.4.5.3 Zákon o sociálním zabezpečení

„Změna zákona o sociálním zabezpečení pak zakotvuje povinnost poskytnutí obětem domácího násilí psychologické a sociální pomoci ambulantní nebo azylové povahy ve smyslu ustanovení § 74a odst. 1 zákona o sociálním zabezpečení, dále reglementuje pomoc v intervenčních centrech a upravuje spolupráci mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, Policie ČR, obecní police, nestátními a charitativními organizacemi, jakož i úlohu intervenčních center ve smyslu ustanovení § 74a odst. 2, 3 a § 74b zákona o sociálním zabezpečení. Posledním zákonem, jehož se týkají změny při ochraně obětí domácího násilí, je zákon o působnosti orgánů ČR v sociálním zabezpečení. Změnou tohoto zákona v ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) se uzákoňuje zřízení a správa intervenčních center.⁹¹

⁸⁹ Česko. Zákon č. 40/2009 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009.

⁹⁰ Zákon č. 99/1963 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1963.

⁹¹ KONRÁD, Z., BANGO, D., a kol. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007, s. 44.

5.4.6 Zákon 257/2000 Sb.

Zákon ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Tímto zákonem je zřizována Probační a mediační služba, která provádí v rozsahu stanoveném tímto nebo zvláštním zákonem úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení. Probační a mediační služba je organizační složkou státu a účetní jednotkou.

Probací se pro účely tohoto zákona rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů.

Mediací se pro účely tohoto zákona rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediace lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.

V čele Probační a mediační služby je ředitel, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Ředitel Probační a mediační služby zajišťuje její chod po stránce personální, organizační, hospodářské, materiální a finanční. Probační a mediační služba vytváří předpoklady k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen a vykonán trest nespojený s odnětím svobody, anebo vazba byla nahrazena jiným opatřením. Za tím účelem poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život.

Probační a mediační služba současně pomáhá při odstraňování následků trestného činu poškozeným a dalším osobám dotčeným trestným činem. Služba věnuje zvláštní péči mladistvým obviněným a obviněným ve věku blízkém věku mladistvých, přispívá k ochraně práv osob poškozených trestnou činností a ke koordinaci sociálních

a terapeutických programů práce s obviněnými, zejména jde-li o mladistvé a uživatele omamných a psychotropních látek. Dále se podílí na prevenci trestné činnosti.

V souvislosti s úkony probace a mediace je Probační a mediační služba oprávněna opatřovat informace a poznatky o osobě obviněného nebo o stanoviscích poškozeného významných pro rozhodnutí soudu či státního zástupce.

Policejní orgán a státní zástupce vyrozumívá středisko o věcech vhodných k mediaci; zejména v trestních věcech mladistvých postupuje tak, aby mediace byla využita od počátku trestního stíhání nebo místo něj.

Probační a mediační služba postupuje, je-li to účelné, v součinnosti s orgány sociálního zabezpečení, školami a školskými zařízeními, zdravotnickými zařízeními, s registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi, zájmovými sdruženími občanů, nadacemi a dalšími institucemi sledujícími humanitární cíle a v případě potřeby tuto součinnost koordinuje z hlediska využití probace a mediace v trestním řízení. Probační a mediační služba při výkonu své působnosti úzce spolupracuje s orgány, kterým přísluší podle zvláštního zákona výkon sociálně-právní ochrany dětí a poskytování sociální péče občanům společensky nepřízpůsobeným.⁹²

5.4.7 Zákon 209/1997 Sb.

Za podmínek stanovených tímto zákonem stát poskytne oběti trestné činnosti peněžitou pomoc. Ve věcech upravených tímto zákonem jedná jménem státu Ministerstvo spravedlnosti.

Obětí se rozumí fyzická osoba, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví. Za oběť se považuje i osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu. Pomoc spočívá v jednorázovém poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí trestným činem.

Za trestný čin se pro účely poskytnutí pomoci podle tohoto zákona považuje jednání, které má znaky trestného činu podle zvláštní části trestního zákona, nebo jeho pokusu. Pomoc se poskytne, pokud škoda na zdraví nebo v důsledku smrti způsobená trestným činem nebyla plně uhrazena.

⁹² Zákon č. 257/2000 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000.

Pomoc se poskytne, jestliže o vině pachatele trestného činu, kterým byla způsobena škoda na zdraví, bylo rozhodnuto odsuzujícím rozsudkem nebo rozsudkem, kterým byl pachatel pro nepřičetnost zproštěn obžaloby.

Jestliže takový rozsudek nebyl vyhlášen nebo nenabyl právní moci anebo jestliže nebylo zahájeno trestní stíhání proto, že pachatel není znám nebo ho není možné obvinít, anebo brání-li trestnímu stíhání zákonná překážka, bude pomoc poskytnuta, nejsou-li na základě výsledku šetření orgánů činných v trestním řízení důvodné pochybnosti o tom, že se stal trestný čin, v důsledku kterého byla oběti způsobena škoda na zdraví.

Pomoc stát neposkytne, jestliže oběť je stíhána jako spoluobviněná v trestním řízení vedeném pro trestný čin, v důsledku kterého byla poškozena na zdraví, nebo byla účastníkem takového trestného činu, nedala souhlas k trestnímu stíhání pachatele trestného činu v případě, kdy tento souhlas je podmínkou zahájení trestního stíhání nebo pokračování v něm, anebo vzala-li takový souhlas zpět, nebo neposkytla orgánům činným v trestním řízení potřebnou součinnost zejména tím, že bez zbytečného odkladu nepodala oznámení o trestném činu, v souvislosti s nímž požaduje náhradu škody, nebo jako svědek v trestním řízení využila s odvoláním na svůj poměr k pachateli práva odepřít výpověď. Stát neposkytne pomoc též tehdy, jestliže celková výše bodového hodnocení za bolest nedosahuje hodnoty alespoň 100 bodů.⁹³

⁹³Zákon č. 209/1997 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1997.

6 Prevence domácího násilí

Základem primární prevence je informovanost veřejnosti. Je nutné seznámit veřejnost se závažností domácího násilí a jeho dopady na všechny zúčastněné.

Informace o jeho příznacích, projevech a způsobech pomoci obětem je nutné podávat srozumitelně široké veřejnosti, aby domácí násilí bylo možno odhalit v době jeho prvotních příznaků.

Všichni, kteří se profesně dostávají do styku s oběťmi domácího násilí, by měli být vyškoleni v rozpoznávání příznaků a měli by umět na tento problém vhodně reagovat. Odborný výcvik se vztahuje zejména na odborníky jednotlivých profesí. Jedná se o psychology, policisty, sociální pracovníky, pracovníky azylových domů a psychosociálních center, psychiatry, praktické lékaře a ostatní zdravotnický personál, advokáty, soudce, státní zástupce, pracovníky pomáhajících profesí a pedagogy. Je nutné informovat veřejnost a odborníky konáním výukových přednášek, programů, konferencí a besed.⁹⁴

Poradenství má nezastupitelnou úlohu, protože znamená pro klienty jakési nastavení hodnot, znovunabytí vlastních rolí, respektu, nezávislosti a psychické rovnováhy. Existuje celá řada doporučených poradenských metod, mezi které řadíme například:

kognitivní proces – oběť se dívá na určitou událost a vidí důsledky, které podle ní budou následovat. Poradce na oběť působí takovým způsobem, aby se dívala na událost jinak, mění její myšlenkové procesy a umožní jí, aby sama došla k jinému závěru.

neurolingvistické programy – tato forma poradenství je zaměřena na změnu pohledu na situaci a přidání dalších aspektů, které obraz mění. Tento pohled může zvrátit tak, aby oběť viděla dovednosti, které ve své situaci získala.

poradenství osobního růstu – zabývá se pohledem na agresivní chování nebo naučené reakce na násilí. Důležité je, aby oběť pochopila, proč reaguje právě takovým způsobem. Potřebuje vědět, odkud vychází, aby zjistila, kam se má vydat.⁹⁵

Mezi zvláštní druh prevence patří preventivní programy. Cílovou skupinou celé řady preventivních programů mohou být rodiče, učitelé, lékaři, sociální pracovníci

⁹⁴ HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 156.

⁹⁵ CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 135-137.

a další profesionálové. Ti všichni by měli rozpoznat příznaky patologických vztahů v rodině a navrhnout vhodný postup. Dalším typem preventivních programů jsou skupinové programy pro rodiče. Mohou být svépomocné, nebo vedené odborníkem. Oba způsoby lze zkombinovat. Probíhají většinou v komunitních centrech, která často nabízejí i další služby. Jsou určeny především pro rodiče, kteří jsou v náročných životních situacích.⁹⁶

Další obecná preventivní opatření, která lze aplikovat i v prevenci domácího násilí, můžeme nalézt v bulletinu *Násilí na ženách*, vydaném Informační kanceláří Rady Evropy v roce 2004. Parlamentní shromáždění Rady Evropy ve svém doporučení č. 1582, ze 32. zasedání ze dne 27. 9. 2002, formuluje jednotlivé preventivní kroky. Je třeba dále rozvíjet spolupráci a porozumění mezi policií, vládními resorty a nevládními organizacemi v boji proti domácímu násilí, navrhnout a realizovat akční plány ve spolupráci všech těchto složek i vytvářet ve společnosti atmosféru, v jejímž rámci dojde k odsouzení domácího násilí. Zároveň je nezbytné vést občany k přijetí odpovědnosti za svoji bezpečnost, např. výukou sebeobrany pro ženy a speciálními informačními programy pro muže k prevenci aktu domácího násilí. Stát by měl samozřejmě zvyšovat objem státního financování sociálních služeb zabývajících se domácím násilím, podporovat výzkumy této problematiky a zkvalitňovat statistiky výskytu domácího násilí.⁹⁷

Další důležitou úlohu mají i média se svými informačními kampaněmi. Další obecná preventivní opatření lze aplikovat i v prevenci domácího násilí. Je třeba dále rozvíjet spolupráci a porozumění mezi policií, vládními resorty a nevládními organizacemi. Navrhnout a realizovat akční plány ve spolupráci všech těchto složek.

Cílem je odsouzení domácího násilí v celé společnosti. Již od útlého dětství je potřeba vychovávat jedince k nenásilnému chování, sebeúctě, k uznávání druhého pohlaví.

Vláda České republiky zřizuje výbor pro prevenci domácího násilí.

Posláním výboru je:

připravovat podněty pro Radu vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, prevence a boj proti domácímu násilí včetně domácího násilí na dětech a seniorech, spolupráce s orgány a organizacemi, zabývajících se prevencí a bojem proti domácímu násilí, boj proti násilí na ženách, boj proti obchodování s lidmi.

⁹⁶ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. Praha, 2005, s. 32

⁹⁷ *Bulletin Násilí na ženách*. Praha: Informační kancelář Rady Evropy, 2004.

Činnost výboru je rozdělena do tří prioritních oblastí:

vypracování Akčního plánu prevence a boje proti domácímu násilí, který by vycházel ze zahraničních doporučení a zároveň reflektoval situaci v ČR, vypracování podnětu ke vzniku instituce utajených azylových domů a odpovídajících standardů, vytvoření standardů pro poskytování služeb obětem domácího násilí a vytvoření preventivních a léčebných programů pro násilníky.⁹⁸

6.1 Prevence zaměřená na společnost

a) Systém trestního práva

Ve společnosti je hlavní příčinou vysokého výskytu násilí mezi partnery vliv právních a kulturních norem z minulosti, kdy měl muž právo svou ženu fyzicky trestat. V západní společnosti skončila platnost těchto mýtů koncem 19. století. Avšak neformální normy dále přežívaly ve většině západních společností. Manželský svazek byl jakoby implicitní licence na násilí, vyjma případů, kdy by došlo k vážnému zranění. O století později došlo k reformě práva formou legislativy upravující domácí násilí. Z pohledu primární prevence byl těmito právními úpravami naplněn efekt „obecného odstrašení“, právní sankce jasně signalizovaly, že bití partnera je trestný čin, který je sankcionován. Do poloviny 70. let byla policie školena k tomu, aby se těmito rodinným násilnostem vyhýbala. Morálním a právním tlakem feministek došlo v roce 1976 ke změně. Přesto bylo třeba dalších změn v právní úpravě „domácího násilí“, aby policie zacházela s trestným činem násilí mezi partnery stejně, jako s jinou formou trestných činů.

Jedním z hlavních úspěchů ženských hnutí v mnoha zemích je kriminalizace „bití žen“. Jen v USA došlo k drastickému posunu postoje veřejnosti a postupů trestní justice v toleranci násilí mužů na ženách. V mnoha zemích došlo k reformě práva, ve které se kriminalizovala povaha násilí mezi partnery. Příkladem může být švédský zákon o násilí na ženách, kterým byla rozšířena pravomoc státních zástupců. Ve Spojených Státech měl zákon o násilí na ženách velký vliv na způsob, jakým trestní justice zacházela s násilím mezi partnery; pro oběti domácího násilí byly zřízeny specializované soudy a krizové telefonní linky. Označení násilí páchaného na ženách za závažnou formu násilí přispělo velkou mírou k primární prevenci. OSN stanovilo problém násilí na ženách svou prioritou. V rámci ochrany lidských práv přijalo OSN

⁹⁸ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, *Výbor pro prevenci domácího násilí* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rada-pro-rovne-prilezitosti/prevence-domaciho-nasili/vybor-pro-prevenci-domaciho-nasili-30381/>.

v roce 1985 Rezoluci domácího násilí. Členské státy jsou tlačeny k tomu, aby přijaly zákony, které jasně odsoudí násilí mezi partnery, a aby zřídily léčebné programy. Státy, které nekriminalizovaly násilí mezi partnery, jsou považovány za porušovatele mezinárodně platných norem o lidských právech. Dokument, který vydal Rozvojový fond OSN pro ženy, prohlašuje, že násilí na ženách a dívkách je považováno za nejrozšířenější a nejběžnější formu porušování lidských práv. Komise prevence trestných činů OSN se ujala hlavní role v tomto úsilí. OSN nadále vytváří standardy lidských práv v oblasti trestní justice a dohlíží a monitoruje naplňování těchto standardů.

b) Školství

Programy řešení konfliktů a vztahových dovedností byly v rámci prevence zavedeny v mnoha státech a potřeba těchto programů se stala obecně uznávanou. Například Volžská divize Ruského výzkumného institutu Ministerstva vnitra provedla výzkum s cílem určit možnosti zlepšení prevence konfliktů v rodinách a domácnostech. Tato studie doporučila zaměřit se v rámci prevence násilí mezi partnery na vzdělávání mládeže v dovednostech klidného řešení konfliktů, dovednostech rodinných vztahů a respektování vzájemných práv členů rodiny. Ve Spojených Státech se v 80. letech staly školní preventivní programy proti násilí velmi oblíbenými a byly prováděny na všech stupních vzdělávacího systému. Bylo zjištěno, že 85 % základních škol nabízelo preventivní programy na násilí mezi partnery, 65 % z nich je pak zahrnulo mezi povinné programy. Výsledky ukázaly, že 67 % respondentů – studentů – se účastnilo preventivních programů na téma: viktimizace. Hodnotící studie potvrdily, že studenti, kteří se účastnili povinných školních preventivních programů, jsou k násilí mezi partnery méně tolerantní a zároveň vědí více o charakteristikách a dopadech násilí mezi partnery. Lze tedy říci, že velké procento americké mládeže prošlo programy prevence násilí a existují důkazy, že tyto programy splnily svůj účel. Preventivní programy na vysokých školách sestávají z workshopů, konferencí, přednášek, plakátů, brožur, novinových článků a aktivit studentských klubů jako např. „Vezmi tu noc zpátky“. Tyto programy a aktivity jsou zaměřené na násilí páchané na ženách jako na jev, který je v intimních vztazích nepřijatelný, dále obsahují klidné řešení konfliktů a v případě znásilnění, sebeobranu. Všechny tyto programy mají tendenci být zaměřeny na změnu postojů a chování mužů a opomíjí případy, kdy násilí ve vztahu páchá žena. Pokud

budou tyto programy nadále přínosem, je třeba, aby se přestalo hovořit pouze o muži v roli pachatele.

c) Technologie a masová média

Masová média si pozornost veřejnosti získala především vytvářením modelových příkladů a podnětů násilí včetně násilí mezi partnery. Filmy, televize, videokazety a elektronické hry v sobě mají také vysoký náboj násilí. Přestože výzkumy násilí v médiích docházejí k nejednotným závěrům, studie dřívějších výzkumů jasně označují přehnaný vliv násilí. Závěry těchto studií tvrdí, že když bude veřejnost méně vystavena násilí v médiích, ubude agresivního chování. Metaanalytický výzkum mládeže vystavené násilným videohrám došel k závěru, že podporují agresivní chování, myšlenky a pocity a zhoršují sociální chování. Současné technologické vymoženosti jako např. V-chipy v televizi umožňují rodičům zablokovat násilné televizní programy. Avšak pouze malé procento rodičů této funkce využívá k zablokování nevhodných programů. Částečně je to způsobeno tím, že V-chipy nejsou úplně spolehlivé a často blokují žádoucí programy. Doufejme, že s dalším technologickým pokrokem bude tato funkce větším přínosem v rámci prevence násilí.

Přestože je obecně uznávanou pravdou, že média propagují násilí, je také pravděpodobné, že velkým dílem přispívají k primární prevenci násilí včetně násilí mezi partnery. Částečně se tak děje díky kampaním a programům zaměřeným explicitně na zvýšení povědomí veřejnosti o násilí mezi partnery, na charakteristiky a služby pro oběti násilí v rodině.

Prevence může být velmi efektivní i skrze úsilí spisovatelů a režisérů, kteří médiím poskytují aktuální témata, které veřejnost zajímá. Když bylo v USA národní prioritou zneužívání dětí, téměř každý seriál a film vysílaný v nejsledovanějších časech obsahoval epizody, ve kterých bylo psychické i fyzické týrání dětí popsáno a odsouzeno. V době, kdy byla pozornost soustředěna na bité ženy, televizní programy přímo či nepřímo identifikovaly a odsuzovaly fyzické a psychické útoky na ženy.

d) Komunitní programy

Komunitní programy mohou působit preventivně, pokud vedou ke změně sociálního prostředí a vzdělávání. Jedním z aspektů změny sociálního prostředí může být podpora neformálních sociálních a rodinných sítí, které by intervenovaly v domácích roztržkách a vystupovaly by jako neformální sociální kontrola. Jako možnost je doporučení, aby blízcí přátelé a příbuzní monitorovali novomanžele

a intervenovali ve vážných konfliktech. Komunitní programy v USA ilustrují výchovný aspekt, k výuce nenásilných interakcí povzbuzujících vzájemný respekt a budování sebevědomí používají hudbu, hry i časopisy.

e) Zdravotnické programy

Většina úsilí zdravotnických zařízení a služeb je zaměřeno na zpracování postupu diagnózy a léčby obětí zneužívání a domácího násilí, momentálně jsou tyto materiály součástí studijního programu mediků. Tyto programy patří do sekundární prevence, avšak některé kroky státního zdravotnictví byly zaměřeny na násilí mezi partnery. Bývalý americký hlavní chirurg, Jocelyn Elders, používal tyto preventivní strategie násilí v rodinách: podporu komunity, skutečné modelové případy, vzdělávání a výcvik, pracovní příležitosti. Státní zdravotnická služba v USA podpořila mnoho výzkumů různých aspektů násilí mezi partnery, vždy s důrazem na etiologii, ze které vyplynuly primární preventivní kroky, podpořila také výzkum školních programů zaměřených na řešení konfliktů, omezení užívání vulgárních výrazů, vzdělání a zmocnění žen, kulturní rozdíly jako příčiny zneužívání, interdisciplinární přístup komunity včetně zdravotnických zařízení a návštěvy v domácnostech.

f) Náboženské instituce

Některé náboženské instituce v USA přispěly k primární prevenci svou účastí na změnách ve struktuře rodiny a rolích jednotlivců, a to skrze vzdělávací aktivity. Křesťanská veřejnost povolila rozvody, a tak učinila únik z násilných manželství jednodušším. Křesťané opustili postoj, že žena má být „poslušná“ a že je její povinností uznávat autoritu svého manžela. Fundamentalističtí křesťané, kteří tuto změnu odmítají, přispívají ke genderové nerovnosti jako rizikovému faktoru násilí mezi partnery. Fundamentalistická hnutí v některých muslimských státech přikázala zvýšit genderovou nerovnost a podporují nejzávažnější formu násilí mezi partnery, tzv. „honor killing“. Přestože bylo ze strany OSN a různých ženských hnutí vyvinuto mnoho úsilí, aby byl zrušen zákon povolující „honor killing“, parlamenty Pákistánu v roce 1999 a Jordánska roku 2001 nedaly souhlas. Fakt, že zákon byl přijat, je silnou motivací působit na změnu. Dokonce někteří vážení učenci věří, že národní převaha muslimských fundamentalistů je úchylka odsouzená k zániku.

Co se týče přínosu v oblasti vzdělávání, klíčovou roli hraje rada rodičům v otázce tělesných trestů. Tělesné tresty jsou prvotním násilím zakoušeným dětmi, protože začíná již ve dvou letech či dříve, a protože se dotýká téměř 100% dětí v USA

i jiných státech. Jelikož se předpokládá, že tělesné tresty jsou pro dobro dítěte, jsou morálním ospravedlněním násilí jako takového, včetně násilí mezi partnery. Za další přínos v oblasti osvěty se považuje kázání o nenásilí v mezilidských a rodinných vztazích. Katolická církev a některé další náboženské skupiny dělají kurzy přípravy na manželství. Avšak samotné násilí mezi partnery je zmíněno zřídka. Dosud nebyl proveden výzkum o četnosti a efektivitě těchto aktivit a jejich dopadu na snížení násilí mezi partnery.

g) Vojsko

Po letech popírání a ignorování násilí mezi partnery, mají dnes všechny vojenské základny USA programy prevence násilí mezi partnery. Hlavním cílem je sekundární prevence, konkrétně léčebné programy pro agresory, protokoly násilí mezi partnery pro vojenskou policii a opatření na vyloučení agresora z vojska, vedle zajištění ekonomické podpory obětem a rodinného poradenství. Existují také programy primární prevence zaměřené na porozumění příčinám a dynamice násilí mezi partnery, míru výskytu a dopad na oběti. Tyto programy jsou však adresovány omezenému počtu vojáků. Nedávná zpráva doporučila učinit výcvik povinným pro velící důstojníky, vojenskou policii, zdravotníky a kaplany, ne však pro vojenský personál obecně, přičemž cílem by zůstala léčba. Každá vojenská jednotka amerického vojska má program rodinné advokacie, která má na starost preventivní služby rizikovým rodinám.

h) Společenský stres

Studie společenského stresu ve smyslu „stresových událostí“ ukázaly, že čím více takových událostí člověk zažije, tím vyšší je míra násilí mezi partnery. V komunitách, kde je stres velmi častý, je také vyšší míra trestných činů, včetně vražd rodinných členů. Nárůst stresových událostí ve společnosti je spojován s nárůstem fyzického zneužívání dětí. Moderním společnostem se podařilo zmenšit, eliminovat či ulehčit stresovým událostem mnoha typů, jako například smrt dítěte a nezaměstnanost. Výzkum dokladuje, že tyto kroky jsou spojovány s nižší kriminalitou. Další typ stresu vychází ze sociálních očekávání, která neodpovídají ekonomickým a sociálním zdrojům rodin či jednotlivců.

6.2 Preventivní programy navrhované kriminologickými teoriemi

Přestože se násilí mezi partnery stalo zodpovědností systému trestní justice, dosud bylo provedeno málo výzkumů založených na kriminologických teoriích. V posledních letech se hlavní disciplinou odborníků zabývajících se násilím mezi

partnery stala psychologie. Následující odstavce identifikují aspekty kriminologických teorií, ze kterých vycházejí některé kroky primární prevence.

a) Teorie odstrašení

Teorie odstrašení identifikuje dva procesy snížení kriminality: obecné odstrašení a specifické odstrašení. Princip specifického odstrašení je založen na zkušenosti pachatele, který byl potrestán; ze strachu, kterým prošel, se poučí a nerecidivuje, aby tím vším nemusel procházet znovu. Specifické odstrašení je forma sekundární prevence. Princip obecného odstrašení je založen na povědomí potencionálních pachatelů o následcích kriminálního chování, ti se tomuto chování pak raději vyhnou, aby nebyli potrestáni. Obecné odstrašení je primární prevence.

Odstrašení funguje pouze v případě, že potencionální pachatel ví o případných sankcích, zhodnotí situaci tak, že by potrestán byl a sankce mu připadají vysoké. Výzkum odstrašující teorie navrhuje, že primární prevence by měla být zaměřená na neformální sankce, tzn. posílení postoje odsuzování a nesouhlasu s násilím mezi partnery ze strany kamarádů, což může být efektivnější, než současný postup zvyšování povědomí o zákonných sankcích. Avšak nadále je třeba zatýkat a trestně stíhat pachatele násilí mezi partnery.

b) Teorie napětí

Teorie napětí se soustřeďuje na tlak, který společnost vyvíjí na jednotlivce tím, že vytváří obraz o správnosti aspirace na dosažení kulturních hodnot, avšak neposkytuje prostředky k dosažení, jako vysoké platy a stálý příjem. Na toto rostoucí napětí jsou v podstatě dvě možné reakce, použití kriminálních prostředků, které povedou k získání kulturně „povinných“ cílů a hodnot a zvnitřnění nových cílů a hodnot. Nenasytné touhy vedou k nedosažitelným cílům a k vyčerpání zdrojů, což dále vede k frustraci a ústí v násilí.

Hlavním zdrojem napětí jsou neadekvátní ekonomické zdroje k dosažení kulturně uznávaných hodnot nebo dokonce k zabezpečení rodiny na kulturně uznávané životní úrovni. Další napětí pramení ze starých kulturních ideálů, kdy muž jako „hlava rodiny“ má ve finančních otázkách poslední slovo. Pokud společnost mužům nezajistí takové ekonomické a symbolické prostředky, které povedou k dosažení těchto ideálů, a zároveň partnerky, které také ctí tuto strukturu rodiny, může být k dosažení dominance použito násilí. Tyto aspekty teorie napětí vysvětlují vysoký výskyt násilí mezi partnery v nejnižších příjmových a vzdělanostních skupinách lidí. Muži s nízkým

postavením mají tendenci urputněji trvat na své dominanci v rodině, než muži s vysokým postavením, ale životní okolnosti jim zdroje k dosažení tohoto cíle neposkytují. Pracují za nízké mzdy v zaměstnáních nízké prestiže, často jsou nezaměstnaní, a proto jim chybí ekonomické zdroje potřebné k uplatnění moci.

Pro primární prevenci z toho vyplývá, že je potřeba realističtějších sociálních norem v manželství a dostupnějších služeb manželského a rodinného poradenství. Toto může pomoci většímu počtu manželů a manželek přijmout realistické cíle manželství a sblížit se v jejich naplňování.

c) Teorie sociálního učení

Teorie sociálního učení vychází z výsledků výzkumu psychologie agresivity. Hlubší kořeny má v kriminologii. Byl vytvořen koncept „diferenční asociace“, s jehož pomocí se vysvětluje, kdo vykazuje známky kriminálního chování. Koncept diferenční asociace byl přepracován na teorii sociálního učení, aby dále vysvětlil, co vede ke kriminálnímu chování.

Aspekt násilí mezi partnery, který je nejčastěji přičítán procesům sociálního učení, je mezigenerační kruh násilí. Existuje mnoho důkazů o tom, že lidé, kteří vyrůstali v násilných rodinách, mají tendence tento vzorec chování aplikovat ve svých vlastních rodinách. Tyto výsledky byly většinou přičítány tomu, že člověk se učí násilnému chování tím, že je sám svědkem či obětí násilí.

Sociální učení se v ještě větší míře vztahuje na legálně a sociálně schválené formy násilí v rodině známé jako tělesné tresty, pohlavky či facky. Na rozdíl od fyzického týrání, toto násilí znají téměř všechny děti na celém světě. Legitimita této formy násilí učí, že udeřením člena rodiny, který se nechová správně, můžeme dosáhnout nápravy jeho chování. Výzkumy potvrzují, že čím více tělesných trestů rodiče používají, tím je větší pravděpodobnost, že se dítě bude chovat násilnický a antisociálně, bude delikventní jako dítě a násilné ve vztahu jako dospělý.

d) Teorie kontroly trestné činnosti

Teorie kontroly trestné činnosti vycházejí z předpokladu, že páchat trestné činy je přirozeností každého jedince. Proto je pravděpodobné, že trestný čin bude spáchán, pokud tomu nebude nějak zabráněno. Tyto teorie mají v historii kriminologie dlouhou tradici. Současnou verzí této teorie je teorie sociální vazby a teorie sebeovládání.

1. Sociální vazba

Teorie sociální vazby vychází z teorie kontroly a tvrdí, že primárním nátlakem, který jedince nutí, aby se podřídil sociálním normám, je vazba na konvenční společnost. Pokud je tato vazba slabá nebo neexistuje, vyústí v kriminální chování. Studie, zjistily, že čím silnější je sociální vazba, tím je nižší pravděpodobnost násilí v intimním vztahu.

2. Sebeovládání

Sebeovládání jako součást teorie kontroly je postaveno na přesvědčení, že k tomu, aby se člověk vyhnul trestné činnosti, je zapotřebí umět se ovládat. Základní příčina malé schopnosti sebeovládání je přičítána chybě ve výchově.

Obě verze teorie kontroly přičítají slabé vazby špatné výchově. Verze sebekontroly ještě o něco více zdůrazňuje, že nízká schopnost sebeovládání je zapříčiněna špatnou výchovou. Primární prevence vycházející z teorie kontroly by se měla zaměřit na osobní a ekonomickou podporu rodičů s cílem zvýšení efektivity výchovy.

e) Teorie morálního ospravedlnění

Agresori páchají násilí většinou tam, kde se domnívají, že chování oběti je mimo morálně přijatelné meze. Pachatel věří, že chování oběti je třeba napravit. Vnější pozorovatelé to vnímají jako surový nátlak, ale pachatelé vidí sami sebe jako obránce dobra. Agresori mají tendence vnímat sebe jako ty, kdo napravují morálně pokřivené jednání, což je zároveň cílem jejich útoku.

V případech násilí mezi partnery je jak pro oběť, tak pro pachatele těžší z eskalujícího konfliktu uniknout, než v případech násilí mezi cizími osobami nebo známými. Tlak na únik ze situace je ekonomický, fyzický a morální. Pachatel musí obhájit morální standardy, ve které věří, jako například, že hlavou rodiny je muž. Prevence násilí mezi partnery chápaná v tomto přístupu vyžaduje identifikovat zdroje přesvědčení, že použití násilí k nápravě nesprávného chování, je morální. Je poněkud ironické, že rodiče potrestají dítě pohlavkem spíš za to, že uhodí jiné dítě nebo rodiče samotného, než za jiné projevy špatného chování. Takže děti se naučí, že bití je vážný přestupek. Ale zároveň se z rodičovského přístupu naučí, že při setkání s vážným porušením pravidel, je násilí morálně správným způsobem řešení. Primární prevence všech druhů násilí a násilí mezi partnery obzvláště, by se měla zaměřit na omezení tělesných trestů, protože vytvářejí vzorec násilné socializace, která násilí obdařuje morální ctností.

f) Kontrolně-balanční teorie

Kontrolně-balanční teorie zdůrazňuje kriminogenní vliv touhy jednotlivce po autonomii, kontrole a svobodě na nátlak. V intimních vztazích jsou partneři často považováni za ty, kdo druhého ovládají a vnucují mu svou vůli. Koordinace aktivit partnerů vyžaduje určitý díl respektu tohoto druhého a tudíž i omezení svobody a nárůst pocitu kontroly. Domácnost a ekonomická zodpovědnost jsou dalšími faktory, které zvyšují pocit ztráty svobody. Tyto odpovědnosti nejsou však rovnoměrně rozděleny a s nimi ani stupeň kontroly, který může jeden partner vůči tomu druhému uplatnit. Násilí může být použito k vybalancování mezi kontrolou a činností. Může k tomu dojít i v jiných sociálních skupinách, ale tam je vždy udržena v mezích přítomností formální a neformální sociální kontroly, která stigmatizuje násilí a trestá ho. Pravděpodobnost, že násilí skryté v soukromí domácnosti bude objeveno, je malá. A pokud vyjde najevo, důsledky byly v minulosti minimální. Prevence v tomto pojetí by se měla zaměřit na rovnocennost vztahu, která by snížila nerovnost kontroly. Dalším cílem by mělo být snížení sociální izolace, které zvýší neformální sociální kontrolu a zavrhne násilný způsob získávání kontroly.

Přestože v podstatě existuje jen několik málo programů nebo aktivit, které jsou explicitně určeny pro primární prevenci násilí páchaného mezi partnery, existuje mnoho programů, které alespoň v principu přispívají ke změně povahy společnosti a životních okolností jednotlivců vedoucích k nižšímu výskytu násilí páchaného mezi partnery. Nejvýznamnější pokles byl zaznamenán v těch aspektech násilí, na které byla zaměřena primární prevence. Toto dokladuje, že preventivní programy jsou účinné. Je zde však zapotřebí opatrnosti, protože jedním z trendů je získávání informací na základě samotných oznámení trestných činů. Osvětové preventivní programy možná vedly k větší neochotě respondentů informovat o případech násilí mezi partnery, než aby došlo ke skutečnému snížení počtu napadení. Avšak dva jiné významné zdroje trendových dat ukazují pokles. Co se ohlášení týče, i kdyby k poklesu došlo skutečně jen díky neochotě násilí oznámit, je to také důležité zjištění. Dokladuje, že úsilí vynaložené na změnu postoje a standardů veřejnosti k otázce násilí v rodině dosáhlo určitého úspěchu. Změna postojů a kulturních norem je důležitá součástí procesu, který vede ke změně chování. Jakmile bude toto dosaženo, bude třeba zavést nové standardy přijatelnosti násilí mezi partnery, což je klíčovým úkolem v procesu snížení případů skutečného násilí. Největší opatrnost si заслужuje nepřítomnost přímých důkazů

dosvědčujících, že za pokles případů násilí mezi partnery od poloviny 70. let vděčíme preventivním programům popsaným výše. Je třeba provádět výzkumy, které budou empiricky testovat závěry vyvozené z kriminologických teorií, a také výzkum průběhu programů s cílem vyhodnotit nejlepší typ preventivních programů. Toto je agenda na několik let. Dalo by se namítnout, že preventivní programy by se měly realizovat až poté, co se potvrdí jejich smysluplnost výzkumem. Je však vhodné doporučit, aby se z etických a čistě sociálních důvodů s prevencí pokračovalo, i když chybí nezvratný důkaz o tom, že vede ke snížení násilí mezi partnery, popř. že je možné shodnout se na tom, že alespoň pomáhají činit společnost humánnější. Například dosažení rovnosti mužů a žen v sobě skrývá důležité humanitní poselství, a to bez ohledu na jeho vztah k násilí mezi partnery. Skrytý princip tohoto přesvědčení je, že čím humanitnější bude společnost, tím lidštěji se k sobě budou partneři mít.⁹⁹

⁹⁹ DOMÁCÍ NÁSILÍ. *Prevence. Primární prevence násilí mezi partnery*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prevence/r65>.

7 Vlastní výzkum vybraného vzorku respondentů

7.1 Cíl práce a stanovení hypotéz

Cílem práce je zjistit, jak jsou občané města České Budějovice informováni o problematice domácího násilí, jaké mají vědomosti o obecných pojmech s tímto jevem souvisejících. Dále se práce zaměřuje na to, zda mají dotazovaní respondenti osobní zkušenost s domácím násilím, nebo se s ním setkali ve svém okolí, zda jsou schopni rozpoznat projevy domácího násilí.

Dalším cílem je zjistit, jestli občané mají povědomí o možnosti prevence domácího násilí, zda znají organizace a instituce, u kterých mohou vyhledat pomoc. Dále pak do jaké míry jsou občané oznámeni s preventivními opatřeními a do jaké míry jsou ochotni pomoci k odhalení nebo zabránění vzniku či pokračování domácího násilí.

Hypotézy vyplynuly z jednotlivých částí dotazníku.

Dotazníkový průzkum u respondentů, kteří anonymní dotazník vyplnili, měl potvrdit nebo vyvrátit následující hypotézy:

H-1 Občané města České Budějovice mají povědomost o problematice domácího násilí.

H-2 Většina občanů města České Budějovice mají zkušenost s domácím násilím.

H-3 Občané města České Budějovice nejsou informováni o možnosti prevence domácího násilí.

7.2 Metodika průzkumu

7.2.1 Nástroje sběru dat

Ke sběru dat byla použita dotazníková metoda, formou anonymního dotazníku (viz. příloha č. VII). Respondenti byli požádáni dopisem (viz. příloha č. VIII) o vyplnění dotazníku a seznámeni se způsobem jeho vyplnění. Byl jim nastíněn cíl, proč jsou žádáni dotazník vyplnit. Dopis spolu s dotazníkem byl předán respondentům přímo nebo prostřednictvím učitelů, vychovatelů, sociálních pracovníků. Dotazník je rozdělen do tří částí.

První část obsahuje deset otázek a zabývá se obecnými pojmy souvisejícími s pojmem domácího násilí. Otázky zjišťují znalosti o pojmu domácího násilí, oběti, modelu domácího násilí, povahových rysech agresora.

Druhá část dotazníku obsahuje deset otázek, které jsou věnovány zkušenostem respondentů s domácím násilím. Zjišťuje, zda zažili sami náznaky, symptomy, či domácí násilí jako takové ve svém partnerském vztahu, nebo se s ním setkali ve svém okolí. Tato část dále řeší, zda dotazovaní jsou schopni rozpoznat příznaky domácího násilí.

Třetí část dotazníku obsahuje sedmnáct otázek zaměřených na prevenci, ochranu a právo v oblasti domácího násilí. U respondentů se zjišťuje, zda mají povědomí o činnosti policie, intervenčních center, institutu vykazání, organizací zabývajících se problémem domácího násilí.

7.2.2 Popis vzorku respondentů

Dotazovaným vzorkem byla laická veřejnost. Respondent musel být občan Českých Budějovic starší 15ti let.

Provedený průzkum byl zaměřen na muže a ženy ve věkových kategoriích:

15 – 18 let, 19 – 35 let, 36 – 50 let, 51 – 65 let a nad 65 let.

Anonymní dotazníky byly rozdány studentům středního odborného učiliště, matkám v azylovém domě, studentům vysoké školy, seniorům v domově s pečovatelskou službou, náhodně vybraným občanům. Celkem bylo rozdáno 80 dotazníků výše jmenovaným skupinám respondentů.

K vyhodnocení bylo použito 76 dotazníků, 1 dotazník nebyl řádně vyplněn, 3 dotazníky respondenti neodevzdali. Dotazníky byly řádně vyplněny 47 ženami a 25 muži ve věku od 15ti až nad 65 let. /viz tabulka 1/.

Tab. 1: Početní rozdělení dotazovaných respondentů dle věku a pohlaví

pohlaví	15-18 let	19-35 let	36-50 let	51-65 let	nad 65let	celkem
žena	12	15	7	9	4	47
muž	8	10	6	2	3	29

Dotazníky vyplnilo 61,84% žen a 38,16% mužů ve věku od 15ti let až nad 65 let. Procentuální zastoupení žen a mužů v jednotlivých věkových kategoriích je uvedeno v tabulce /viz tabulka 2/.

Tab. 2: Rozdělení dotazovaných respondentů dle věku a pohlaví v %

pohlaví	15-18 let	19-35 let	36-50 let	51-65 let	nad 65let	celkem
žena	15,79	19,74	9,21	11,84	5,26	61,84
muž	10,53	13,16	7,89	2,63	3,95	38,16

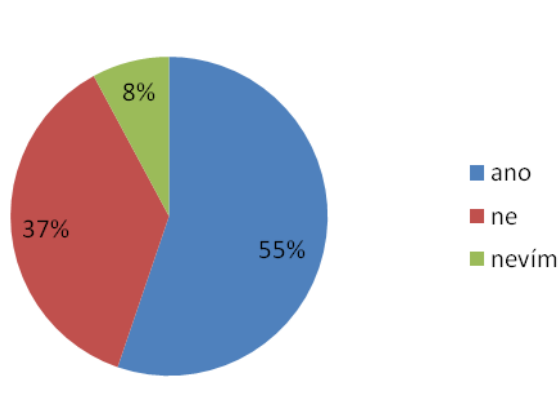
7.3 Rozbor výsledků získaných dotazníkovou metodou

7.3.1 Rozbor 1. části dotazníku

Otázka č. 1: Víte, co si představit pod pojmem domácí násilí?

Ano odpovědělo 42 respondentů, **ne** 28 respondentů, **nevím** 6 respondentů. Největší podíl kladných odpovědí představovala věková kategorie 19-35let. Nejméně povědomosti o pojmu domácí násilí měla věková skupina nad 65let. 55% (z toho 38% žen a 17% mužů) respondentů si dovede představit, co se pod pojmem domácí násilí skrývá, ale pro 45% respondentů je tento pojem neznámý.

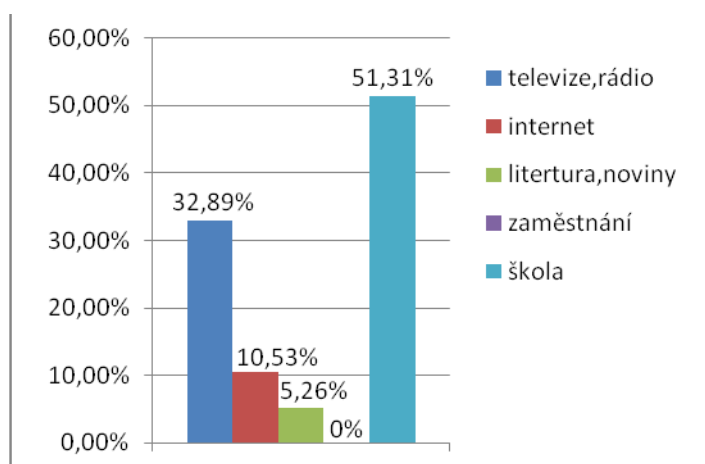
Graf 1: Odpovědi na otázku č. 1 v %

Otázka č. 2: Kde jste se setkali s informacemi o domácím násilí?

Televizi, rádio označilo 25 respondentů, **internet** 8, **literaturu, noviny** 4 respondenti, **zaměstnání** 0, **školu** 39 respondentů. Z výsledků je zřejmé, že nejvíce informací získávají studenti škol.

Graf 2: Odpovědi na otázku č. 2 dle zdroje informací v %

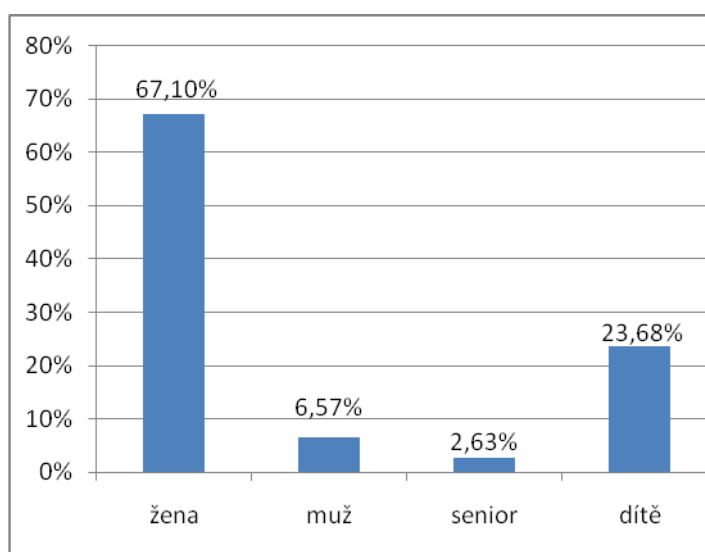

Otázka č. 3: Kdo je podle vašeho názoru nejčastější obětí domácího násilí?

Žena odpovědělo 51 respondentů /39 žen, 12 mužů/, **muž** 5, **senior** 2, **dítě** považuje za oběť 18 respondentů.

Je zřejmé, že v podvědomí občanů je stále nejčastější možnou obětí domácího násilí žena.

Graf 3: Odpovědi na otázku č. 3 v %

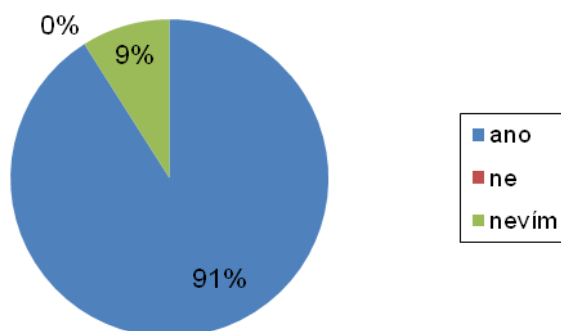

Otázka č. 4: Myslíte si, že domácí násilí mezi nejbližšími je projev nenormálního stavu v rodině?

Ano odpovědělo 69 respondentů, **ne** nikdo, **nevím** 7 respondentů. 59% žen a 32 % mužů vnímá domácí násilí za projev nenormálního chování.

Lidé vnímají ubližování jiné osobě za jev, který je projevem nenormálního chování.

Graf 4: Odpovědi na otázku č. 4 v %

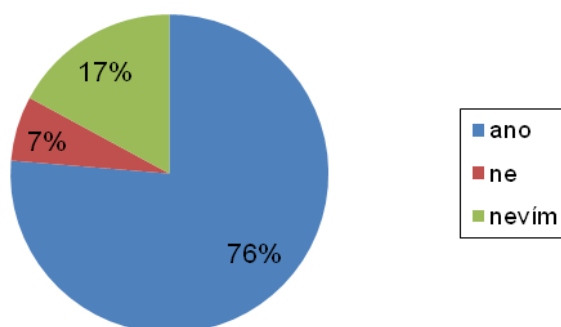

Otázka č. 5: Vnímáte domácí násilí jako celospolečenský problém, který je nutno řešit na všech úrovních naší společnosti?

Ano si vybralo za odpověď 58 respondentů /41 žen a 17 mužů/, **ne** 5, **nevím** odpovědělo 13 dotazovaných.

76% dotazovaných chápe domácí násilí za velký problém, o jehož řešení by se společnost měla zajímat a řešit ho. 24% není schopno odhadnout dopady domácího násilí v celospolečenském kontextu.

Graf 5: Odpovědi na otázku č. 5 v %

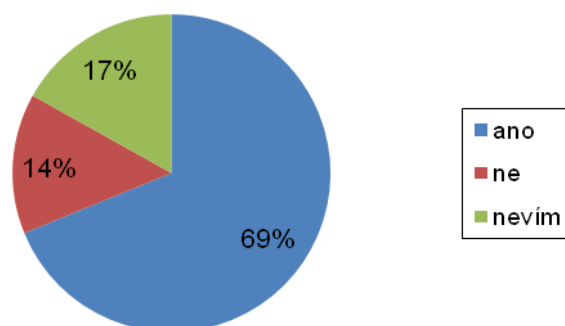

Otázka č. 6: Myslíte si, že pro společnost je obtížné rozpoznat projevy domácího násilí?

53 respondentů odpovědělo **ano**, 11 **ne**, 13 **nevím**. 69% respondentů se domnívá, že projevy domácího násilí jsou obtížně rozpoznatelné pro společnost, 31% si myslí, že jsou rozpoznatelné.

Dotazovaní jsou si vědomi, že je těžké rozpoznat domácí násilí páchané na oběti, zřejmě tuší, že oběť násilí skrývá.

Graf 6: Odpovědi na otázku č. 6 v %

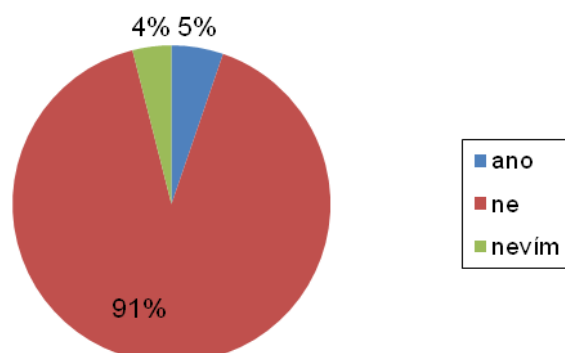

Otázka č. 7: Domníváte se, že domácí násilí je pouze soukromý problém a aktéři tohoto násilí by si tento problém měli vyřešit sami?

Ano odpověděli 4 respondenti, **ne** 69, **nevím** označili 3 dotazovaní. 9% respondentů označilo domácí násilí za soukromý problém, 91% /59% žen, 32% mužů/ nesouhlasí s tím, že domácí násilí je soukromý problém, který si aktéři mají řešit sami.

Naprostá většina respondentů chápe, že je obětí nutné pomoci.

Graf 7: Odpovědi na otázku č. 7 v %

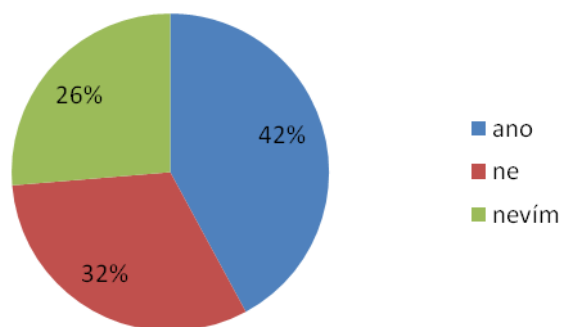

Otázka č. 8: Myslíte si, že oběti domácího násilí mají společné povahové rysy /např. bojácnost, slabost, ovlivnitelnost, závislost, nízké sebevědomí, aj./

Ano si myslí 32 respondentů /21 žen, 9 mužů/, **ne** 24, **nevím** označilo 20 jedinců. 42% dotazovaných si myslí, že oběti mají společné povahové rysy, 58% si není jisto, zda oběti vykazují určité společné projevy osobnosti.

Je zřejmé, že povědomí o psychické stránce oběti není dostačující. Toto tvrzení dokazuje poměrně malý rozdíl mezi respondenty, kteří odpověděli ano, a těmi, kteří označili ne.

Graf 8: Odpovědi na otázku č. 8 v %

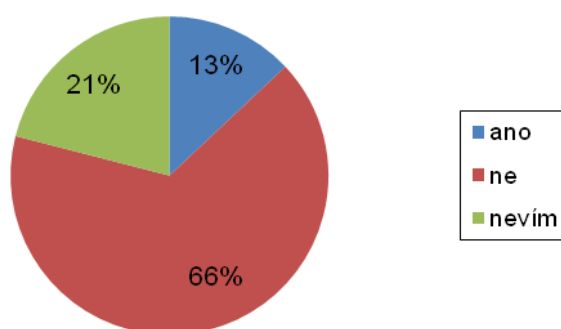

Otázka č. 9: Myslíte si, že k domácímu násilí dochází pouze tehdy, když jsou ovládací schopnosti agresora sníženy konzumací alkoholu požíváním návykových látek?

Ano odpovědělo 43 dotazovaných, **ne** 25, **nevím** 8 respondentů. 66% respondentů se přiklání k názoru ovlivnitelnosti schopností agresora určitými látkami, 34% je opačného názoru.

Respondenti kladou větší důraz na vnější vlivy působící na osobnost agresora a opomněli psychické aspekty, které vedou jedince k domácímu násilí na osobě jemu blízké.

Graf 9: Odpovědi na otázku č. 9 v %

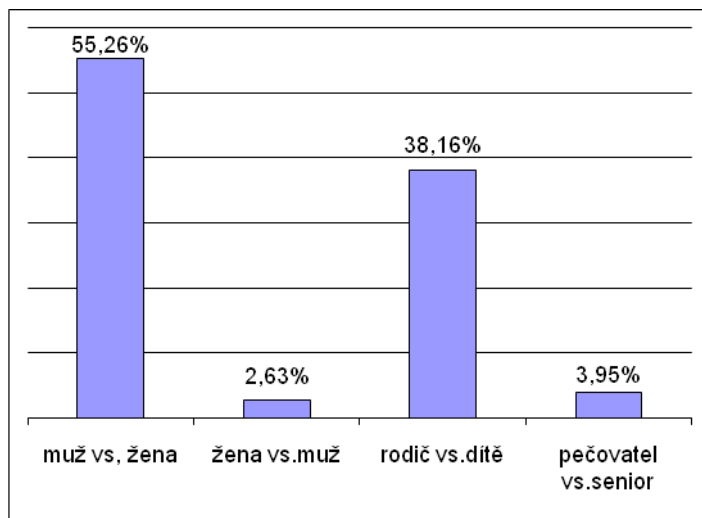

Otázka č. 10: Jaký je nejčastější model domácího násilí?

42 respondentů vybralo model **muž vs. žena**, 2 vybralo **žena vs. muž**, 29 jedinců se přiklonilo k možnosti **rodič vs. dítě** a 3 dotazovaní volili **pečovatel vs. senior**.

Vybrané odpovědi odráží skutečnost, že nejvíce jsou známy a také medializovány případy domácího násilí páchaného na ženách a v poslední době také na dětech.

Graf 10: Odpovědi na otázku č. 10 v %

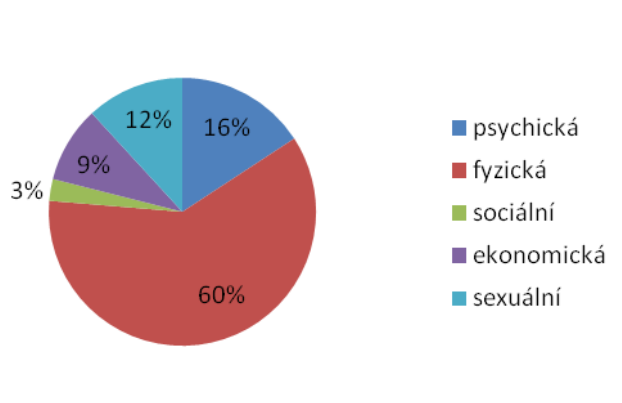
7.3.2 Rozbor 2. části dotazníku

Otázka č. 1: Jakou formu domácího násilí považujete v ČR za nejčastější?

46 respondentů za nejčastější projev domácího násilí považuje **fyzickou formu**, 12 dotazovaných **formu psychickou**, 9 **sexuální**, 7 **ekonomickou**, pouze 2 respondenti uvádí **formu sociální**.

Průzkum ukázal, že většina chápe domácí násilí jako projev fyzického ubližování, v menší míře pak jako psychické týrání. Malá povědomost je o dalších projevech domácího násilí, zvláště o sociální formě.

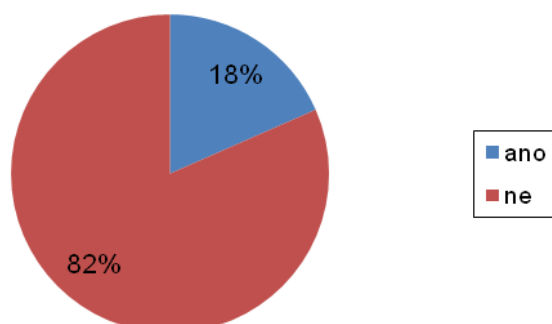
Graf 11: Odpovědi na otázku č. 1 druhé části dotazníku v %

Otázka č. 2: Setkal/a jste se ve svém okolí s domácím násilím?

Ano odpovědělo 14 respondentů, ne 62 dotazovaných. 12% žen a 7% mužů se setkala ve svém okolí s domácím násilím. 50% žen a 31% mužů nemá zkušenost s tímto jevem. Pouhá třetina se setkala s domácím násilím, což vypadá optimisticky, ale je možné, že v okolí může docházet k určitým projevům domácího násilí skrytě, mohou být zatím také pouze v náznacích, které jsou méně rozpoznatelné, či se potencionální oběti blízkému okolí nesevřují.

Graf 12: Odpovědi na otázku č. 2 druhé části dotazníku v %

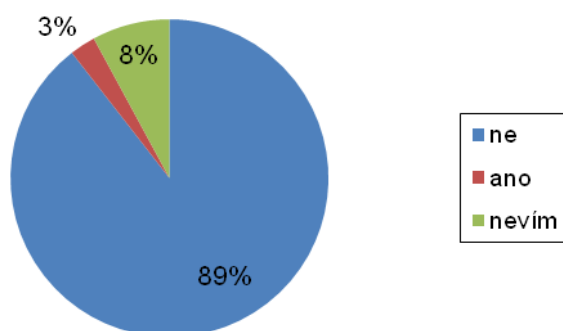

Otázka č. 3: Domníváte se, že jste, nebo jste byl/a obětí domácího násilí?

Ne potvrdilo 68 respondentů, ano 2 a nevím, nejsem si jist/a, zda se jednalo o domácí násilí 6 respondentů. 89% respondentů si je jisto, že nebyli a nejsou oběťmi domácího násilí, 3% žen byly, nebo jsou oběťmi domácího násilí, 8% respondentů si není jisto.

Pokud respondenti odpověděli pravdivě, jednalo by se o pozitivní zjištění, že domácí násilí ve vzorku 76 lidí není sociálně patologickým jevem.

Graf 13: Odpovědi na otázku č. 3 druhé části dotazníku v %

Otázka č. 4: Pokud jste se stal/a obětí domácího násilí, koho byste kontaktoval/a?

Následující tabulka zobrazuje odpovědi na jednotlivé možnosti.

Tab. 3: Odpovědi na otázku č. 4 druhé části dotazníku, počet, %

Možnosti odpovědí	Počet respondentů	V %
přátele	15	19,74
rodinu	9	11,84
Policii ČR	31	40,78
anonymní telefonní linku	8	10,53
lékaře	1	1,32
sociální obor	0	0,00
psychologickou poradnu	0	0,00
nevím, zřejmě nikoho	12	15,79

Respondenti mají na prvním místě důvěru v Policii ČR, dále pak věří přátelům. Rozhodně by nevolili možnost svěřit se sociálnímu odboru a odborníkům v psychologické poradně. Také lékaře by vyhledal pouze 1 respondent.

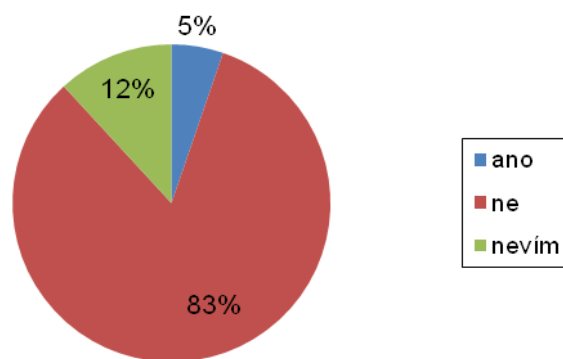
Otázka č. 5: Zažil/a jste náznaky domácího násilí ve vašem partnerském vztahu?

Ano odpověděli 4 respondenti, **ne** 63, **nevím** 9.

83% /53% žen a 30% mužů/ dotazovaných nezažilo náznaky domácího násilí v partnerském vztahu, 5% žen bylo s násilím konfrontováno, 12% /4% žen a 8% mužů/ nedovede odhadnout, zda se jednalo o náznaky domácího násilí.

Nabízí se zde dvě otázky. První je, zda dotazovaní umí rozpoznat náznaky domácího násilí. Druhou je, zda nepodceňují, či naopak nepřeceňují určité symptomy, které by mohly poukazovat na projevy domácího násilí.

Graf 14: Odpovědi na otázku č. 5 druhé části dotazníku v %

Otázka č. 6: Objevují se ve vašem vztahu následující symptomy domácího násilí?

Tab. 4: Odpovědi na otázku č. 6 druhé části dotazníku, počet, %

Možnosti odpovědi	Počet respondentů	V %
Partner/ka mě ponižuje	5	6,58
Partner/ka mě uhodil/a jednou	2	2,63
Partner/ka mě uhodila opakovaně	3	3,95
Partner/ka chce, abych trávil/a čas pouze s ní/m	21	27,63
Bál/a jsem své/ho partnerky/ra	5	6,58
Partner/ka za mne rozhoduje	17	22,37
Ve vztahu jdu i proti své rodině	11	14,47
Zažil/a jsem pocit, že budu udeřen/a	4	5,26
V oblasti sexu rozhoduje pouze partner/ka	8	10,53

Hodnoty uvedené v tabulce poukazují na to, že respondenti zažívají psychický nátlak na svoji osobu, než fyzické ubližování a napadání.

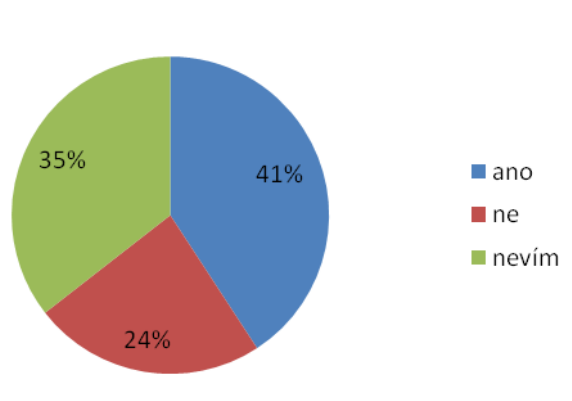
Otázka č. 7: Myslíte si, že oddaností a láskou se agresivní partner/ka může změnit?

Ano odpovědělo 31 respondentů, **ne** 18 a **nevím** 27 respondentů.

36% žen a 4% mužů věří, že se láskou a oddaností může agresor změnit, 26% žen a 34% mužů si není jisto, že tímto způsobem může dojít k nápravě agresivního chování. Poměr mezi kladnou a neutrální odpovědí je nepatrný. Menší část

dotazovaných vidí tuto možnost skepticky, domnívají se, že tímto způsobem náprava není možná.

Graf 15: Odpovědi na otázku č. 7 druhé části dotazníku v %

Otázka č. 8: Máte zkušenost s domácím násilím ve svém okolí?

Následující tabulka zobrazuje odpovědi respondentů.

Tab. 5: Odpovědi na otázku č. 8 druhé části dotazníku, počet, %

Možnosti odpovědí	Počet respondentů	V %
Nikdy jsem o tom neslyšel/a	11	14,46
Ze sdělovacích prostředků	39	51,32
Vím o domácím násilí ve svém okolí	13	17,11
Vím o domácím násilí ve vztazích mých přátel	8	10,53
Zažil/a jsem domácí násilí u rodičů	1	1,32
Sám/a jsem obětí domácího násilí	4	5,26

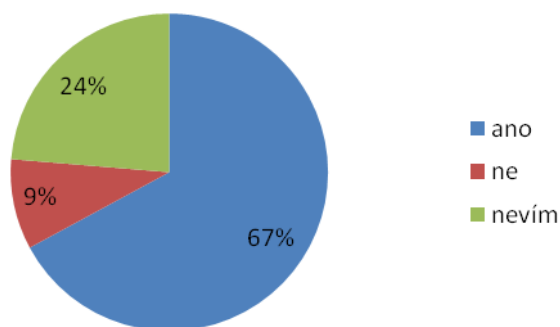
Z výsledků je zřejmé, že domácí násilí je v současné době velmi medializované, zvláště pak domácí násilí páchané na těch nejzranitelnějších, na dětech.

Otázka č. 9: Považujete za domácí násilí urážky a opakované hrubé slovní výroky?

Ano odpovědělo 51, **ne** 7, **nevím** 18 respondentů.

Odpověď **nevím** a **ne** zvolilo 33% respondentů, což svědčí o tom, že není dostatečné povědomí o symptomech domácího násilí. Na druhou stranu 54% žen a 13% mužů považují urážky a slovní napadání za projev domácího násilí.

Graf 16: Odpovědi na otázku č. 9 druhé části dotazníku v %

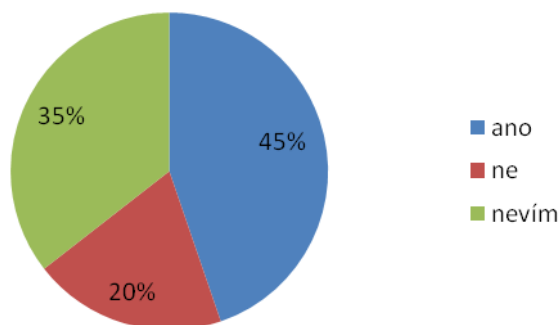
Otázka č. 10: Považujete za domácí násilí, kdy jeden z partnerů odevzdává druhému všechny finanční příjmy?

Ano potvrdilo v dotazníku 34 respondentů, **ne** 15, **nevím** 27 respondentů.

36% žen a 7% mužů chápe odevzdávání všech finančních prostředků za projev domácího násilí, z 56% respondentů nepovažuje tento jev za domácí násilí 26% žen a 31% mužů.

Odpovědi na otázku potvrdily, že respondenti nemají dostatečné povědomí o ekonomické formě domácího násilí.

Graf 17: Odpovědi na otázku č. 10 druhé části dotazníku v %

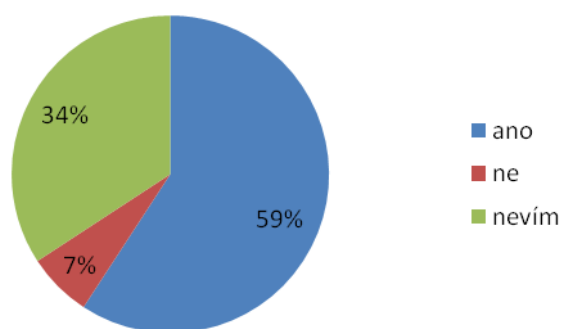
7.3.3 Rozbor 3. části dotazníku

Otázka č. 1: Domníváte se, že současná právní úprava v ČR poskytuje obětem domácího násilí dostatečnou ochranu?

Ano odpovědělo 45 dotazovaných, **ne** 5, **nevím** 26 respondentů.

59% / z toho 34% žen a 25% mužů/ dotazovaných respondentů si je vědoma, že domácí násilí je řešeno právní cestou. 41% netuší, zda domácí násilí je či není řešeno.

Graf 18: Odpovědi na otázku č. 1 třetí části dotazníku v %

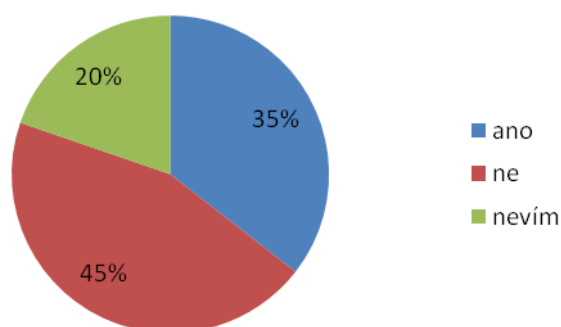
Otázka č. 2: Oznámil/la byste Policii ČR, že ve vašem okolí dochází k domácímu násilí?

Většina respondentů, celkem 34 odpovědělo **ne**, 27 **ano**, 15 vypovědělo **nevím**.

24% žen a 18% mužů by rozhodně nebylo nevěšmavé vůči svému okolí, 64% by problém domácího násilí neohlásilo.

Odpovědi vyjadřují neochotu tzv. "míchat" se do života jiných. Respondenty k tomuto rozhodnutí může vést strach z následků při jednání z pozice svědka.

Graf 19: Odpovědi na otázku č. 2 třetí části dotazníku v %

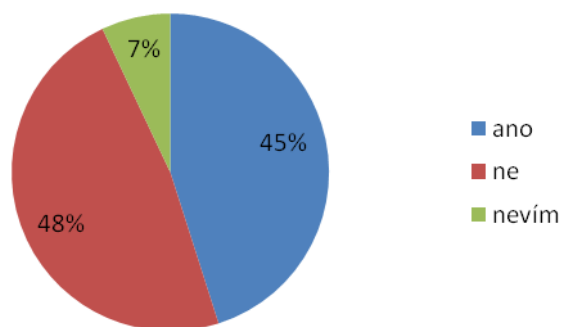
Otázka č. 3: Souhlasíte s názorem, že při zásazích proti domácímu násilí ze strany společnosti je důležitější ochrana oběti než stíhání pachatele?

Ano, tento názor zastává 32 respondentů /24 žen a 8 mužů/, **ne** 39, **nevím** 5 dotazovaných.

45% respondentů považuje ochranu oběti za důležitou a podstatnou. 48% respondentů dává přednost stíhání pachatele.

Došlo téměř k názorové shodě, zda stíhat pachatele, či chránit oběť.

Graf 20: Odpovědi na otázku č. 3 třetí části dotazníku v %

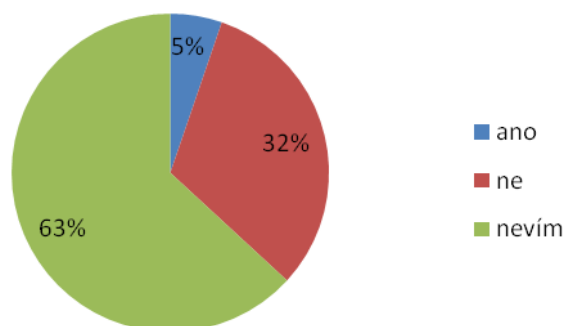
Otázka č. 4: Myslíte si, že znáte nějaký zákon či právní normu, která chrání oběti domácího násilí?

Ano označili 4 respondenti / 3 muži a 1 žena/ **ne** 24 a **nevím** 48 dotazovaných.

Pouhých 5% respondentů má právní povědomí o domácím násilí, zbylých 95% se v zákonech neorientuje.

Právní povědomí týkající se domácího násilí je velmi malé.

Graf 21: Odpovědi na otázku č. 4 třetí části dotazníku v %

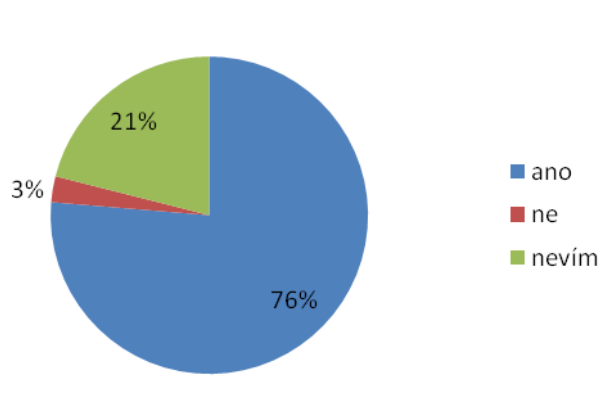
Otázka č. 5: Myslíte si, že je užitečné zřizování intervenčních center pro oběti domácího násilí?

58 respondentů odpovědělo **ano**, 2 **ne**, 16 dotazovaných **nevím**.

76% dotazovaných souhlasí se zřizováním intervenčních center, 24% to považuje za neúčinné.

Výsledky odpovědí ukazují, že dotazovaní chápou důležitost ochrany oběti domácího násilí.

Graf 22: Odpovědi na otázku č. 5 třetí části dotazníku v %

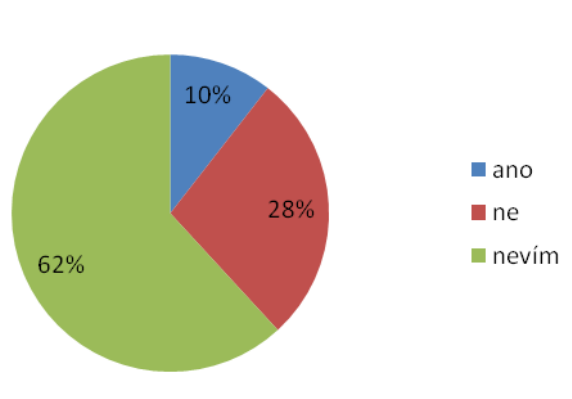

Otázka č. 6: Musí se za poskytované služby v intervenčních centrech platit?

Ano odpovědělo 8 respondentů, **ne** 21 a **nevím** 47.

Odpovědi dokazují, že veřejnost nemá dostatečné povědomí o činnosti intervenčních center.

Graf 23: Odpovědi na otázku č. 6 třetí části dotazníku v %

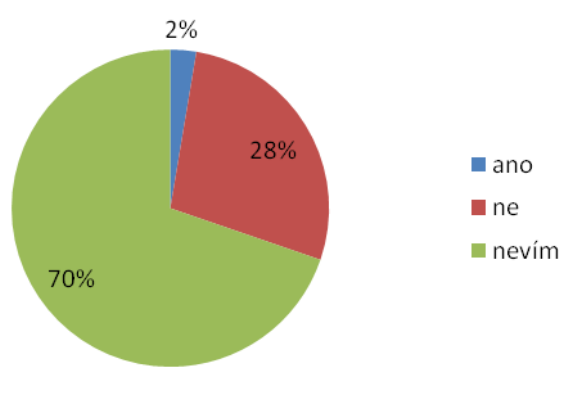

Otázka č. 7: Musí být doporučení /lékaře, policie, psychologa, apod./ k možnosti využití služeb intervenčního centra?

Ano označili 2, **ne** 21, **nevím** 53 respondentů.

Povědomost o podmínkách využívání intervenčních center je nedostačující, jak dokazují odpovědi respondentů na tuto otázku.

Graf 24: Odpovědi na otázku č. 7 třetí části dotazníku v %

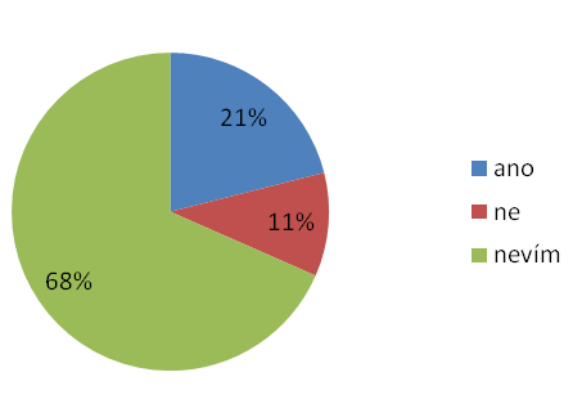
Otázka č. 8: Je v Jihočeském kraji nějaké intervenční centrum?

16 respondentů odpovědělo **ano**, **ne** 8, **nevím**.

18% žen a 3% mužů má povědomost o existenci intervenčního centra v Jihočeském kraji, 79% /44% žen, 35% mužů/ neví, zda se v kraji centrum vyskytuje.

Také odpovědi na tuto otázku zobrazují, jak malá informovanost a povědomost veřejnosti je ohledně intervenčních center.

Graf 25: Odpovědi na otázku č. 8 třetí části dotazníku v %

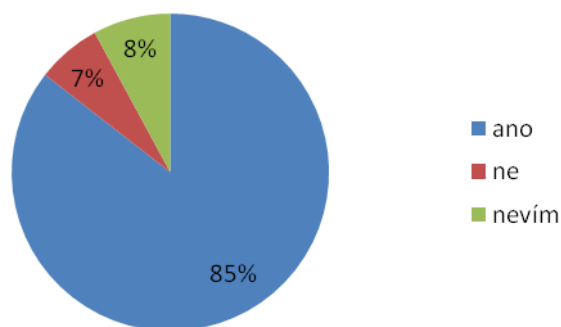

Otázka č. 9: Myslíte si, že dobrým opatřením je možnost vykázaní násilníka z obydlí, tzv. institut vykázaní?

Ano odpovědělo 65 dotázaných, **ne** 5, **nevím** 6 respondentů. 85% respondentů je přesvědčeno o účinnosti institutu vykázaní, 15% si myslí, že se nejedná o dobré opatření.

Velký vliv na povědomost o institutu vykázaní, zřejmě měla medializace ve sdělovacích prostředcích, po jeho zavedení v platnost.

Graf 26: Odpovědi na otázku č. 9 třetí části dotazníku v %

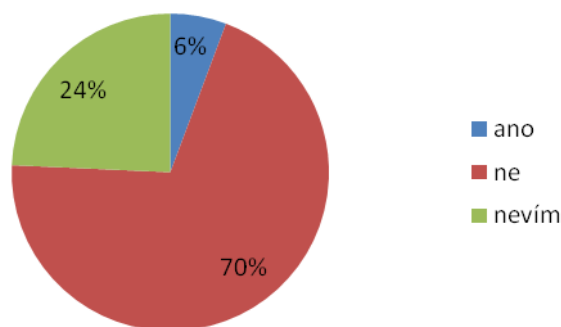
Otázka č. 10: Může se vykázaný násilník v průběhu doby vykázaní vrátit zpět do společného obydlí?

Ano označili 4 dotazovaní, 49 / 32 žen, 17 mužů/ **ne**, **nevím** 17 respondentů.

70% respondentů se orientuje v principech institutu vykázaní. 30% si není jisto, na jakých principech institut funguje.

Respondenti dokázali, že mají jistou povědomost o principech institutu vykázaní.

Graf 27: Odpovědi na otázku č. 10 třetí části dotazníku v %

Otázka č. 11: Jakou úlohu má intervenční centrum v institutu vykázní násilníka z obydlí?

Tab. 6: Odpovědi na otázku č. 11 třetí části dotazníku, počet, %

Možnosti odpovědí	Počet respondentů	V %
Žádnou	7	3,95
Musí kontaktovat ohroženou osobu	11	14,47
Může kontaktovat ohroženou osobu	34	44,74
Nevím	28	36,84

Otázka č. 12: Informace o intervenčních centrech a domácím násilí považují za:

Tab. 7: Odpovědi na otázku č. 12 třetí části dotazníku, počet, %

Možnosti odpovědí	Počet respondentů	V %
Pro mě neúčinné	6	7,90
Všeobecně neúčinné	4	5,26
Pro mě účinné	29	38,16
Všeobecně účinné	37	48,68

Z tabulky je patrné, že respondenti chápou důležitost a užitečnost informací o intervenčních centrech a domácím násilí.

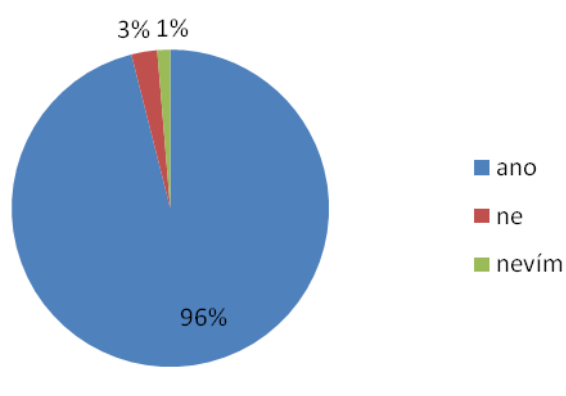
Otázka č. 13: Myslíte si, že součástí prevence proti domácímu násilí je také udržování vztahů s lidmi ve vašem okolí /užší a širší rodina, kamarádi, kolegové/?

Ano opovědělo 73 /45 žen a 28 mužů/ **ne** 2, **nevím** 1 respondent.

96% respondentů vidí možnost prevence postavenou na dobrých vztazích ve svém okolí, 4% s tímto názorem nesouhlasí.

Potěšující je zjištění uvědomění si respondentů důležitosti komunikace se svým blízkým okolím.

Graf 28: Odpovědi na otázku č. 13 třetí části dotazníku v %

Otázka č. 14: Na jak dlouhou dobu může být násilník vykázán z domácnosti?

Tab. 8: Odpovědi na otázku č. 14 třetí části dotazníku, počet, %

Možnosti odpovědí	Počet respondentů	V %
Na 1 měsíc	26	34,21
Na 1 rok	3	3,95
Na 10 dní s možností prodloužení	35	46,05
Nevím	12	15,79

Také v této otázce respondenti prokázali, že mají jistou povědomost o délce vykázání.

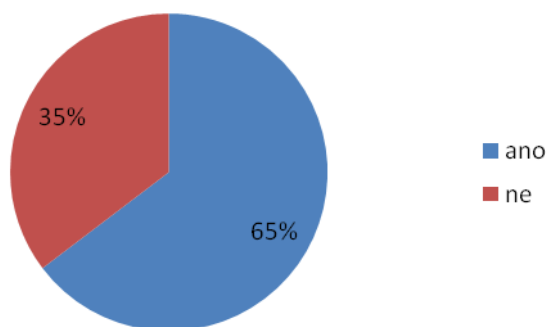
Otázka č. 15: Znáte nějaké organizace, které se problémem domácího násilí zabývají? Pokud ano, napište je.

Ano odpovědělo 49 dotazovaných /37 žen, 12 mužů/ **ne** 27.

65% respondentů zná nějakou organizaci, která se zabývá problémem domácího násilí, 35% nezná žádnou organizaci.

Respondenti nejčastěji uváděli Linku důvěry, Bílý kruh bezpečí, Člověk v tísni, Policii ČR, Českou katolickou charitu, Pedagogicko-psychologickou poradnu, Klokánka.

Graf 29: Odpovědi na otázku č. 15 třetí části dotazníku v %

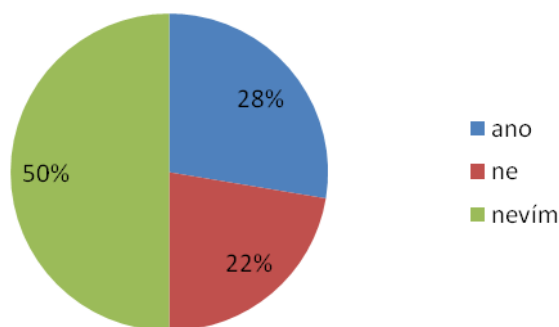
Otázka č. 16: Souhlasíte s názorem, že pachatelé domácího násilí nemohou využít speciální program na jejich dobrovolnou léčbu?

Ano odpovědělo 21, **ne** 17, **nevím** 38 respondentů.

28% respondentů si myslí, že pachatelé nemohou svou agresivitu léčit, 72% mají názor, že existuje způsob léčby.

Rozvrstvení odpovědí vypovídá o tom, že respondenti nejsou dostatečně informováni o možnosti dobrovolné nápravy chování agresora.

Graf 30: Odpovědi na otázku č. 16 třetí části dotazníku v %

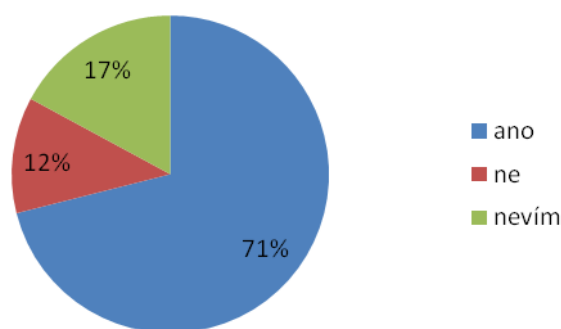

Otázka č. 17: Souhlasíte s názorem, že problémy spojené s domácím násilím se řeší až tehdy, kdy dojde k újmě na zdraví oběti?

Ano označilo 54 respondentů, **ne** 9, **nevím** 13 dotazovaných.

71% dotazovaných respondentů si myslí, že se nepředchází zdravotní újmě, ke které dochází při domácím násilí. Pouze 29% věří, že řešení problémů s domácím násilím dojde dříve než k újmě na zdraví oběti.

Graf 31: Odpovědi na otázku č. 17 třetí části dotazníku v %

7.4 Ověření hypotéz

Hypotéza č. 1

Občané města České Budějovice mají povědomost o problematice domácího násilí.

Z provedeného výzkumu dotazníkovou metodou u 76 respondentů a jeho výsledků vyplývá, že **hypotéza č. 1 byla potvrzena**. Občané města České Budějovice vědí, **co si představit pod pojmem domácí násilí**.

S tímto pojmem se setkali ve sdělovacích prostředcích, jako je televize, rádio, internet. Největší část respondentů se s pojmem domácí násilí setkala ve škole. Za nejčastější oběť domácího násilí byla označena žena, dále dítě, senior a na posledním místě muž.

Většina dotazovaných vnímá domácí násilí jako celospolečenský problém, který je nutno řešit na všech úrovních společnosti. Respondenti přesto uvádějí, že pro společnost je obtížné rozpoznat projevy domácího násilí.

Převážná část, tj. 91% respondentů se nedomnívá, že domácí násilí je pouze soukromý problém a aktéři by si problém měli vyřešit sami. Procentuální rozdíly v odpovědích na otázku, zda mají oběti domácího násilí společné povahové rysy, nejsou tak markantní, přesto 42% respondentů si myslí, že ano.

Respondenti vyjádřili názor, že ovládací schopnosti agresora mohou být sníženy konzumací alkoholu a požíváním návykových látek. Za nejčastější model domácího násilí jsou považovány útoky muže vůči ženě. Dále byl označen model, kdy je páčáno domácí násilí rodičem na dítěti.

Rozborem první části dotazníku, který měl potvrdit hypotézu č. 1, lze říci, že dotazovaní respondenti mají povědomost o domácím násilí, vědí, co si pod tímto pojmem představí.

Hypotéza č. 2

Většina občanů města České Budějovice má zkušenost s domácím násilím.

Z provedeného průzkumu a jeho výsledků vyplývá, že **hypotéza č. 2 nebyla potvrzena.**

Za nejčastější formu domácího násilí respondenti považují formu fyzickou, dále následují psychická, sexuální, ekonomická. Pouze 2 dotazovaní uvedli formu ekonomickou. Domácí násilí je nejvíce spojováno s fyzickým násilím, napadáním, ubližováním a týráním.

81,58% dotazových se nesetkalo ve svém okolí s domácím násilím. Vystává zde otázka, zda symptomy jsou rozpoznatelné, zda respondenti nepřehlížejí náznaky násilí, zda jsou schopni uvědomit si, že se již jedná o domácí násilí. Je potěšující, že 89,42% uvedlo, že nebyli a nejsou oběťmi domácího násilí. Respondenti v převážné většině vědí, pokud by se stali oběťmi domácího násilí, koho by kontaktovali. Z celkového počtu by se 31 respondentů obrátilo na Policii ČR. Žádný dotazovaný by nekontaktoval psychologickou poradnu a sociální odbor. U lékaře by pomoc hledal pouze 1 respondent. Celkem 63 respondentů, kteří vyplnili dotazník, odpověděli, že nezažili náznaky domácího násilí.

Ve druhé části dotazníku zabývající se zkušeností s domácím násilím v otázce č. 6 si respondenti vybírali možnosti symptomů domácího násilí. Z celkového počtu respondentů jen 2,63% uvedlo, že je partner jednou uhodil a 3,95% odpovědělo, že je partner uhodil opakovaně. Jednoznačně respondenti neodpověděli na otázku, zda oddaností a láskou se může partner změnit. Jen 31 respondentů ze 76 dotazovaných si myslí, že ano. Více než polovina respondentů má zkušenosti s domácím násilím ze sdělovacích prostředků.

Slovní urážky a hrubé výroky 51 respondentů považují za projev domácího násilí. V ekonomické formě domácího násilí se dotazovaní neorientují. V českých domácnostech je zvykem, že výdělky se dávají do společné „kasy“, kterou spravuje většinou jeden z partnerů. Nabízí se otázka, kde je hranice mezi ekonomickou formou domácího násilí a běžným modelem české rodiny.

V otázce č. 10, která řešila problém odevzdávání všech finančních příjmů jednomu z partnerů, považuje tento způsob za domácí násilí 44,74% dotázaných. 35,53% si není jisto, zda jde o domácí násilí, 19,74% tento projev za násilí nepovažuje.

Rozborem druhé části dotazníku, který měl potvrdit hypotézu č. 2, lze říci, že **hypotéza č. 2 nebyla potvrzena. Většina občanů města České Budějovice nemá zkušenost s domácím násilím.**

Respondenti většinou uvádějí, že nejsou a nebyli oběťmi domácího násilí a tato forma násilí se nevyskytuje ani v jejich okolí. Jsou si vědomi, že domácí násilí je projev, který do společnosti nepatří. Vědí, na koho se v případě nebezpečí obrátit.

Hypotéza č. 3

Občané města České Budějovice nejsou informováni o možnosti prevence domácího násilí. Z provedeného průzkumu a výsledků rozborů dotazníků vyplývá, že **hypotéza č. 3 nebyla potvrzena.**

Více jak dvě třetiny respondentů se domnívají, že současná právní úprava v ČR poskytuje obětem dostatečnou ochranu. Až 44,74% respondentů by neoznámilo Policii ČR, že v jejich okolí dochází k domácímu násilí. Zřejmě se obávají možné konfrontace s násilníkem, kterým může být kolega, soused, přítel. Je možné, že se v odpovědi projevuje jistá míra nevšímavosti. Z otázky č. 3 vyplývá, že větší polovina dotazovaných klade důraz na stíhání pachatele domácího násilí.

Více jak polovina respondentů, tj. 63,16%, si není jista tím, zda znají konkrétní zákon či právní normu chránící oběti domácího násilí. Pouze 4 dotazovaní se v zákoně a právní normě orientují. Většina, tj. 76,32% respondentů považuje zřizování intervenčních center za důležité, ale jak vyplývá z otázek č. 6, 7, 8, 11 o existenci, úloze a zásadách příjmu do intervenčních center nemají dostatečnou povědomost.

Celkem 85,53% respondentů si myslí, že institut vykázání je dobrým opatřením na ochranu oběti domácího násilí. Je zřejmé, že kladné odpovědi vplynuly z poměrně velké medializace tohoto opatření. Také odpovědi na otázku č. 10, 14 svědčí o povědomí občanů o tomto problému.

Z více než 87% respondenti považují informace o intervenčních centrech a domácím násilí za užitečné. Velká většina, tj. 73 dotazovaných z celkového počtu 76 odpovědělo, že součástí prevence proti domácímu násilí je udržování vztahů s lidmi v jejich okolí.

V současné době je tento názor respondentů velmi potěšující, protože všeobecně ochabují vztahy v užší a širší rodině. Tento stav má za následek velká zaměstnanost a nedostatek času. Dřívější model rodiny, kdy spolu žilo několik generací, již není poplatný dnešnímu způsobu života rodin.

Na otázku, zda respondenti znají nějaké organizace zabývající se domácím násilím, jmenovali respondenti většinou Linku důvěry, Bílý kruh bezpečí, Policii ČR, Člověka v tísni, Českou katolickou charitu, Pedagogicko-psychologickou poradnu, Klokánka, ale 27 ze 76 respondentů žádnou organizaci neznalo.

Na otázku č. 16, zda souhlasí, že pachatelé domácího násilí nemohou využít program na jejich dobrovolnou léčbu, odpovědělo 27,63% souhlasně a plných 50% odpovědělo, že neví. Je patrné, že dotazovaní nemají povědomost o možnostech léčby a nápravy násilníků. Velmi znepokojující je i názor vyjádřený 71,05% respondentů, že problémy spojené s domácím násilím se řeší až tehdy, kdy dojde k újmě na zdraví oběti. Pouze 11,84% vyjádřilo názor opačný.

Rozborem třetí části dotazníku, který měl potvrdit hypotézu č. 3, lze říci, že **hypotéza č. 3 potvrzena nebyla. Občané města České Budějovice jsou informováni o možnosti prevence domácího násilí.**

Respondenti se nevyznají v zákonech a právních normách, ale v případě ohrožení své osoby nebo člověka ve svém okolí by kontaktovali Policii ČR. Mají povědomí o institutu vykázaní, o intervenčních centrech.

Existuje jisté povědomí u respondentů o organizacích, které se zabývají problémem domácího násilí.

7.5 Návrhy na zlepšení

Souhrnné výsledky dotazníkového průzkumu u věkových kategorií 15 až 65 a více let prokázaly dobrou úroveň znalostí pojmů domácího násilí a jeho možnosti prevence.

Závažné je zjištění, že domácí násilí se ve vzorku sledovaných respondentů objevilo ve 2,63%. Vzhledem k vysoké latenci tohoto sociálně patologického jevu ve společnosti, může být uvedené procento u respondentů podstatně vyšší a je to proto oprávněně varující stav ve společnosti, konkrétně u obyvatel města České Budějovice.

Povědomost o obecných zákonitostech vzniku, průběhu, následcích a prevenci domácího násilí je vcelku uspokojivá. Nemalý vliv v tomto ohledu mají sdělovací prostředky. Na prvním místě respondenti uvedli skutečnost, že se s pojmem domácí

násilí a jeho zákonitostmi setkali ve škole. Školství zde hraje velkou úlohu ohledně informovanosti svým výchovně vzdělávacím procesem.

Důležitou nezastupitelnou roli však u každého jedince hraje rodina, která má být tím nejbezpečnějším místem pro každého jejího člena. Chování dospělých ovlivňuje od narození vývoj osobnosti. Tam, kde dochází k domácímu násilí, je vývoj dítěte ovlivňován a ohrožován. Negativní zkušenosti z dětství se promítají do života v dospělosti. U dětí, které zažily domácí násilí v rodině, se mohou vyskytnout násilnické sklony, nebo naopak násilí přijímají jako běžnou součást svého života.

V rodině se dítě od svého narození musí setkávat s láskou, porozuměním. Musí se naučit toleranci k druhým lidem, odlišným rasám, etnikům a v neposlední řadě si musí vážit sebe sama.

Rodinám, jedná se převážně o rodiny sociálně znevýhodněné, by měli velkou měrou pomáhat bezprostředně po narození dítěte sociální pracovníci. Pomoc by měla spočívat nejen ve stránce materiální, naučit rodinné příslušníky vyjít s financemi, umět rozplánovat si nákupy, platby, ale i vést rodiče k výchově dětí v souladu se zákony společnosti, ve které žijí.

Důležitost školy byla již zmíněna. Děti, které pocházejí z problémových rodin, mají problémy s výukou, záškoláctvím, s poruchami chování. Učitelé, výchovní poradci a psychologové v součinnosti s příslušnými sociálními pracovníci, kurátory jsou ti, kteří by měli rozvíjet osobnost žáka po všech stránkách.

Doporučuji zařazování informací o domácím násilí pro výše jmenované formou přednášek, prožitkových kurzů, výměny zkušeností. Tyto aktivity by organizovali pomáhající profesionálové, např. příslušníci policie, lékaři, zdravotníci, kněží, pracovníci krizových a intervenčních center atd.

Znalost problematiky spojené s pojmem domácího násilí, pochopení rodinné situace, osobnostních zvláštností každého žáka, zaručí všestranný vývoj jeho osobnosti. Vývoj dítěte utváří nejen rodinná výchova a výchovně vzdělávací proces školy, ale velkou měrou to, jak tráví svůj volný čas. Na děti, které nemají či nechtějí dodržovat určité mantinely chování nastavené rodinou a školou, působí řada negativních jevů ohrožující jejich správný a zdravý vývoj. Alkoholismus, tabakismus, gamblerství, užívání návykových látek, vandalismus, krádeže a prostituce jsou vlivy, kterým se ohrožené a sociálně oslabené dítě neubrání.

Doporučuji zařazovat mimoškolní aktivity, které jsou protipólem bezcílného bloumání po ulicích města či sezení u televize a počítače. V Českých Budějovicích zajišťuje volnočasové aktivity Dům dětí a mládeže s řadou kroužků zaměřených na rozmanité dovednosti. Pro děti, které již mají značné problémy se svým okolím, se svou osobností existuje organizace 5P. Proškolení dobrovolníci s řad studentů středních a vysokých škol věnují svůj volný čas problémovým dětem. Česká katolická charita se stará o děti ze sociálně znevýhodněných rodin, zvláště pak rodin romských. Dále děti mohou navštěvovat jazykové školy, sportovní kluby, mimoškolní aktivity pořádané kmenovou školou.

Doporučuji větší provázanost mimoškolních, volnočasových aktivit s rodinou, školou, odborem sociálních věcí. Toto propojení by mohlo být formou vzájemného setkávání, besed, výletů. Docházelo by tím, dle mého názoru, k co možná nejlepšímu poznávání dítěte a k odhalení negativních sociálně patologických jevů v dané rodině.

Všichni, kteří se setkávají s dítětem v průběhu volnočasové aktivity, by měli být proškoleni o problémech domácího násilí. Dítě uvolněné při hře o sobě více vypoví, než při rozhovoru například s psychologem.

Relativně malé procento dotazovaných respondentů se domnívá, že je obětí domácího násilí. Bylo by to sice potěšující zjištění, ale je možné diskutovat o tom, zda jedinců ohrožených domácím násilím není podstatně více. Je možné, že samotné oběti nedovedou rozpoznat, zda situace, které zažívají, patří do projevů domácího násilí.

Upozorňuji, že úkolem pracovníků krizových, intervenčních center, policistů je informovat širokou veřejnost o formách, projevech, příčinách domácího násilí, prevenci, zákonech, právních normách týkajících se domácího násilí.

Je nutná distribuce propagačních materiálů na veřejně přístupná místa, jakými jsou obchody, nádraží, čekárny u lékaře, školy, aj. Velkou příležitostí prezentace problematiky domácího násilí je promítání filmových smyček na velkoplošných televizorech, které by mohly být umístěné na výše jmenovaných veřejných místech.

Doporučuji vysílat tematické spoty a zařadit více informací s danou tematikou v televizi, kdy by se tato problematika častým opakováním dostala po podvědomí lidí. Dle výsledků průzkumu povědomí respondentů o institucích a organizacích není dostačující. Pracovníci těchto složek by měli být těmi, kdo podají pomocnou ruku ohroženému člověku a seznámí ho s jeho právy.

Doporučuji, aby instituce a organizace zabývající se problematikou domácího násilí seznamovali širokou veřejnost všemi dostupnými prostředky se svou činností, s tím, jakým způsobem mohou pomoci oběti v tíživé situaci.

Závěr

Problematika domácího násilí je v současné době často diskutovaná, a to nejen v České republice, ale i v mnoha jiných zemích světa.

Pohled na domácí násilí je odlišný podle kulturních, náboženských, právních zvyklostí dané společnosti. Domácí násilí na ženách, mužích, dětech, seniorech, tělesně, mentálně postižených osobách je zcela celospolečenským problémem. Jedná se o sociálně patologický jev, který je nutné řešit na všech úrovních.

Bakalářská práce vymezuje pojem domácího násilí, jeho znaky, druhy, formy a příčiny projevů domácího násilí. Dále se zabývá profilem pachatele a oběti, její viktimologií. Jsou zde popsány psychologické, sociální, zdravotní a právní aspekty domácího násilí a velká pozornost je věnována prevenci domácího násilí.

Řešit daný problém je důležité, ale mnohem důležitější je určitému problému umět předcházet. Umět předcházet problémům souvisejících s domácím násilím, se týká potencionální oběti, ale také široké veřejnosti, protože jak již bylo řečeno, domácí násilí je společenským jevem.

Rozpoznat první náznaky domácího násilí nemusí být snadné. Domácí násilí může začínat zdánlivě pozvolně urážkami, slovním ponižováním před přáteli, zakazováním styku s kamarády, rodinou, výhrůzkami a mnohými dalšími projevy. Pokud se oběť nebrání, pachatel může stupňovat svou agresi. Každý člověk by měl mít jisté právní povědomí z pohledu domácího násilí, znát svá práva, vědět na jakou instituci se v případě ohrožení se obrátit, umět komunikovat se svým blízkým okolím.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jakou povědomost mají občané města České Budějovice o problematice domácího násilí.

V podkapitole 7.1 empirické části byly stanoveny tři hypotézy, které měly potvrdit či vyvrátit tvrzení, že občané města České Budějovice mají povědomí o problematice domácího násilí, že mají zkušenost s domácím násilím a že občané nejsou informováni o možnosti prevence domácího násilí.

V podkapitole 7.4 byla hypotéza č. 1 potvrzena, hypotéza č. 2 a hypotéza č. 3 nebyly potvrzeny.

K ověřování hypotéz byla použita dotazníková metoda, při které respondenti odpovídali anonymně na otázky zaměřené na obecné znalosti problematiky domácího násilí, na zkušenosti s domácím násilím a na možnosti prevence domácího násilí.

Odpovědi byly vyhodnoceny graficky a slovně.

Z rozboru dotazníku je patrné, že respondenti mají povědomí o problematice domácího násilí, chápou domácí násilí jako společenský problém. Většina dotazovaných respondentů ani blízcí v jejich okolí nejsou obětí domácího násilí. Občané vědí, na koho se v případě projevů domácího násilí obrátit.

V podkapitole 7.5 empirické části jsou nastíněna doporučení na zlepšení prevence domácího násilí.

V podstatě lze shrnout, že v prevenci domácího násilí je nutné, aby se organizace a instituce zabývající se problematikou domácího násilí více zviditelňovaly široké veřejnosti. Ve výše jmenované podkapitole jsou popsány způsoby a možnosti prezentace organizací a institucí, policistů, sociálních pracovníků, psychologů, učitelů a dalších zainteresovaných osob, které se věnují dané problematice. Domácí násilí je vážným společenským problémem. Snad nikoho z široké veřejnosti nenechá lhostejným násilí páchané na těch nejbezbrannějších, na dětech.

Je zcela nepochopitelné, že rodiče - ti, kteří by měli být pro dítě ochranou, oporou a jistotou, jsou schopni ublížit. Nadávky, bití, surové zacházení, týrání, zanedbávání rodičovských povinností, izolace od vrstevníků, nabádání k trestným činům, prostituci a další jsou projevy domácího násilí, které děti zažívají díky „péči“ svých rodičů.

Každému povolání je potřeba se naučit. Rodičem se člověk neučí, rodičem se stává. Ne každý má předpoklady stát se dobrým rodičem. Otec či matka mohou napáchat při výchově svých dětí mnoho chyb, které se dají napravit. Ovšem „jizvy“ na duši, které způsobuje domácí násilí, se odstraňují velmi komplikovaně a někdy se neodstraní vůbec. Zlé zacházení v dětství zanechává v psychice člověka stopy po celý život.

Seznam použité literatury

LITERÁRNÍ ZDROJE

1. BEDNÁŘOVÁ, Z. *Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. 1. vyd. Praha : Acorus, 2009. 92 s. ISBN 978-80-254-5422-0.
2. BUDAŘOVÁ, L. *Domácí násilí a jeho řešení ve společnosti*. České Budějovice, 2008. 124 s. Diplomová práce (Mgr.). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zdravotně sociální fakulta. 2008.
3. BUSKOTTE, A. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
4. CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha : Albatros, 2007. 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
5. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 1. vyd. Plzeň : Aleš Čeněk, 2004. 431 s. ISBN 80-86473-86-4.
6. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: domácí násilí, stalking, predikce násilí*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008. 150s. ISBN 978-80-247-2207-8.
7. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2.
8. DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti*. 1. vyd. Praha : Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005. 52 s. ISBN neuvedeno.
9. HAŠKOVCOVÁ, H. *Manuálek o násilí*. 1. vyd. Brno : Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, 2004. 83 s. ISBN 80-7013-397-X.
10. HIRIGOYENOVÁ, M. F. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. 1. vyd. Praha : Academia, 2002. 230 s. ISBN 80-200-0994-9.
11. HRUŠKOVÁ, M., KOZLOVÁ, L. *Násilí na ženách: současný stav*. 1. vyd. Praha : TRITON, 2003. 336 s. ISBN 80-7254-138-2.

12. HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J. a kol. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 1. vyd. Praha : proFem, 2004. 194 s. ISBN 80-239-2106-1.
13. KONRÁD, Z., BANGO, D., a kol. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha : Policejní akademie České republiky v Praze, 2007. s. 62. ISBN : 978-80-7251-241-6.
14. KUDĚLKOVÁ, K. *Domácí násilí-sociální a právní aspekty*. Brno, 2010. 106 s. Diplomová práce (Mgr.) Masarykova univerzita v Brně. Právnická fakulta. 2010.
15. MACH, J., ŠMOLKA, P. *Když vás trápí někdo blízký*. Praha : Portál, 1999. 175 s. ISBN 80-7178-337-4.
16. MACHÁČKOVÁ, R., VOŇKOVÁ, J. *Domácí násilí, právní minimum pro lékaře*. 2. vyd. Praha : Profem, 2004. 62 s. ISBN 80-239-4026-0.
17. MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí*. 1. vyd. Praha : Linde, 2008. 160 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
18. MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.
19. PIKÁLKOVÁ, S. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách, Česká republika/2003 : příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. 1. vyd. Praha : Sociologický ústav AV ČR, 2004. 152 s. ISBN 80-7330-054-0.
20. POSTRÁNECKÁ, H. *Problematika objasňování domácího násilí*. České Budějovice, 2010. 64 s. Bakalářská práce (Bc.). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zdravotně sociální fakulta. 2010.
21. PYKALOVÁ, D. *Domácí násilí a jeho pachatelé-psychologické a právní aspekty*. České Budějovice, 2010. 52 s. Bakalářská práce (Bc.). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. 2010.
22. STRAUS, M., GELLERS, R. *Physical Violence in American Families*. 4. vyd. New Brunswick : Transaction Publishers, 2009. 622 s. ISBN 978-1-56000-828-6.
23. STRÍLKOVÁ, P., FRYŠTÁK, M. *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. 1. vyd. Ostrava : Key publishing, 2009. 91 s. ISBN 978-80-7418-020-0.
24. SZCZEPANIKOVÁ, A., ŽÁKOVÁ, M. a kol. *Jak jednat v případech domácího násilí*. 1. vyd. Brno : Liga lidských práv, 2004. 24 s. ISBN 80-239-2207-6.

25. ŠEDIVÁ, M., a kol. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*. Praha : Bílý kruh bezpečí, o. s., 2007. 54 s. ISBN 987-80-239-9449-0.
26. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 2. vyd. Praha : Portál, 1999. 444 s. ISBN 80-7178-678-0.
27. VITOUŠOVÁ, V. *Význam státních a nestátních institucí při pomoci obětem domácího násilí*. České Budějovice, 2010. 58 s. Bakalářská práce (Bc.). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zdravotně sociální fakulta. 2010.
28. VOLKOVÁ, V. *Sociálně psychologické a právní aspekty domácího násilí*. Zlín, 2009. 95 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií. 2009.
29. VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2001. 141 s. ISBN 80-244-0337-4.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

1. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Navazující služby v ČR*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=243.
2. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Základní principy činnosti*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=243.
3. ČESKÁ ASOCIACE PRACOVNÍKŮ LINEK DŮVĚRY. *O linkách důvěry*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.linkyduvery.cz/show.php?sk=4>.
4. ČÍRTKOVÁ, L. *Domácí násilí: fakta a paradoxy*. In *Sociální práce: Domácí násilí* [online]. 2006 č. 2 [cit. 2011-02-20]. Dostupné z WWW: http://www.socialniprace.cz/soubory/2006-2_090221133657.pdf. ISSN 1213-6204.
5. DOMÁCÍ NÁSILÍ. *Informace, jaké služby poskytují a nabízí*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/intervencni-centra/intervencni-centra-informace-jake-sluzby-poskytuji-a-nabizi/r89>.

6. DOMÁČÍ NÁSILÍ. *Prevence. Primární prevence násilí mezi partnery*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prevence/r65>.
7. DOMÁČÍ NÁSILÍ. *Program pro osoby s násilným chováním ve vztazích*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/nasilne-osoby/program-pro-osoby-s-nasilnym-chovanim-ve-vztazich/r218>.
8. DONA LINKA. *Základní informace*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=348.
9. EVA PORADNA PRO ŽENY. *Kdo jsme*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.charitacb.cz/index.php?id=&site=stranky&kategorie=4&element=27>.
10. GOODE, W. *Force and Violence in the Family*. In *Journal of Marriage and the Family* (National Council on Family Relations) [online]. 1971 [cit. 2011-04-14]. Dostupný z WWW: <http://www.jstor.org/pss/349435>.
11. JEWKES, R. *Intimate partner violence: causes and prevention*. In *Lancet* [online]. 2002 [cit. 2011-04-14]. Dostupný z WWW: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11978358>.
12. JONES, R. F.; HORAN, D. L. *The American College of Obstetricians and Gynecologists: a decade of responding to violence against women*. In *International Journal of Gynecology & Obstetrics* [online]. 1997 [cit. 2011-04-14]. Dostupný z WWW: http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6T7M-3RJGG38-6&_user=10&_coverDate=07%2F31%2F1997&_rdoc=1&_fmt=high&_orig=browse&_origin=browse&_sort=d&view=c&_acct=C000050221&_version=1&_urlVersion=0&_userid=10&md5=4388dc21af172680e7efe8c653ee7466.
13. ROSA-OS. *Co je domácí násilí*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/co-je-domaci-nasili/>.
14. ROSA-OS. *Kdo jsme*. [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.rosa-os.cz>.

15. SELTZER, J., KALMUSS, D. *Socialization and Stress Explanations for Spouse Abuse*. In *Social Forces* (University of North Carolina Press) [online]. 1988 [cit. 2011-04-14]. Dostupný z WWW: <http://www.jstor.org/pss/2579191>.
16. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, *Výbor pro prevenci domácího násilí* [online]. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rada-pro-rovne-prilezitosti/prevence-domaciho-nasili/vybor-pro-prevenci-domaciho-nasili-30381/>.

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

1. Česko. Zákon č. 200/1990 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1990. Dostupný z WWW: [http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_name=zakon o přestupcích&PC_8411_l=200/1990&PC_8411_ps=10#10821](http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_name=zakon%20o%20prestupcich&PC_8411_l=200/1990&PC_8411_ps=10#10821).
2. Česko. Zákon č. 209/1997 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1997. Dostupný z WWW: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/_s.155/701?l=209/1997.
3. Česko. Zákon č. 257/2000 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000. Dostupný z WWW: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/_s.155/701?l=257/2000.
4. Česko. Zákon č. 273/2008 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2008. Dostupný z WWW: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/_s.155/701?l=273/2008.
5. Česko. Zákon č. 40/2009 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009. Dostupný z WWW: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_l=40/2009&PC_8411_pi=190&PC_8411_ps=10#10821.
6. Česko. Zákon č. 99/1963 Sb., In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1963. Dostupný z WWW: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/_s.155/701?l=99/1963.
7. Československo. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., In *Listina základních práv a svobod, Česká republika*. 1998. Dostupný z WWW: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

OSTATNÍ ZDROJE

1. Bulletin *Násilí na ženách*. Praha: Informační kancelář Rady Evropy, 2004.

Přílohy

Příloha I: Mýty o domácím násilí

Příloha II: Bezpečnostní plán

Příloha III: Graf volání linky DONA

Příloha IV: Adresář intervenční center v České republice

Příloha V: Kontakty pro oběti

Příloha VI: Přehled vykázaní od roku 2007 do roku 2010 v jihočeském kraji

Příloha VII: Přehled vykázaní od roku 2007 do roku 2010 celorepublikově

Příloha VIII: Dotazník

Příloha IX: Dopis respondentům

Příloha X: Kazuistiky

Příloha I: Mýty o domácím násilí

Domácí násilí se týká jen sociálně slabších vrstev

Domácí násilí se vyskytuje ve všech společenských skupinách, nezávisle na vzdělání či ekonomické situaci pachatele či oběti.

Domácí násilí není běžné, týká se jen několika málo rodin

Podle reprezentativního výzkumu provedeného v roce 2003 v České republice Sociologickým ústavem AV ČR a Filozofické fakulty UK zažije některou z forem domácího násilí za svůj život 38 % žen.

Domácí násilí jsou spíš hádky, “italská manželství”

K domácímu násilí dochází záměrně a opakovaně. Je třeba odlišit běžný manželský či partnerský konflikt, při němž proti sobě stojí dva jedinci ve stejné pozici a domácí násilí - kde to je vystrašená oběť a násilník. Domácí násilí navíc není jen hádkou - kromě psychického teroru (vyhrožování, ponižování, odpírání potravy či spánku) často dochází k surovému fyzickému napadání, které končí vážným zraněním s celoživotními následky či dokonce smrtí.

Příčinou domácího násilí je především alkoholismus partnera

Příčinou domácího násilí je snaha získat kontrolu nad partnerem. Alkohol může sloužit jako “spouštěcí prvek” nebo jako výmluva, není ale příčinou násilí.

Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují

Řada pachatelů není ochotna převzít zodpovědnost za násilí, takže z něj obviňují oběť. Násilní partneři se na “vyprovokování” k násilí vyloučují často - důvodem k násilí podle nich může být cokoliv, co není podle jejich představ. Ovšem i kdyby je někdo “provokoval”, těžko by např. napadli kolegu či kolegyni v práci, spolucestujícího apod. K násilí se v rodině uchýlí proto, že mají pocit, že si to mohou dovolit, a proto, že chtějí získat nad partnerkou absolutní moc a kontrolu. Omluvou pro fyzické napadení či psychický teror ale nemůže být žádné jednání ani fakt, že se jedná o partnerku či manželku. Za násilí má vždy odpovědnost ten, kdo se ho dopouští. Pouze on má možnost rozhodnout, jak se bude chovat, zda použije násilí či nikoliv. Domácí násilí

nebývá nezvládnutím konfliktu, ale chováním, které má vést k získání kontroly a moci nad partnerkou (popř. partnerem) a jejím udržením.

Ženy mají násilí ve vztahu rády

Druhý nejčastěji rozšířený mýtus, často podporovaný porno průmyslem. Prakticky žádná žena však netouží po soužití, v němž by byla tlučena, ponižována, psychicky deptána.

Situace asi není tak strašná, jinak by partnerka od násilníka odešla

Ženy neodcházejí od násilného partnera z řady důvodů - chtějí zachovat dětem úplnou rodinu, mají k partnerovi stále citový vztah, omlouvají jeho jednání a hledají chyby především v sobě. Mezi důvody, proč oběť neodejde, ale patří i strach z fyzického napadení, zastrašování a vydírání ze strany partnera, pocit bezmoci a beznaděje, ekonomická závislost. Samotný odchod navíc domácí násilí nevyřeší – řada pachatelů se násilí dopouští i nadále a snaží se získat ztracenou kontrolu nad obětí.

Oběť a pachatele domácího násilí lze snadno rozpoznat

Domácí násilí může být skryto za zdmi domova po velmi dlouhou dobu a to i před příbuznými obětí. Ta se totiž za násilí stydí nebo se obává reakce pachatele, a tak svá zranění maskuje, případně je vysvětluje jinými příčinami. Naopak násilí partneri se svému okolí jeví jako příjemní a sympatičtí lidé, kteří se ke své partnerce a dětem chovají dobře – násilí se totiž dopouštějí pouze vůči své partnerce a v soukromí a tak se chovají jako „doktor Jekyll a Hyde“.

Pomoc obětem násilí znesnadňují mýty, ale také popírání tohoto jevu. To probíhá na několika úrovních:

- **Popírání existence** domácího násilí (žádný takový problém není)
- **Popírání závažnosti** domácího násilí (problém existuje, ale není příliš závažný)
- **Popírání řešitelnosti** domácího násilí (s tímto problémem se nedá nic dělat)

Zdroj: <http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/myty-o-domacim-nasili/>

Příloha II: Bezpečnostní plán

- U někoho, komu věříte, si uschovejte náhradní klíče, oblečení, důležité dokumenty, lékařské předpisy a nějaký peněžní obnos.
- Uschovejte si jakýkoli důkaz o násilí (roztrhané oblečení, fotografie modřin a zranění atd.).
- Naplánujte si nejbezpečnější dobu k případnému útěku.
- Pamatujte si, kam se můžete obrátit o pomoc. Řekněte někomu, co se s vámi děje. Noste s sebou telefonní čísla svých přátel, příbuzných a azylových domů.
- Pokud jste v nebezpečí a potřebujete pomoc, zavolejte policii (tísňové volání 158, 156, 112).
- Pokud jste zraněn/a, jděte na pohotovost nebo k lékaři a oznamte, co se vám stalo. Požádejte je, aby vaši návštěvu zadokumentovali, případně vám napsali zprávu (viz materiály ke stažení – informační karty).
- Poučte své děti a určete jim bezpečné místo v bytě (pokoj, který jde zamknout) nebo v okolí (např. sousední dům, kam se mohou uchýlit, pokud potřebují pomoc). Ubezpečte je, že jejich úkolem je zůstat v bezpečí a ne ochraňovat vás.
- Domluvte si signál se sousedy – např. světlo venku je rozsvícené, zavolejte policii...
- Pokud jste napaden/a během telefonování na policii – nechejte telefon vyvěšený, hlasitě mluvte a křičte.
- Když přijede policie, jděte s ní do jiného pokoje, abyste mohl/a mluvit bez přerušování.
- Neodmívejte lékařské vyšetření.
- Po útoku neuklízejte ihned – důkazy (rozbité sklo, potřhané oblečení, chomáče vlasů...) sesbírejte do igelitového sáčku a předejte policii.
- Škody vyfotografujte, snímky dejte vyvolat i s datem.
- Zjistěte si jména a čísla policistů.

Zeptejte se policistů:

- Bude pachatel/ka do večera nebo v noci propuštěn/a?
- Jak mě ochráníte, pokud se rozzuří a stane se násilnější?
- Bylo by lepší, kdybych odešel/odešla?

- Nepopírejte násilí před dětmi, řekněte jim pravdu tak, aby jí porozuměly.
- Když nemáte dost času bezpečně odejít, nezdvíhejte malé dítě, protože bude ve vašem náručí zranitelnější.

Seznam užitečných rad pro možný únos dětí:

- Učte své děti rozpoznat, kde se nacházejí (jména měst, restaurací, cest...), vyznat se v mapě.
- Naučte je nechávat vzkazy na ubrouscích nebo na papírových utěrkách na toaletách.
- Naučte je, jak požádat o pomoc lidi oblečené v policejních nebo vojenských uniformách.
- Při soudním projednávání se snažte nebýt nervózní, plačtivý/á a unáhlený/á.

Podrobnější rady pro případ, že:

- se chystáte na útěk z domu
- máte děti
- nevíte, co si vzít s sebou
- nevíte, jak utajit svou adresu
- potřebujete znát pravidla pro obranu při pronásledování (stalking)
- násilnou osobou je dítě

a) útěk z domu

1. Nenechte se uzavřít v části domu, kde nejsou okna ani žádný východ, nebo kde se nacházejí nějaké možné zbraně, jako je kuchyň nebo koupelna. Držte se dál od míst, kde jsou umístěny pušky a pistole, sekery, řetězy, palice a jiné nářadí. Hned když vycítíte, že se blíží násilnosti, snažte se násilnou osobu odvést pryč od těchto míst.

2. Zapamatujte si důležitá telefonní čísla, jako je krizová linka pro osoby ohrožené domácím násilím, policie, organizace pro zneužívané starší lidi, nebo místní azylový dům. Naučte děti používat telefon a zavolat policii, sousedy nebo někoho jiného, kdo může pomoci. Neukládejte tato čísla do paměti telefonu, protože by je mohl objevit váš partner/vaše partnerka.

3. Svěřte se přátelům nebo příbuzným, kterým věříte. Je důležité, abyste si vytvořil/a podpůrnou síť, kde se vám dostane pomoci. Pokud jste izolován/a od ostatních, bude to pro vás těžké, ale snažte se začít.

4. Naplánujte si únikové cesty ze všech dveří a oken, včetně těch ve sklepech a v horních patrech. Kterou cestu můžete použít, kudy se můžete dostat ven? Když bydlíte v paneláku, kde je východ jen skrze vchodové dveře, jak se dostanete ven? Rozhodněte se, co udělat, pokud je zima a vy se nemůžete zastavit a vzít si kabát. Co se stane v noci, kdy nic v okolí není otevřené, a sousedi spí? Máte provaz, abyste se mohla spustit z okna v horním patře?

5. Promyslete si důvody, kvůli kterým byste mohl/a odejít během dne nebo noci, aby to násilnou osobu ještě více nevyprovokovalo. Možná musíte něco donést sousedům. Nebo jste si zapomněl/a tašku venku v autě. Když už jste venku, nezastavujte se, než dojdete k telefonu. Zavolejte hned policii nebo někoho, komu věříte. Policii můžete zavolat bezplatně (tísňové volání 158).

6. Rozhodněte se, kam půjdete, až se dostanete ven. Zjistěte ve svém okolí místa, kde mají otevřeno nepřetržitě – policie, hasičská stanice a nemocnice. Tam je dobré jít, protože vám mohou ihned pomoci a ochránit vás. Zeptejte se souseda, jestli můžete v případě nouze kdykoliv přijít. (Nebo zaklepejte na dveře komukoli. Většina lidí vám pomůže, nebo alespoň zavolá policii.) Pokud v okolí není jiné místo než např. hotel, rozhodněte se napřed, který to bude. Vyzkoušejte si tam několikrát jít, abyste to v čase krize viděl/a jako bezpečnější možnost než setrvání s násilnou osobou.

7. Rozhodněte se, jak se tam dostanete. Jezdí ve vašem okolí veřejná doprava i v noci? (Mějte u sebe vždy peníze nebo jízdenky na autobus, metro nebo taxi.) Můžete dojít tam, kam chcete, předtím než vás dostihne? Jsou kočárky pro děti na dostupném místě? Pokud máte auto, ujistěte se, že je vždy pojízdné. I kolo udržujte v dobrém stavu. Domluvte se s nějakým známým řidičem, aby vás v případě nouze vyzvedl, nebo se s vámi setkal na předem určeném místě blízko vašeho domova.

8. Domluvte se s vašimi přáteli nebo sousedy na hesle, které bude znamenat, že potřebujete pomoc. Zavolejte z okna nebo zvedněte telefon a řekněte: "Došla mi káva" nebo: "Hrozně mě bolí hlava" nebo: "Máš ještě ten červený šátek, co jsem ti půjčila?" nebo: "Potřebuju ten šroubovák, co jsem ti půjčil." Domluvte se s nimi, aby zavolali policii, když heslo uslyší. Požádejte je, aby zavolali policii, pokud uslyší něco, co zní jako probíhající napadení, pokud uslyší křičet nebo plakat vaše děti nebo zvuky násilí jako je rozbíjení nábytku nebo skla.

9. Zabalte si pohotovostní tašku s penězi, oblečením na převlečení a důležitými dokumenty. Také si uschovejte drobné na telefon, klíče od auta a od domu a dostatek

peněz na taxík – nejlépe mimo dům tam, kde se k nim můžete rychle dostat. V nouzové situaci budete možná donucen/a odejít bez peněženky nebo tašky, kde si většina lidí nechává peníze, kreditní karty a klíče. Možná byste si tašku měl/a nechat u souseda nebo v kufru auta. Zvažte, zda ji nechat v práci. Nechte si dostatek peněz na zaplacení několika nocí v motelu, pokud je to místo, kam byste utekl/a.

10. Na venkově, kde v okolí není nikdo, kdo by vám pomohl a policie může být hodiny vzdálená, je ještě důležitější, abyste byl/a ve spojení s pomocnou sítí pro osoby ohrožené domácím násilím a spolu s nimi vytvořila bezpečnostní plán. Snad se vám podaří vymyslet způsob, jak zavolat někomu, kdo vám pomůže, když policie není schopná rychle zareagovat. Můžete si vytvořit "kamarádský systém", kdy se budete s jinou osobou pravidelně kontrolovat, vyvinete si hesla signalizující, že jste v nebezpečí a cesty, jak zajistit dopravu v případě krizové situace. Můžete danou osobu zburcovat, opustit dům a dojít na určené místo, kde vás ona nebo někdo jiný brzy vyzvedne. Nebo si můžete dohodnout místo, kde se budete schovávat, dokud nepřijde pomoc.

b) když máte děti

Utíkat s dětmi je komplikovanější. Pokud se vše stane tak rychle, že děti nemůžete vzít s sebou, vraťte se co nejdříve s policistou a vyzvedněte je. Nejen že mohou být v nebezpečí zneužití ony samy, ale násilník se může rozhodnout, že je vezme jako rukojmí. Osoby ohrožené domácím násilím často neutečou z domu – i když je ohrožen jejich život – protože mají strach o své děti nebo se bojí, že je násilník nepustí zpět.

Zahrňte své děti do únikového plánu a nacvičte jej s nimi. Označte jim bezpečné místo, kde se mohou schovat a vysvětlete jim, aby utekly k sousedům, když uslyší, že začíná násilný incident. Ujistěte je, že jejich úkolem je být v bezpečí a ne vás ochránit.

Informujte orgán sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) o důvodu pro opuštění bytu nebo domu. Navrhněte způsob komunikace s druhým rodičem.

c) co si vzít s sebou

Pokud vás násilí donutilo opustit domov, potřebujete co nejrychleji pomoc. Mějte proto důležité doklady – nebo jejich fotokopie – na místě, kde se k nim můžete okamžitě dostat nebo ve vašem únikovém zavazadle.

Násilné osoby často ničí rodné listy, očkovací průkazy a školní záznamy dětí, protože vědí, že bez nich bude vaše žádost o náhradní ubytování nebo o podporu

zpožděna a děti se nebudou moci zaregistrovat v nové škole. Bez hotovosti nebo kreditních karet si nemůžete nic koupit. Pokud hrozí, že vám vezme kreditní karty, zapište si a schovejte si předem někde jejich čísla. Dobrý nápad je mít vlastní kreditní karty, bankovní účet a úspory, pokud je to možné. Když během týdne ušetříte nějaké peníze, někde je pod svým jménem uložte. Bance dejte adresu na své pracoviště nebo na někoho, komu důvěřujete. Nechte si u spolehlivých přátel kopie všech důležitých dokladů, nebo si je uložte v práci do trezoru, máte-li možnost.

Ujistěte se, že následující věci jsou na bezpečném místě:

- řidičský průkaz a technický průkaz od auta
- rodné listy
- občanský průkaz
- průkazy pojištění
- pasy a imigrační dokumenty
- záznamy o školní docházce dětí
- lékařské předpisy, léky, brýle
- důkazy o domácím násilí – lékařské záznamy, policejní záznamy a jiné
- bankovní karty, kreditní karty a šeková knížka
- váš adresář s telefony

Dokud se váš život nestabilizuje, požádejte přátele nebo příbuzné, aby s vámi několik dní zůstali. Dokonce i to, že si domů často zavete přátele, aby vás morálně podpořili, dá násilné osobě vědět – pokud pravidelně projíždí kolem vašeho domu – že nebýváte doma sám/sama. (Ale pokud vás bude podezřívát, že vás navštěvuje jiný muž/jiná žena, může to být nebezpečné).

d) jak utajit svou adresu

Pokud nechcete, aby váš/vaše bývalý/á partner/ka věděl/a, kde jste, buďte velmi opatrný/á při udávání adresy. Adresy mohou být lehce vypátrány přes osobní záznamy, jako jsou daňová přiznání, lékařské zprávy, registrace voličů, přes školy, lékařské ordinace, veřejné knihovny a videopůjčovny. Dokonce předpisy na brýle mohou být sledovány. Než někomu dáte svou skutečnou adresu, promyslete si to.

Nepředplácejte si žádné doručování do domu – noviny, mléko nebo plenky. Vyhněte se dovozu jídla (většina rozvážkových obcerstvení pracuje s počítačem, takže vaše adresa a telefonní číslo jsou evidovány).

Použijte adresu do práce nebo adresu někoho, komu ve všem důvěřujete. Vysvětlete přátelům a rodině, jak je důležité tajit vaši adresu. Možná se pokusí okouzlit nebo přinutit někoho vám blízkého, aby odhalil vaši adresu. Řekne, že vás chce jen na minutu vidět nebo vidět své děti. Může volat vaše přátele a vyhrožovat jim fyzickým násilím, když nedostane informace, které chce. Může předstírat, že je někdo, kdo vám má doručit důležitou zprávu a chtít vaše telefonní číslo. Připomeňte svým známým, jak je tento muž/tato žena nebezpečný/á a jak jednoduché je získat něčí telefonní číslo a najít ho. Řekněte jim, aby oznámili policii výhrůžky nebo obtěžování, kterému jsou vystaveni.

e) pravidla při pronásledování (stalking)

Pronásledování (stalking) je úmyslné, zlovolné pronásledování, které ohrožuje vaši bezpečnost a snižuje kvalitu života. Hlavním znakem je opakované a dlouhodobé obtěžování známé či neznámé osoby nevyžádanou a nechtěnou pozorností. Pronásledování vždy narušuje privátní sféru života.

Typické projevy nebezpečného pronásledování:

- opakované a pro oběť skličující pokusy o kontakt cestou dopisů, telefonátů, mailů, SMS, zasíláním drobných předmětů apod.
- demonstrování moci v podobě přímých nebo nepřímých výhrůžek, které u normální, „rozumné“ osoby vzbuzují oprávněný strach a obavy (např. pravidelné sledování oběti v odstupe 1 metru cestou z práce domů)
- ničení věcí
- naučte se žít, jako byste bydlel/a ve velice nebezpečné části světa. Vždy buďte ostražitý/á.

Tady jsou některé sebeobránné tipy, kterými se můžete řídit:

Nenakupujte vždy ve stejnou dobu, změňte banku, supermarket i nákupní středisko. Když jdete do kostela, školy nebo do společnosti, mějte sebou vždy člena rodiny nebo známého. Pokud pronásleduje vaše auto, tiskněte houkačku nebo alarm, abyste ho/ji vystrašil/a, zastavte u nejbližšího obchodu nebo jiného místa, kde je hodně lidí a zavolejte pomoc. Noste sebou u klíčů legální pepřový spray, spray se slzným plynem nebo alarm (některý typ alarmu si můžete zavěsit na krk jako přívěšek, funguje ale jen ve vzdálenosti menší než 30 – 50 metrů od vašeho telefonu). Nastavte záznamník tak, abyste mohl/a nahrávat hovory, kdykoliv zvednete telefon. Vždy mějte přístroj zapnutý. Také si připravte další volné pásky, abyste mohl/a vyndat pásku

s výhrůžkami a vzít jí na policii nebo k vyšetřovateli jako důkaz. Telefonní obtěžování je složité dokázat jen se samotnými telefonními záznamy. Záznamy totiž ukazují, že bylo voláno z určitého čísla, ale není tu žádný důkaz o tom, kdo volal. Z nahrávek volání mohou úřady nejen identifikovat hlas, ale i slyšet zlobu nebo hrozby. Vždy u sebe noste mobilní telefon, abyste mohl/a kdykoliv zavolat pomoc.

f) když násilnou osobou je dítě

Postup řešení domácího násilí v případě, že násilnou osobou je dítě ve věku do 18 let, má určitá specifika. Do 18 let jste za své dítě zodpovědní. Jste jeho zákonný zástupce, z čehož vám vyplývají určitá práva a povinnosti. Z těchto důvodů není možné vašeho nezletilého potomka donutit k tomu, aby opustil váš byt bez možnosti náhradního ubytování a péče. Můžete však za své dítě rozhodnout. Máte možnost umístit ho do diagnostického nebo výchovného ústavu. obraťte se na kurátora dětí a mládeže z odboru sociálních věcí městského (obecního) úřadu, vysvětlíte mu, co se doma děje, sdělte svou představu řešení. Většinou je třeba dlouhodobější spolupráce. V opravdu vážných případech může soud nařídit ústavní výchovu.

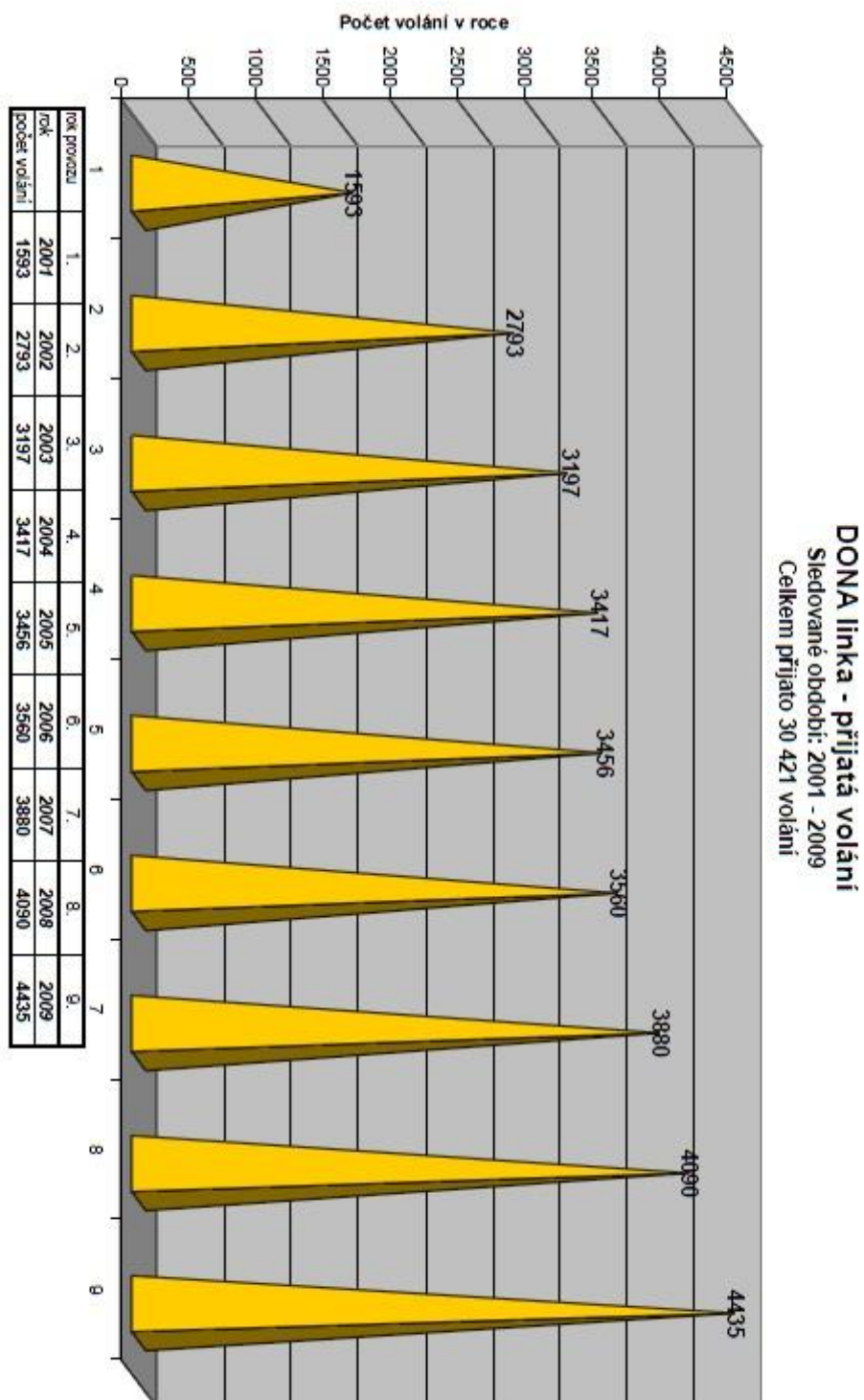
Je možné, že vaše dítě potřebuje odbornou psychiatrickou či psychologickou pomoc. S vaším souhlasem může zůstat v péči odborníků v psychiatrické léčebně, v centrech pracujících s problémovou mládeží.

Pamatujte, že důležité je začít řešit agresivní chování co nejdříve. Čím dříve se s agresí začne pracovat, tím je větší pravděpodobnost úspěchu. Pomoci vám mohou odborníci, např. školní psychologové, dětské psychologové a psychiatři, etopedi. Naleznete je v samostatných organizacích nebo v různých zařízeních pracujících s problémovými dětmi a mládeží. Agresivní chování svého potomka můžete konzultovat anonymně na linkách důvěry pro dospělé, na Rodičovské lince, na lince Dona a v poradnách Bílého kruhu bezpečí.

Zdroj: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/prakticke-rady/bezpecnostni-plan/r104>

Příloha III: Graf volání linky DONA

© BKB 2010

Zdroj: http://www.donalinka.cz/files/uploaded/UserFiles/File/Graf_volani_DONA_linka_2001-2009_roky_celkem.pdf

Příloha IV: Adresář intervenční center v České republice

NÁZEV IC	ADRESA	TELEFON	WWW STRÁNKY
IC BRNO Jihomoravský kraj	Sýpka 25, 613 00 Brno - Černá pole	739078078 541213732	www.ic-brno.cz
IC ČESKÉ BUDĚJOVICE Jihočeský kraj	Kanovnická 11/390 370 01 České Budějovice	386323016 603281300	www.charitacb.cz
IC HRADEC KRÁLOVÉ Královéhradecký kraj	Kotěrova 847 500 03 Hradec Králové	495530033 774591383	www.domacinasili-ic.cz/
IC JIHLAVA Vysočina	Pod Příkopem 4, 586 01 Jihlava	567215532 606520546	www.psychocentrum.cz
IC LIBEREC Liberecký kraj	Tanvaldská 269 463 11 Liberec 30	482311632	www.csslk.cz
IC OSTRAVA Moravskoslezský kraj - okresy: Ostrava, Opava, Nový Jičín	28. října 124 702 00 Ostrava	597489207	www.domacinasili.cz
IC HAVÍŘOV Moravskoslezský kraj - okresy: Karviná, Bruntál, Frýdek - Místek	Opletalova 4/607 Havířov- 736 01	596611239, 739500634	www.slezskadiakonie.cz
IC OLOMOUC Olomoucký kraj	Na Vozovce 26 779 00 Olomouc	585754736 774406453	www.ssp-ol.cz
IC PARDUBICE Pardubický kraj	Erno Košťála 980 530 12 Pardubice	466260528 774755744	www.skp-centrum.cz
IC PLZEŇ Plzeňský kraj	Cukrovarská 16 326 00 Plzeň	777167004	www.kadel.cz/dchp
IC PRAHA Hlavní město Praha	Šromova 861 198 00 Praha 9 – Černý Most	281911883 281861580	www.csspraha.cz
IC KLADNO Středočeský kraj	Jana Palacha 1643 272 80 Kladno	312292333-5 605765883	www.zsi-kladno.cz
IC SOKOLOV Karlovarský kraj	J.K.Tyla 461 356 01	352661418 736514095	www.pomocnouziops.sweb .cz
IC ÚSTÍ NAD LABEM Ústecký kraj	K Chatám 22 403 40 - Skorotice Chomutov - Písečná 5030 Louny - Pod nemocnicí 2380 Rumburk - Lužické nám. 160	475511811 475603390	www.volny.cz/spirala.cki
IC ZLÍN Zlínský kraj	U Náhonu 5208 760 01 Zlín	577018265 774405682 -	www.poradnazlin.cz

Zdroj: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/intervencni-centra/adresar-intervencnich-center-cr-kontakty-pro-verejnost/r91>

Příloha V: Kontakty pro oběti

www.donalinka.cz	- DONA linka – nepřetržitá telefonická pomoc
www.azylovedomy.cz	- adresář azylových domů
www.capld.cz	- linky důvěry
www.obcanskeporadny.cz	- informace a seznam občanských poraden
www.epusa.cz	- úřady státní správy a samosprávy ČR
www.amrp.cz	- adresář rodinných poraden
www.bkb.cz	- Bílý kruh bezpečí, o. s. - základní informace o domácím násilí, praktické rady
http://iregistr.mpsv.cz	- registr poskytovatelů sociálních služeb v ČR

STÁTNÍ INSTITUCE:

www.mvcr.cz	Ministerstvo vnitra ČR
www.policie.cz	Policie ČR
www.mpsv.cz	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
www.justice.cz	Ministerstvo spravedlnosti ČR, Soudy, Státní zastupitelství, Probační a mediační služba

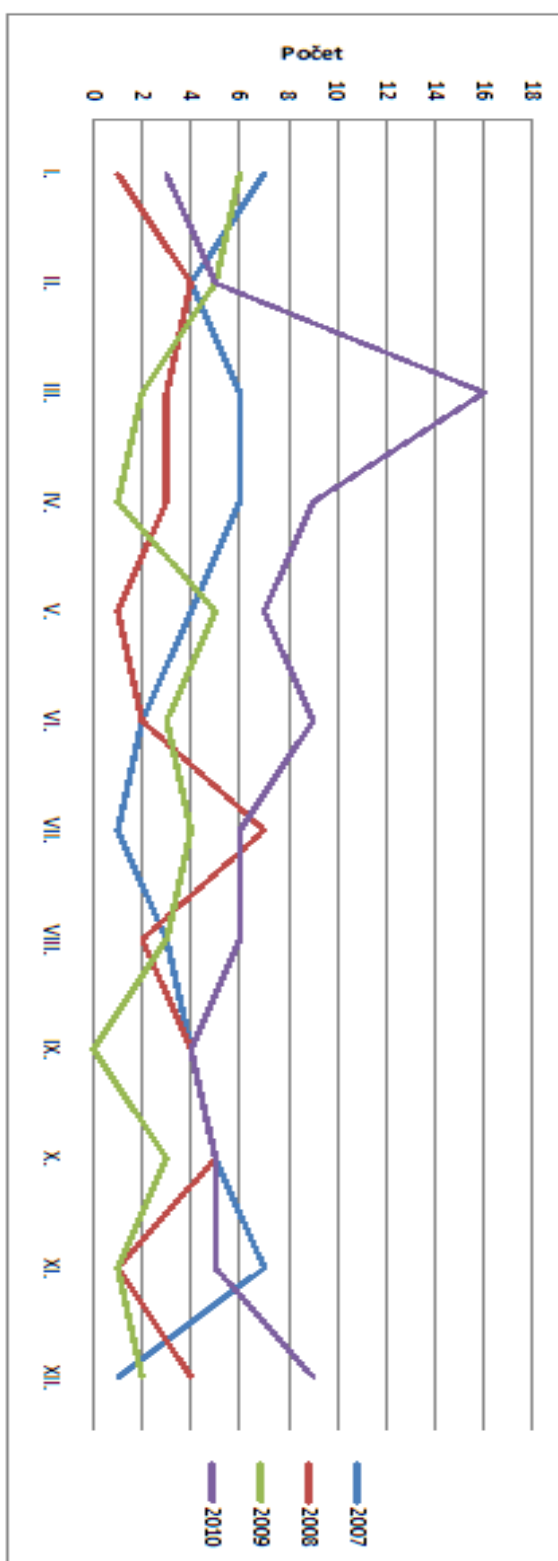
Zdroj: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/mista-pomoci/kde-hledat-pomoc-adresar/r106>

Příloha VI: Přehled vykázáni od roku 2007 do roku 2010 v jihočeském kraji

Jihočeský	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Celkem za rok	Měsíční průměr
2007	7	4	6	6	4	2	1	3	4	5	7	1	50	4,2
2008	1	4	3	3	1	2	7	2	4	5	1	4	37	3,1
2009	6	5	2	1	5	3	4	3	0	3	1	2	35	2,9
2010	3	5	16	9	7	9	6	6	4	5	5	9	84	7,0

Vykázání v kraji:

Jihočeský

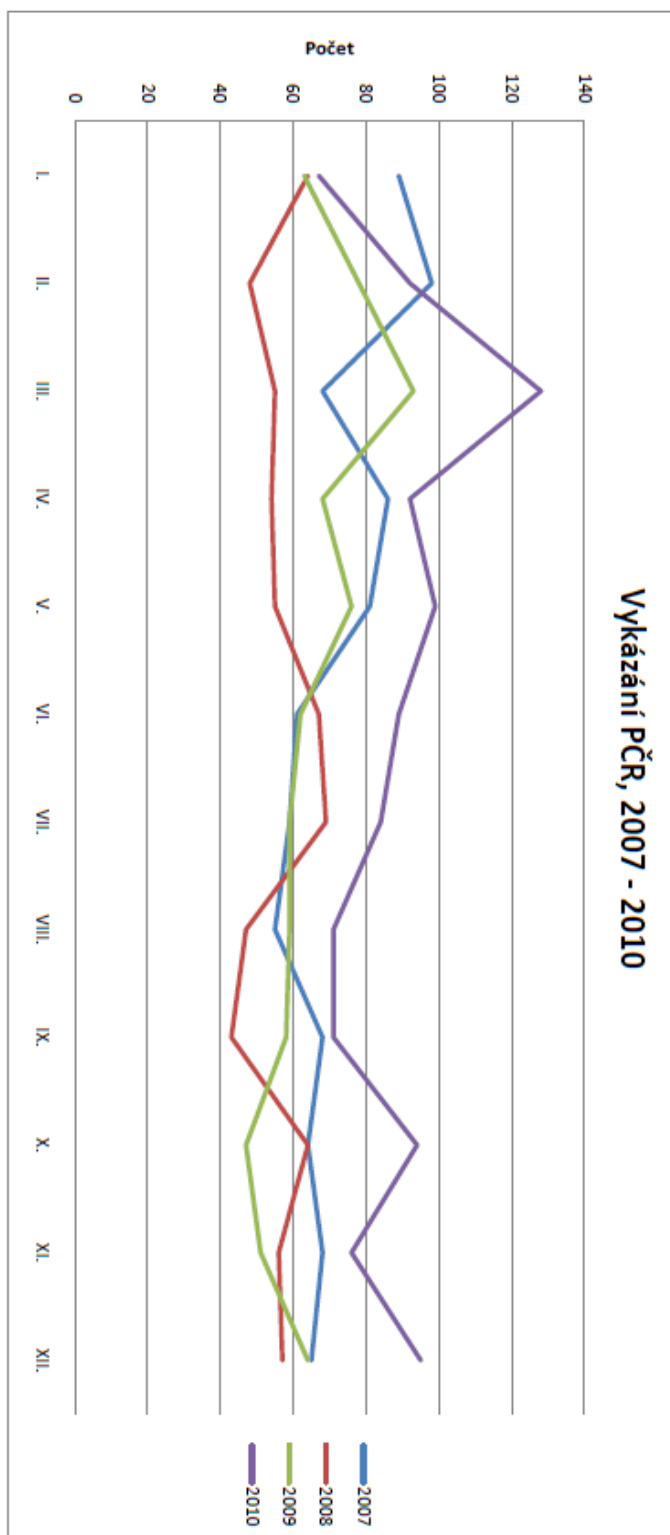

Zdroj: <http://www.domacinasili.cz/files/uploaded/UserFiles/vykázání%202007-2010.pdf>

Příloha VII: Přehled vykázení od roku 2007 do roku 2010 celorepublikově

Vykazování v ČR - porovnání vývoje v letech 2007 - 2010

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Celkem	Průměr
2007	89	98	68	86	81	61	59	55	68	64	68	65	862	72
2008	64	48	55	54	55	67	69	47	43	64	56	57	679	57
2009	63	78	93	68	76	62	59	59	58	47	51	64	778	65
2010	67	92	128	92	99	89	84	71	71	94	76	95	1058	88

Zdroj: <http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani-v-cr-rok-2010-srovnani-2007-2010/r262>

DOTAZNÍK
K PROBLEMATICE PSYCHOLOGICKÝCH, SOCIÁLNÍCH,
ZDRAVOTNÍCH a PRÁVNÍCH ASPEKTŮ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Statistické otázky

Vaše pohlaví: muž žena

Váš věk: 15-18 19-35 36-50 51-65 nad 65

Datum vyplnění dotazníku:

1. Víte, co si představit pod pojmem domácí násilí?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

2. Kde se setkali s informacemi o domácím násilí?

- a/ televize, rádio
- b/ internet
- c/ literatura, noviny
- d/ zaměstnání
- e/ škola

3. Kdo je podle vašeho názoru nejčastější obětí domácího násilí?

- a/ žena
- b/ muž
- c/ senior
- d/ dítě

4. Myslíte si, že domácí násilí mezi nejbližšími je projev nenormálního stavu

v rodině?

a/ ano

b/ ne

c/ nevím

5. Vnímáte domácí násilí jako celospolečenský problém, který je nutno řešit na všech úrovních naší společnosti?

a/ ano

b/ ne

c/ nevím

6. Myslíte si, že pro společnost je obtížné rozpoznat projevy domácího násilí?

a/ ano

b/ ne

c/ nevím

7. Domníváte se, že domácí násilí je pouze soukromý problém a aktéři tohoto násilí by si tento problém měli vyřešit sami?

a/ ano

b/ ne

c/ nevím

8. Myslíte si, že oběti domácího násilí mají společné povahové rysy /např. bojácnost, slabost, ovlivnitelnost, závislost, nízké sebevědomí, aj./?

a/ ano

b/ ne

c/ nevím

9. Myslíte si, že k domácímu násilí dochází pouze tehdy, když jsou ovládací schopnosti agresora sníženy konzumací alkoholu, požíváním návykových látek?

a/ ano

b/ ne

c/ nevím

10. Jaký je nejčastější model domácího násilí?

- a/ muž páchá násilí na ženě
- b/ žena páchá násilí na muži
- c/ rodič páchá násilí na dítěti
- d/ pečovatel páchá násilí na seniorovi

Zkušenost s domácím násilím

1. Jakou formu domácího násilí považujete v ČR za nejčastější?

- a/ psychickou
- b/ fyzickou
- c/ sociální
- d/ ekonomickou
- e/ sexuální

2. Setkal/a jste se ve svém okolí s domácím násilím?

- a/ ano
- b/ ne

3. Domníváte se, že jste, nebo jste byl/a obětí domácího násilí?

- a/ ne
- b/ ano
- c/ nevím, nejsem si jist/a, zda se jednalo o domácí násilí

4. Pokud byste se stal/a obětí domácího násilí, koho byste kontaktoval/a?

- a/ přátele
- b/ rodinu
- c/ Policii ČR
- d/ anonymní telefonní linku
- e/ lékaře
- f/ sociální odbor
- g/ psychologickou poradnu
- h/ nevím, zřejmě nikoho

5. Zažil/a jste náznaky domácího násilí ve vašem partnerském vztahu?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

6. Objevují se ve vašem vztahu následující symptomy domácího násilí?

- a/ partner/ka mě ponižuje
- b/ partner/ka mě uhodil/a jednou
- c/ partner/ka mě uhodil/la opakovaně
- d/ partner/ka chce, abych trávil/a čas pouze s ním/ní
- e/ bál/a jsem se svého partnera/ky
- f/ partner/ka za mne rozhoduje
- g/ ve vztahu jdu i proti své rodině
- h/ zažil/a jsem pocit, že budu udeřen/a
- ch/ v oblasti sexu rozhoduje pouze partner/ka

7. Myslíte si, že oddaností a láskou se agresivní partner/ka může změnit?

- a/ ano
- b/ ne
- c/nevím

8. Máte zkušenost s domácím násilím ve svém okolí?

- a/ nikdy jsem o tom neslyšel/a
- b/ ze sdělovacích prostředků
- c/ vím o domácím násilí ve svém okolí
- d/ vím o domácím násilí v partnerských vztazích mých přátel
- e/ zažila jsem domácí násilí u rodičů
- f/ sám/a jsem obětí domácího násilí

9. Považujete za domácí násilí urážky a opakované hrubé slovní výroky?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

10. Považujete za domácí násilí, kdy jeden z partnerů odevzdává druhému všechny finanční příjmy?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

Prevence, ochrana, právo v oblasti domácího násilí.

1. Domníváte se, že současná právní úprava v ČR poskytuje obětem domácího násilí dostatečnou ochranu?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

2. Oznamil/a byste Policii, že ve vašem okolí dochází k domácímu násilí?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

3. Souhlasíte s názorem, že při zásazích proti domácímu násilí ze strany společnosti je důležitější ochrana oběti než stíhání pachatele?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

4. Myslíte si, že znáte nějaký zákon či právní normu, která chrání oběti domácího násilí?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

5. Myslíte si, že je užitečné zřizování intervenčních center pro oběti domácího násilí?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

6. Musí se za poskytované služby v intervenčních centrech platit?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

7. Musí být doporučení /např. lékaře, policie, aj./ k možnosti využití služeb intervenčního centra?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

8. Je v Jihočeském kraji nějaké intervenční centrum?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

9. Myslíte si, že dobrým opatřením je možnost vykázání násilníka z obydlí, tzv. institut vykázání?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

10. Může se vykázaný násilník v průběhu doby vykázání vrátit zpět do společného obydlí?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

11. Jakou úlohu má intervenční centrum v institutu vykázaní násilníka z obydlí?

- a/ žádnou
- b/ musí kontaktovat ohroženou osobu
- c/ může kontaktovat ohroženou osobu
- d/ nevím

12. Informace o intervenčních centrech a domácím násilí považují za:

- a/ pro mě neúčinné
- b/ všeobecně neúčinné
- c/ pro mě účinné
- d/ všeobecně účinné

13. Myslíte si, že součástí prevence proti domácímu násilí je také udržování vztahů s lidmi ve vašem okolí /užší a širší rodina, kamarádi, kolegové/?

- a/ ano
- b/ ne
- c/ nevím

14. Na jak dlouhou dobu může být násilník vykázan z domácnosti?

- a/ na 1 měsíc
- b/ na 1 rok
- c/ na 10 dní s možností prodloužení
- d/ nevím

15. Znáte nějaké organizace, které se problémem domácího násilí zabývají? Pokud ano, napište je.

- a/ ano
- b/ ne

.....

16. Souhlasíte s názorem, že pachatelé domácího násilí nemohou využít speciální program na jejich dobrovolnou léčbu?

a/ ano

b/ ne

c/ nevím

17. Souhlasíte s názorem, že problémy spojené s domácím násilím se řeší až tehdy, kdy dojde k újmě na zdraví oběti?

a/ ano

b/ ne

c/ nevím

Zdroj: vlastní

Příloha IX: Dopis respondentům

Vážená paní, vážený pane,

jsem studentkou bakalářského programu Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a chtěla bych Vás touto cestou požádat o pomoc při výzkumu, který je zaměřen na zjištění prevence domácího násilí.

Cílem průzkumu je přispět k problému zmapování znalostí a vědomostí občanů města České Budějovice v oblasti prevence domácího násilí.

Dovoluji si Vám předložit dotazník s prosbou o jeho vyplnění. Vyplňování odpovědí v dotazníku by Vám nemělo zabrat více než cca 20 minut Vašeho času.

Dotazník je anonymní a při subjektivně pravdivém vyplnění má vysokou vypovídací hodnotu pro uvedený výzkum.

Při vyplňování dotazníku odpovězte na každou otázku tím, že vyznačíte (zakroužkujete) pouze jednu příslušnou odpověď. Nejste-li si jisti, jak přesně odpovědět, vyberte odpověď s významem, který je Vám z nabízených odpovědí nejbližší. Do tabulky v záhlaví dotazníku vyplňte, prosím, zakřížkováním ve čtverečkách, Váš věk, zda jste muž či žena, datum vyplnění dotazníku a zvolené odpovědi na otázky zakroužkujte.

Pokud se rozhodnete mi pomoci v uvedeném výzkumném úkolu, prosím Vás o vrácení dotazníku, nejpozději do 15. ledna 2011, kdy budou nasbíraná data vyhodnocována.

Předem děkuji za spolupráci.

S pozdravem

Štěpánka Mikutová.

Zdroj: vlastní

Příloha X: Kazuistiky

Příběh 1.

Matka, 25 let, rozvedená, 2 děti (9 a 6 let)

Matka se dostavila se žádostí o pomoc ze sousední vesnice, z problémové rodiny. Vztahy mezi jejími členy, rodiče – děti, byli již tehdy natolik narušené, že odešla z domova do podnájmu bydlet se svým manželem krátce po jejich seznámení. Již tehdy měla dát na rady svých kamarádek, ať se neuvazuje k člověku, který raději než jí dává přednost kamarádům, hospodě a alkoholu. Potřebovala čas, aby si tato varování uvědomila. To již bylo ale pozdě. Když chtěla začít situaci s manželem řešit, byla již v začátku těhotenství. Domů si postěžovat nemohla, tam by ji vyhodili a kamarádky ji zradily taktéž. Ještě během těhotenství ji poprvé manžel surově napadl, pak se tyto jeho výpady opakovaly s téměř určitou pravidelností. Když se rozhodla jít na Policii a nahlásit trestní oznámení, prosil ji, že se vše změní, začne se léčit. Uvěřila. Porodila předčasně zdravého syna a během půl roku opět těhotněla. Nikde se však nezmínila, že ji manžel pod pohrůžkou bití nutil k sexuálnímu styku. Rozhodla se dítě si nechat a nanovo věřila, že se situace snad někdy změní a její sny o šťastné a klidné rodině se splní. Manžel byl alkoholik s agresivními sklony a náprava nemožná. Matka i obě děti byly otcem nejen psychicky ale i tělesně týrány. Poslední takové násilí otce skončilo převozem staršího syna do nemocnice s poraněním způsobené od něj a mladší i s matkou byli ošetřeni. Otce odvezla Policie, byl vzat do vazby a následně odsouzen k nepodmíněnému trestu. Díky sousedům, kteří se odhodlali přivolat pomoc, byly nejen děti, ale i matka vysvobozeny z rodinného utrpení. Matka ihned požádala o rozvod manželství a krátce nato byli rozvedeni. Než se dostavila matka s dětmi do azylového domu, odešla bydlet ke svým rodičům, kteří jí přes počáteční neochotu nabídli u nich přechodné bydlení, protože neměla téměř žádné finanční prostředky. Netušila, že i po tolika letech, se bude opakovat situace z dětství. Rodiče matku i děti psychicky vydírali. Museli se jim podřizovat a žít tak v prostředí podobném, jako za trvání manželství. Dědeček nesnášel vnoučata, navíc byl těžce nemocen, a každodenní hádky dospělých končily pláčem dětí, výhrůzkami a vyhazování všech tří z domu. Psychické trauma, které děti zažívaly nejprve ve své rodině s rodiči, a následně pak u dědečka a babičky, bylo v konečném výsledku děsivé. Několik týdnů se budily ze spaní, křičely, v noci se pomočovaly. Během dne byly vystrašené, neklidné, uzavřené, plačtivé a stranily se okolí. Pobytem v domě a péčí psychologů došlo ke zklidnění všech a děti po dlouhé

době opět prožívaly mnohem radostnější období. Matka byla však jednou z těch odvážných maminek, které se rozhodly řešit svou tíživou životní situaci. V průběhu pobytu se jí podařilo najít pro ně bydlení. Po odchodu z Domova napsala všem pracovníkům poděkování za podporu a pomoc, které se jim tam dostalo. Podle všeho se jim daří žít spokojený a klidný život, i s novým partnerem.

Příběh 2.

Matka, 30 let, rozvedená, 6 dětí (1, 2, 3,5 roku, 5, 7 a 9 let)

Tato matka má se životem v azylových domech již mnoho zkušeností. Do azylového domu přišla požádat o pomoc se třemi dětmi, a když odcházela, měla jich šest. Dosavadní životní cesta nebyla pro ni samotnou nikterak příznivá. Vlastní rodinu nikdy neměla, od narození vyrůstala v dětském domově, kde se toho moc nenaučila, což se v jejím v pozdějším věku také projevilo jako zásadní problém. Kromě absence základních hygienických a praktických návyků nezvládala péči ani výchovu svých dětí. Nejčastějším jídlem pro ně bylo jídlo z konzervy, protože vůbec neuměla vařit. Děti byly zanedbané, špinavé, a teplou sprchu nebo koupel poznaly až tady v Domově. Automatickou součástí pobytu je pomoc pracovníků azylového zařízení. Ta se však míjela účinkem a v případě této rodiny byla zbytečná. Matka odmítala jakkoli a s kýmkoli spolupracovat. S penězi ze sociálních dávek vystačila sotva pár dnů a na zbývající období jí musel Domov ze svých prostředků nakoupit alespoň ty nezákladnější potraviny, aby děti vůbec přežily. Alkohol, nedostatek peněz a šest dětí, které nebylo jednoduché zvládnout, zavdávalo matce příčinu k bití dětí, hrubému zacházení a vulgárnímu jednání. Na místo, aby se snažila vytvářet dětem, alespoň na přechodnou dobu, provizorní domov, snažit se o zklidnění dětí ze zažívajících traumat, nechávala je často bez dozoru samotné, hladové a vracela se až v nočních hodinách pod vlivem alkoholu. S matkou bylo opakovaně jednáno pro stabilní porušování pravidel Domova. I přes tyto výstrahy nebyla matka schopna vést takový život, který by dále nenarušoval již tak psychicky deprimovaný život dětí. Pracovnice OSPOD doporučily u dětí vyšetření psychologem, ale matka opět mařila veškeré snažení lidí kolem. Přesto byly všechny děti umístěny buď do kojeneckého ústavu a větší do dětského domova. Jelikož se matce během pobytu v domově nepodařilo obstarat bydlení ani pro ni, odstěhovala se z města. Její odmítavý postoj má smutnou dohru. Podle posledních

dostupných zpráv se měla nacházet ve výkonu trestu. K možnosti, dát děti k adopci nebo do pěstounské péče, však odmítla dát souhlas.

Příběh 3.

Matka, 32 let, 3 děti (6, 10 a 13 let)

Matku do azylového domu přivezla Policie, kterou přivolali její sousedé v místě bydliště, když slyšeli strašný křik muže, pláč dětí a ženu volající o pomoc.

Matka měla modřiny v obličeji, potrhané oblečení, psychicky na dně, stejně jako její tři plačící děti. Ihned byli umístěni na krizové lůžko a následující den dostali do užívání bytovou jednotku, matka tvrdila, že se nechce k manželovi vrátit. Bití a ponižování, jí i dětí, a každodenní hádky, trvaly několik let, jenže neměla sílu, aby nátlaku sobeckého a agresivního manžela odolala. Tomu se podařilo zjistit, kde je žena i děti, a začal jí volat. Nejprve vyhrožoval, pak prosil, sliboval, že se změní, jen aby se vrátili. Bohužel tomuto nátlaku podlehly obě starší děti a začaly samy matku přemlouvat, aby odešly a vrátili se zpět domů, k otci. Měly tam své kamarády, přátele, svůj pokoj. Věděly přitom, že otec je násilník, alkoholik, matku bije, často dostanou i děti, vulgárně jim nadává, ale převažovaly u nich pocity vlastního přání a víra ve sliby otce. Tak dlouho je přemlouval, že po pár měsících se matka rozhodla vrátit s dětmi zpět k manželovi. Do rodinného prostředí, které bezpečným zázemím není již několik let a spíše se ještě zhoršuje. Protože matka nenašla pochopení u svých rodičů, kde situace byla obdobná, v něčem podobném sama vyrůstala, rozhodla se opět pro návrat domů. Nepomohly rady ani varování psychologa. Trestní oznámení na Policii nikdy nepodala. Podle zpráv žije v současné době matka stále s manželem a dětmi a v podmínkách ještě horších. Byla nucena opětovně vyhledat pomoc Policie a podané trestní oznámení po pár dnech stáhla zpět. Také odmítla možnost opětovného přechodného pobytu v azylovém domě.

I přes všechna tato úskalí o rozvod manželství nepožádala.

Příběh 4.

Matka 35 let, otec 31 let, 1 dítě (7 let)

Na oddělení péče o dítě se dostavila matka, že chce odejít od muže pro dlouhodobé psychické i fyzické týrání. Trvá několik let a situace v rodině se stále zhoršuje. Otec je velmi žárlivý a agresivní, vyhrožuje matce zabitím, odebráním syna

apod. Při hádce se neovládá, hodil ji na zeď, když upadla, kopal ji do těla. Jindy bil hlavou o stěnu, byla v bezvědomí. Otec je alkoholik. Poslední napadení matky bylo před nedávnem a musela být hospitalizována v nemocnici. Nemá kam odejít a taky bojí se, že otec nebude splácet půjčku na dům, a tím by o něj přišli. Pracovnice OSPOD jí doporučily obrátit se na psychologickou poradnu nebo na intervenční centrum SPONDEA, případně na azylový Domov pro matky dětmi a sepsaly s ní návrh na svěření syna do péče. Policie zahájila trestní stíhání proti otci a vydali rozhodnutí o vykázní z domu otce na dobu 10 dnů. Šetřením zjistily pracovnice, že matka se stará o domácnost, má čisto, uvařeno, uklizeno. Chlapec je zamlklý, ale má rád děti. Velmi špatně snáší fyzické napadání matky otcem, čehož je, ve většině případů, svědkem. Otec tvrdí, že chce řešit vztah s matkou a rád by s nimi zůstal. Stěžoval si také na ni, že kouří v přítomnosti syna a také chodí z domu večer pryč a vrací se v podnapilém stavu. Matka se během vyšetřování dostavuje na OSPOD, že ji muž bije, což bylo patrné na jejím obličejí, kde měla modřiny a podlitiny. Z domu odejít ale nechce, pak by se už nikdy nemohla vrátit. Doma jen hádky, křik, bití. Chlapec je ve špatném psychickém stavu, byl mu dán také odklad nástupu do základní školy. Otec vyhrožuje matce fyzickou likvidací, opakovaně ji napadá, psychicky týrá, užívá vulgárnosti a výhrůžky, někdy napadne i syna.

Opakovaně byla hospitalizována v nemocnici s poraněním na hlavě, dodnes má trvalé následky. Otec se zdržuje u svých rodičů a vydírá přes syna matku, aby se k ní nevracel, že má pro chlapce lepší podmínky k bydlení a porušuje tím nařízení soudu. Matka se psychicky zhroutila, léčí se po zraněních otce a dochází i na psychiatrii. Chlapec je zmatený, těžko to nese, je ovlivněn otcem i prarodiči a za matkou nechce. Rodiče otce ještě v jeho chování podporují. Matka je bez finančních prostředků, nemá ani na inkaso. Má dceru svěřenou do péče u jejího otce. Matka chce mít obě děti u sebe, proto se zoufale snaží hledat bydlení, a tím zajistit pro všechny klidný život. Soud rozhodl svěřit syna do péče matky. Otec byl obžalován pro psychické, fyzické a sociální násilí, kterého se soustavně, opakovaně a s narůstající intenzitou dopouštěl na své družce i v přítomnosti syna. Na základě dlouhodobých tíživých životních musí chlapec docházet na odborné lékařské terapie. Otec matku stále psychicky ničí. Chce mít syna u sebe, a proto se jí snaží jakkoli situaci zhoršit, aby pak požádal soud o svěření syna do jeho péče. Rodiče chlapce se stále hádají, otec nedodržuje soudní povinnosti, několik dní po termínu vrací syna matce. Matka si našla podnájem a odstěhovali se i se synem

do jiné obce. Otec naplatil výživné a ona nemohla z mála peněz utáhnout provoz velkého domu. Matka s otcem nekomunikuje, soustavně ji obtěžuje posiláním zpráv z mobilu, voláním, vyhrožuje. Nechce bránit otcí ve styku se synem, ale situace je už pro ni neúnosná, už nemá sílu bojovat. Půjde do jiného podnájmu a vezme si k sobě i dceru, dospívá a její otec s tím souhlasí. Je ve věku, kdy potřebuje matku.

Příběh 5.

Týrání a zanedbávání nezletilých dětí v romské rodině

Matka 25 let, otec 29 let, 3 děti (4, 8 a 10 let)

Jedná se o romskou rodinu. Matka nepracuje, vydělává si prostitucí, otec v mládí v diagnostickém ústavu, v dospělosti střídavě na svobodě a ve výkonu trestu. Již od dětství, páchá majetkovou trestnou činnost. Jeho původní rodina byla již v minulosti řešena pro zanedbávání dětí. Spis této rodiny byl zaevidován na OSPOD již před narozením syna A., protože matka byla v době porodu ještě nezletilá. Otec a matka žili spolu jako druh a družka. Od začátku vztahu neměli vlastní střechu nad hlavou. Střídavě bydleli u rodiny matky i otce, kde bylo v určitém období více jak deset osob v malém bytě. V rodině jsou velmi neuspořádané rodinné poměry rodiče - prarodiče. Otec matku začíná fyzicky napadat, surově ji bije. Rodina o tom ví, jenom přihlíží, ale pomoc nezavolá, ani nezasahuje. Policii přivolali až sousedé, kdy matka má zranění hlavy a dobité celé tělo. Trestní oznámení na otce nepodala. Omluvil se jí, prosil, aby to nedělala, protože se polepší. Narozením syna B. je situace ještě horší. Rodina žije ze sociálních dávek, otec je skoro nepřetržitě ve výkonu trestu. Matka nespolupracuje s dětskou lékařkou, neabsolvuje povinné návštěvy, očkování dětí. Zaznamenána nedbalost o děti. Matka je zlá a rodina tvrdí, že matka děti bije.

OSPOD sleduje tento případ a řeší nadále stížnosti na chování v rodině. O děti se pomáhá starat babička. Matka se toulá po nocích, má strach z otce, vyhrožuje jí, že až se vrátí z výkonu trestu, tak ji zabije. OSPOD nabídlo matce seznam několika azylových domů pro matky s dětmi, ale s tím, že i tam je nutno platit za nájem a služby. Matka nespolupracuje, nemá peníze, k rodině nepůjde, děti nechce, proto OSPOD zařídil převoz obou dětí do kojeneckého ústavu. Když měl syn B. půl roku, bylo zahájeno šetření pro podezření z jeho týrání matkou. Na policii to nahlásila lékařka, která zjistila, že chlapec měl na těle jizvy, staršího data, jizvy od popálenin, stopy po píchnutích, kousnutí, zjištěna zlomenina ruky. Výpovědi matky, otce i rodiny se značně rozcházejí,

od spadnutí na zem, bití dítětem o stěnu, až po pád nábytku na chlapce. Děti byly rodičům odebrány a umístěny do kojeneckého ústavu. Po návratu otce z dalšího výkonu trestu oba chlapce propustili z ústavu domů. Vzápětí po pár dnech hlásila nemocnice hospitalizaci opět chlapce B. se zlomeninou kosti lebeční. Údajně nechtěně spadl otci při hře. Po vyléčení byl malý chlapec B. soudním opatřením umístěn opět do kojeneckého ústavu, a starší do dětského domova, do doby, než se uzavře případ. Od této doby je roční hoch neustále po ústavech. Nejprve kojenecký, pak dětský domov. Je nejvíce týrán ze všech dětí ze strany svých rodičů. Proti matce bylo vzneseno obvinění pro podezření z týrání syna B. V průběhu vyšetřování byly zjištěny hrůzné skutečnosti, kterých se dopouštěli dospělé osoby na bezbranném kojenci, vlastním synovi. Tvrzení všech se značně rozcházel. Bylo zjištěno, že matka velkou silou bila kojence rukama, že chlapce kousali, bili hlavičkou o stěnu. Tím mu způsobily rozsáhlá zranění. Na těle měl také množství starých stop po zraněních, které si nemohl sám přivodit, jako starší zlomeniny, popáleniny po cigaretě aj. Nemohlo jít v žádném případě o náhodné pády nebo úrazy, ale o soustavné ubližování se znaky na syndrom CAN. Šlo o týrání takovým surovým způsobem a byla matka odsouzená k trestu odnětí svobody s podmínkou, a synovi B. byla soudem nařízena ústavní výchova. U dalších dvou dětí nebylo zjištěno ohrožení jejich výchovy, proto bylo možné jejich další setrvání v rodině.

Otec je s přestávkami ve výkonu trestu. O syna v ústavním zařízení oba rodiče projevují minimální zájem, návštěvy, ze strany rodiny, se dají spočítat na prstech jedné ruky. Řádově po několika měsících telefonický dotaz ze strany otce i matky. Ani ze strany prarodičů není o vnuka žádný zájem. Matka bydlí s oběma syny po azylových domech nebo u rodičů. Ve čtyřech letech chlapce B. navrhl OSPOD a soud shledal důvody a vydal usnesení o jeho ústavní výchově pro nezájem rodičů. Současně byl chlapec zařazen Krajským úřadem Brno k osvojení a je i v evidenci Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Čeká se na vhodného žadatele k osvojení. Chlapec trpí lehkou mozkovou disfunkcí, logopedickými vadami řeči, psaní, je to hyperaktivní dítě, má poruchu koncentrace na jakoukoliv činnost. Dají se očekávat výchovné problémy. Má poruchy chování, je emočně deprimovaný a dodnes se pomočuje. Ve výchově je těžko zvladatelný a již v nízkém věku se projevovaly prvky agresivity. Je nepozorný, neposlušný, těžko zvladatelný. Začínají u něj drobné krádeže a lumpárny. V případě osvojení do ciziny je problémem u chlapce jazyková bariéra, a tím pádem malá šance pro mezinárodní osvojení. Více je šance v naší republice. Ve výchově bude velmi nutná

přítomnost otce, pro již nyní velké výchovné problémy. Ničí hračky, nádobí, dětem vše sebere, rozbíjí, děti z něj mají strach. Při kontrolách pracovníc OSPOD v ústavu, je chlapec přítulný, rád se pomazlí, je vidět, že mu chybí láska a rodina, na kterou si vzpomene. Na základě nezájmu rodičů o B. požádal OSPOD soud o zbavení jejich rodičovské zodpovědnosti. Otec ani matka syna nenavštěvují, nekontaktují, poštu si také nepřebírají. Nikdo chlapce z příbuzných nenavštívil. Doposud však nebyl zájem ani o osvojení, neozvali se ani pracovníci ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí.

Zdroj: http://dspace.knihovna.utb.cz/bitstream/handle/10563/14444/1/C3%A9talov%C3%A1_2010_dp.pdf?sequence=1